ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ವಾನರಚೇಷ್ಟೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೫

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಬಾಲೆ ಯಕ್ಷಾಸುರಸುತೇ ಮುನೇ
ಸಮಾಗತೇ ಹರಂದೃಷ್ಟಂ ತಂ ಮುನಿಂ ಯೋಗಿನಾಂ ವರಮ್ ॥

ದಂಡರಾಜನು ಅರಜೆಯ ಮುಂದೆ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ- ''ಸುಂದರಿಯಾದ ಅರಜೆಯೇ ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಮುನಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ದಮಯಂತಿ ಹಾಗೂ ವೇದವತಿಯರು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಇರಲಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಪೂಜೆಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಮೈ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಿದ ಹೂಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದವು. ದೇವರ ಮೇಲಿನ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆಯುವ ರಿಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಯಕ್ಷಕುಮಾರಿಯಾದ ದಮಯಂತಿಯೂ ರಾಕ್ಷಸ ಪುತ್ರಿಯಾದ ವೇದವತಿಯೂ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತಾವೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನೀರು ತಂದು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಗಲಿರುಳು ಶ್ರೀಕಂಠನ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತ ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಲವ ಋಷಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಕನ್ಯೆಯರು. ಮುನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು.

''ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು ಈ ಇಬ್ಬರು ಲಲನೆಯರು! ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಲೇ ಅವನು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬಂದನು. ಅನಂತರ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಇತ್ತ ಇವರು ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪಾರಂಭಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ವೇದವತಿ ಹಾಗೂ ದಮಯಂತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸುಸ್ವರ ಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಕಂಠಮಾಧುರಿ ಗಾನವೈಖರಿ ಹಾಗೂ ಸಂಗೀತ ಚಾತುರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕೇಳಿ ಗಾಲವ ಮುನಿಗೆ ಇವರೀರ್ವರೂ ಗಂಧರ್ವಕನ್ಯೆಯರು ಎಂದೇ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಯಿತು. ಹಾಗೇ ಅವನು ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದನು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಜಪಪಾರಾಯಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದನು. ಅವನ ಅಂದಿನ ಆಹ್ನಿಕವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕನ್ಯೆಯರು ಮುನಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿದರು.

ತನ್ನ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಶಂಕರನಿಗೆ ಸಂಗೀತಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಆ ಕುಮಾರಿಯರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕುರಿತು ಗಾಲವ ಮುನಿ ಕೇಳಿದನು. ''ನೀವು ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು? ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಹಾದೇವರ ಈ ಮಂದಿರವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ನೀವು ಜನ್ಮದಿಂದ ಯಾವ ಕುಲವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವಿರಿ?'' ಆಗ ಆವರಿಬ್ಬರು ಯಕ್ಷ ದೈತ್ಯ ಕನ್ಯೆಯರು ಆ ಮುನಿಯೆದುರು ತಮ್ಮ ಕಥೆವ್ಯಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕನ್ಯೆಯರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಮುನಿಪುಂಗವ ರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಮರುದಿನ ಪಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಋಷಿಯು ಎದ್ದು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ

ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೆ ಪೂಜಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರಿಯರ ಸಂಗೀತಸೇವೆ ಯಥಾ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯಿತು. ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಆ ಕನ್ನಿಕೆಯರನ್ನು ಕುರಿತು ''ನಾನು ಈಗ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಗಾಲವಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕುಮಾರಿಯರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟು ಆದರದಿಂದ ಏಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೀರಿ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಗಾಲವ ಮುನಿಗೆ ತುಸು ಗರ್ವ ಬಂದಂತಾಗಿ, ''ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ತಿಥಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಮೂರು ದಿನಗಳಿಗೆ ಅಂತ್ಯಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ.'' ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸ ಕನ್ನೆಯರು ''ನೀವು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಿರೋ ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ನೀವು ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಾರೆವು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರ ಒತ್ತಾಶೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಅವರು ತನ್ನೊಡನೆ ಬರಲು ಅನುಮತಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಮೂವರೂ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಆ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಸಾವಿರಾರು ಋಷಿಗಳು ಸೇರಿದ್ದರು. ರಾಜಮಹಾರಾಜರೂ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲ ಗ್ರಾಮಪಟ್ಟಣ ಗಳಿಂದಲೂ ಅನೇಕ ಜನರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರದೇ ಇದ್ದವರೆಂದರೆ ಋತಧ್ವಜಮುನಿಯು ಒಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ.

ಆ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಋಷಿಗಳೂ ಕಾರ್ತೀಕ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥದ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ಕೂಡ ತನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ ಆ ಕುಮಾರಿಯರೊಡನೆ ಪುಷ್ಕರ ಜಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಾಣದಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಪುಟಿಯುವ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿಳಿದನು. ಅವನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ತರಂಗಾಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಚ್ಚ ಕನ್ನಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಂತಸದಿಂದ ಜಲವಿಹಾರ ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಮೀನು ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡನು. ಮತ್ಸ್ಯಕನ್ನೆಯರು ಆ ಮಹಾ ಮೀನದ ಬಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಅದರ ಮೈಗೆ ಹತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಲ್ಲೆಗರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಗಂಡುಮೀನವು ಆ ಕನ್ನೆಯರಿಗೆ ಹೇಳಿತು, ''ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ, ನೀವು ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಜನರ ಎದುರೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮವೃಷ್ಟಿ ನಡೆಸುವಿರಿ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಜನರು ಏನಂದಾರು? ನಾನು ಏನಾದರೂ ಘೋರ ಲೋಕಾಪವಾದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಸಹನ ಮಾಡಲಾರೆ.'' ಗಂಡು ಮೀನದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನವತಿಯರಾದ ಆ ಮೀನ ಮಾನಿನಿಯರು ಮಾತನಾಡಿದರು - ''ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳವರನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿಲ್ಲವೇ! ಇಬ್ಬರು ಕನ್ನೆ ಯರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಮನಬಂದಂತೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅವನು

ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಅಂಥ ಮಹಾಮುನಿಯೇ ಜನಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಹೆದರದಿದ್ದಾಗ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾದ ನಾವು ನೀನು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟೇಕೆ ಹೆದರಬೇಕು?'' ಆಗ ತನ್ನ ಮೀನಾಕ್ಷಿಯರ ಮಾತಿಗೆ ಆ ಮಹಾ ಮೀನವು ನುಡಿಯಿತು -

''ತಪೋಧನರಾದ ಗಾಲವನು ಈಗ ರಾಗಾಂಧನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರೇಮಾನುರಾಗದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಗಿದೆ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಯಾರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಇನಿತೂ ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಪೂರ್ತಿಮೂರ್ಖನಾಗಿದ್ದಾನೆ.'' ಈ ಮೀನದ ಮಾತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಗಾಲವ ಋಷಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಗಾಲವ ಋಷಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳಲೇ ಇಲ್ಲ. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ಕನ್ನೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಋಷಿಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದವನು ಪುನಃ ಮೇಲೆ ಏಳದೇ ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಅವರು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಗಾಲವ ಮುನಿಯ ದಾರಿ ಕಾಯ್ದರು. ಆದರೂ ಮುಳುಗಿದ ಮುನಿ ಮತ್ತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಜಾತ್ರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಯಾತ್ರೆಗೆಂದು ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದ ದಾರಿ ಹಿಡಿದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ತೆರಳಿದರು. ಋಷಿಗಳು ರಾಜ-ಮಹಾರಾಜರು ಉಳಿದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ಯಾತ್ರೆ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಗಾಲವನು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಈ ಕನ್ಯೆಯರ ಕಾಲು ಕೀಳಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರೆಂದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರೇ. ಒಬ್ಬಳು ದೈತ್ಯ ಪುತ್ರಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಯಕ್ಷಪುತ್ರಿ. ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ತೀರ್ಥದ ಆಚೆಯ ಉತ್ತರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂರನೇಯವಳೊಬ್ಬಳೂ ಉಳಿದಿದ್ದಳು. ಅವಳೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ. ಅವಳೂ ಕೂಡ ಈ ಕನ್ಯೆಯರಂತೆ ಯಾರದೋ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಯಮುನಾ ತೀರದ ಈಚೆಯ ಒಂದು ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ. ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿ. ವೇದವತಿಯರು ನಟ್ಟನೀರಿನ ನಡುವೆ ಜಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಾಲವ ಮುನಿ. ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವವತಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಘ್ರತಾಚೀ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಗಂಧರ್ವ ಕುವರಿಯು ಆ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಮಧ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದಳು. ಆ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಓರ್ವ ಕನ್ಯೆ ನಿಂತದ್ದು ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಅವಳೇ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ. ಅವಳು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮೃದು ಮಧುಕಂಠದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೇಳಿದಳು -

''ನೀನು ಯಾರು? ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ? ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಕಾರಣವೇನು?'' ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು - ''ಸುಂದರಿ, ನಾನು ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಮಗಳು. ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮವಾತೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಕಾಂಚನಾಕ್ಷೀ ಎಂಬ

ಸರಸ್ವತಿಯ ಶಾಖಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿದಾಗ ಸುರಥ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ಬಂದು ನೋಡಿದನು. ನನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ ವಿದರ್ಭದೇಶದ ರಾಜಕುಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ಬೇಡಿ ಬಯಸಿ ನನಗೇ ಶರಣು ಬಂದನು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನಾನು ದೇವಕನ್ಯೆ. ದೇವತೆಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರು. ಆದರೂ ಕಾಮವಿಕಾರದಿಂದ ಹುಚ್ಚನಂತಾದ ಆ ಪ್ರಣಯಮತ್ತ ಸುರಥನ ದೀನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಅವನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. ಸಖಿಯರೆಲ್ಲ ಬೇಡ ಎಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿದರೂ ಕೇಳದೇ ನನ್ನನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಕುಪಿತನಾಗಿ ಶಾಪವಿತ್ತನು.

ಅದರಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಿಂದ ಅಗಲುವಂತಾಯಿತು. ಪತಿಯ ವಿಯೋಗ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಯಕ್ಷನು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದನು. ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಬಂದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನರನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಲ್ಹಾದ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ನನ್ನ ಪತಿ ಸುರಥನು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸಮಾಚಾರವಾಯಿತು. ಎಲೆ ಬಾಲೆಯೇ, ನೀನು ಯಾರು? ಯಾತ್ರೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಯಾತ್ರಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳು.'' ಆಗ ದೇವವತಿ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದಳು- ''ಚೆಲುವಿ, ಈ ಮಂದ ಭಾಗ್ಯಳಾದ ನಾರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನೀನು ಬಯಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ಜಾತ್ರೆಯೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆಲಿಸು.

ನಾನು ಪರ್ಜನ್ಯನಿಂದ ಘೃತಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ದೇವವತಿ. ಒಂದು ದಿನ ವನಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಆಟವಾಡುವಾಗ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಒಂದು ಕಪಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೆನು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಮಂಗವು ಓಡಿಬಂದು ''ಎಲೈ ವೇದವತಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಿ? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದವರಾರು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ''ಕಪೀ, ನಾನು ವೇದವತಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೆಸರು ದೇವವತಿ. ನಾನಿರುವದು ಈ ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿಯೇ. ನಾನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಬಂದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿದ್ದೂ ಇಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಆದರೂ ಆ ದುಷ್ಟಕೋತಿಯು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದೆ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದಿತು. ಗಾಬರಿಯಾದ ನಾನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಬಂಧು ಜೀವ ಎಂಬ ಮರವನ್ನು ಏರಿದೆನು. ವೃಕ್ಷದ ಎತ್ತರವಾದ ಒಂದು ಟೊಂಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತೆನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕಪಿಯೂ ಅದೇ ವೃಕ್ಷ ಶಾಖೆಯ ಮೇಲೆ ಟಣ್ಣನೆ ಹಾರಿ ಬಂದಿತು. ಹೀಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಎರಗಿದ ಆ ದೈತ್ಯ ಕಪಿಯ ಪಾದಾಘಾತದಿಂದ ಆ ಮರದ

ಟೊಂಗೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಮುರಿದು ಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಆ ಜೋತಾಡುವ ಭಗ್ನಶಾಖೆಗೆ ನಾನು ಬಲವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಕೋತಿಯು ನಾನು ಕುಳಿತ ಆ ಮುರಿದ ಟೊಂಗೆ ಸಹಿತ ಮರವನ್ನೇ ಕಿತ್ತಿ ಎತ್ತಿ ಬೀಸುಗೈಯಿಂದ ದೂರ ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಎಸೆಯಿತು. ನಾನು ನೇತಾಡುವಾ ಮುರಿದ ಟೊಂಗೆ ಸಹಿತ ಗಿಡವು ಕೋತಿಯ ವೇಗದ ಎಸೆತದಿಂದ ದೂರಹಾರಿ ತೂರಿಬಂದು ಸಮುದ್ರದೆಡೆಗೆ ಭರದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ನಾನು ಮೇರು ಶಿಖರದಿಂದ ಎಸೆದ ಆ ವೃಕ್ಷ ಶಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮುದ್ರದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶದ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಬರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ನನ್ನನ್ನೂ ನೋಡಿ ಹಾಹಾಕಾರಮಾಡಿದರು.

ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವರು ''ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಲಿರುವ ಈ ಹುಡುಗಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಸಮುದ್ರ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲ! ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಈ ದೇವವತಿಯು ಸಾವಿರ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ಮನುಪುತ್ರ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಮಹಿಷಿಯಾಗುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅಕಟಕಟ! ಅಂಥವಳಿಗೆ ಇಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತೇ!'' ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು. ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವರ ಈ ಉದ್ಗಾರವನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೇ ನನಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಬಂದಿತು. ಮುಂದೆ ಯಾರೋ ನಾನು ಅಂಟಿಕೊಂಡ ಆ ಗಿಡವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಸಾವಿರ ಭಾಗವಾಗಿ ಸೀಳಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಯಾರೋ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿತು. ಆ ಗಾಳಿಯಿಂದ ನಾನು ಸಮುದ್ರದ ದಿಶೆತಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬೀಸಿ ಒಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಈ ತೀರ್ಥದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದೆ.

ಇನ್ನು ಏಳು ಅತ್ತ ಹೋಗೋಣ. ಅಕೋ! ಇದೇ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಆಚೆ ಉತ್ತರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನಂತೆ ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕನ್ಯೆಯರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸೋಣ ನಡೆ'' ಎಂದಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಕನ್ಯೆಯರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಹೊರಟರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಅವರ ಪರಿಚಯ ಕೇಳಿದರು. ದೈತ್ಯರಾಜ ಕಂದರಮಾಲಿಯು ಹಾಗೂ ಯಕ್ಷರಾಜ ಅಂಜನನ ಮಕ್ಕಳಾದ ವೇದವತಿ ದಮಯಂತಿಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಾಂಗದ ದೇವವತಿಯರೂ ತಮ್ಮ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ವರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಪ್ತಗೋದಾವರೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಇತ್ತ ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ರಾಜನಾದ ಶಕುನಿ ಮತ್ತು ಬಾಲತಪಸ್ವಿಯಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಭೈರವಾಚಾರ್ಯನಾದ ಋತಧ್ವಜ ಈ ಮೂವರೂ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತರ ದೇಶದೇಶ ಅಲೆದಾಡಿದರು. ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಅವನ ಜಡೆಗಳಿಂದ ಆಲದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ಕಗ್ಗಂಟು ಹಾಕಿ ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವನ್ನು ಆ ದುಷ್ಟ ಕಪಿಯು ಮಾಡಿ ಹೋಗಿತ್ತಷ್ಟೇ? ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಕುನಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಈ ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ಗಿಡದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಟೊಂಗೆ ಹಾಗೂ ಲತಾಪಾಶಗಳನ್ನು ಬಾಣದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿ ಆ

ಮುನಿಯ ತಲೆಗೆ ಗಂಟುಹಾಕಿದ ಕೊಂಬೆಯನ್ನೂ ಕಡೆದು ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಟುಗಡೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದನು. ಇವನ ಜಡೆಗೆ ಗಂಟು ಹಾಕಿದ ಮರದ ಕೊಂಬೆ ಹಾಗೂ ಜಟಾಪಾಶಗಳ ಸಂಯುಕ್ತ ಹೆಣಿಗೆಯ ಕಗ್ಗಂಟು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಬಿಡಿಸಲು ಬಾರದೇ ಆ ಜಾಬಾಲಿಯು ಇದು ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಎಂದು ಬಗೆದು ಕಗ್ಗಂಟು ಬಿದ್ದ ಆ ಗಿಡದ ಕೊಂಬೆಯ ತುಂಡನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ತಿರುಗಾಡಿ ದಣಿದಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಶಾಕಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮನುವಿನ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎಂಬ ದೊರೆಯು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅವನು ಈ ಮುನಿಪುಂಗವರ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಶಕುನಿ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನೂ ಗೌರವದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ಆ ಶಕುನಿ ರಾಜಕುಮಾರನು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ತಮ್ಮನಾದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಮಗನೇ ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವೆನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರಗಳು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ''ರಾಜನ್, ನಮ್ಮ ದಮಯಂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಮ್ಮ ಮಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಳೆದು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಇಡೀ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಏಳು. ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ''ಪೂಜ್ಯರೇ ನನ್ನದೂ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟು ಸಂಶೋಧಿಸಿದರೂ ಅವಳು ನನಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಯಾರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿ? ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪರ್ವತಾಕಾರವಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವು ಹಾರಿ ಸಮುದ್ರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಸಿದ್ಧರೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ನುಡಿದ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಬಾಣಬಿಟ್ಟು ಆ ಗಿಡವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಬಾಣ ವೇಗದಿಂದ ಗಿಡಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಓರ್ವ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಚಿಮ್ಮಿ ದೂರ ಹಾರಿ ಹೋಗಿಬಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವಳೋ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಹುಡುಕಲು ನಾನೂ ಈಗ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮಹಾರಾಜನೂ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು. ತನ್ನ ಸೋದರನ ಮಗನಾದ ಶಕುನಿ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೂ ಮತ್ತು ಋತಧ್ವಜಾಚಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವನ ಮಗ ಜಾಬಾಲಿ ಇವಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಎರಡು ರಥಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ವರೂ ರಥಗಳನ್ನೂ ಏರಿ ಕುಳಿತುಹೋದ ಕನ್ಯಾರತ್ನಗಳ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಅವರು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹುಡುಕುತ್ತ, ಹುಡುಕುತ್ತ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಉಗ್ರವಾದ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಅವನ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಸೊರಗಿ, ಕೊರಗಿ ಕೃಶವಾಗಿತ್ತು. ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಜಡೆಗಟ್ಟಿ ಹೋಗಿದ್ದವು.

ಸೊರಗಿ ಸೋತು ಹೋದ ಅವನಿಗೆ ಉಸಿರಾಡಲು ಆಯಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ''ತಪೋನಿಧಿಯೇ ಹರೆಯದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂಥ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಏಕೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವೆ? ಈ ತಪಸ್ಸಿನ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ? ಹೇಳು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ತಪೋಧನನು ''ಮೊದಲು, ನೀನು ಯಾರು ಹೇಳು. ದುಃಖಾರ್ತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾರು? ತಿಳಿಸು'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ''ನಾನು ಶಾಕಲಪುರದ ರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ. ಮನು ಮಹಾರಾಜನೇ ನನ್ನ ತಂದೆ. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಮಹಾರಾಜನು ನನ್ನ ಸೋದರ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅನಂತರ ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ತಪಸ್ಸಿನ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ''ನೀನು ನನ್ನ ಸೋದರನ ಮಗನೇ ಆಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ನೀನು ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಡ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ತನ್ನ ಸೋದರ ಪುತ್ರನನ್ನು ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಾಬಾಲಿ ಹಾಗೂ ಋತಧ್ವಜರಿಗೆ ಅವನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ಹೊಸ ತಾಪಸನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಋತಧ್ವಜನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ''ಬಾ, ಬಾ, ರಾಜನೇ, ನನ್ನ ಜೊತೆ ಬಾ. ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನೈಮಿಷ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ನೋಡಿದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಸಪ್ತಗೋದಾವರೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಾನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗೋಣ ನಡೆ. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವೂ ಈಗ ಹೊರಟಿದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಮೂವರೂ ಕನ್ಯೆಯರು ಮಿಲಿತರಾಗಲಿರುವರು'' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಆಗಿರದೇ ಸುದೇವ ರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸುರಥನೇ ಆಗಿದ್ದನು. ಹಿಂದೆ ಅವನು ನೈಮಿಷ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳೆಯುವ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಕುಮಾರಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಂಡಿದ್ದನು ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಅವಳೂ ಇವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳದೇ ಇವನನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಲು ಸಮ್ಮತಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಕುಪಿತನಾದ ಅವಳ ತಂದೆಯು ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ನಿರಾಶನಾದ ಸುರಥನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಒಣಗಿಸಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಈಗ ಋತಧ್ವಜಾಚಾರ್ಯನ ಮಾತಿನಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಆಸೆಯ ಕಿರಣವು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಇವರೊಡನೆ ಅವನೂ ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಹೊರಟನು. ಅವರು ನಾಲ್ವರೂ ರಥಾರೂಢರಾಗಿ ಸಪ್ತಗೋದಾವರೀ ತೀರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಘೃತಾಚೀ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಸಂತಪ್ತಳಾಗಿ ಉದಯ

ಪರ್ವತದ ತುಂಬ ಹುಡುಕಿದಳು. ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಅವಳ ಮಗಳಾದ ದೇವವತಿಯು ಅವಳಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟಾಗ ಆ ಕೋತಿಯು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು. ಆಗ ಘೃತಾಚಿಯು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ''ಕಪಿ, ನಿಜ ಹೇಳು. ನೀನು ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲವೇ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಆಗ ಆ ಕೋತಿಯು ''ನಾನು ವೇದವತಿ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅವಳನ್ನು ಯಮುನಾನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಬಳಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಘೃತಾಚಿಯು ''ವಾನರನೇ, ನನ್ನ ಮಗಳ ಹೆಸರು ವೇದವತಿಯಲ್ಲ, ದೇವವತಿ. ನೀನು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದ ವೇದವತಿಯು ಬೇರೆ ಕನ್ಯೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಏನೇ ಆಗಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿ ಬರೋಣ ನಡೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟಳು. ಆ ಕಪಿಯು ವೇಗಗತಿಯಿಂದ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಉರ್ವಾಚಲದಿಂದ ಹೊರಟು ದೀರ್ಘ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ ಕೌಶಿಕೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಗುಂಟ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮೂವರು ರಾಜಕುಮಾರರೂ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಥಗಳನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ನದಿಗೆ ನಡೆದರು. ಘೃತಾಚಿಯು ಮೈತೊಳೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅದೇ ನದಿಗೆ ಹೋದಳು.

ಘೃತಾಚಿಯ ಹಿಂದೆ ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೋತಿಯು ಮೊದಲು ಜಾಬಾಲಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಜಾಬಾಲಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆ ಋತಧ್ವಜನಿಗೂ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ವೃಕ್ಷ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಶೂರ ರಾಜಕುಮಾರ ಶಕುನಿಗೂ ಕೋತಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ''ತಂದೆಯೇ, ಈ ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಆಲದ ಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜಡೆಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಆ ಬಲಿಷ್ಠ ಕೋತಿಯು ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಅಕೋ! ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಕಪಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಶಕುನಿಗೆ ಕೋಪ ಉಕ್ಕಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಬಾಗಿಸಿ ಬಾಣ ಹೂಡಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇಳಿದನು. ''ಪೂಜ್ಯರೇ ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿರಿ. ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ಈ ಕೋತಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂದು ಹಾಕುವೆನು.'' ಬಾಣ ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಬಯಸುವ ಋತಧ್ವಜ ಮಹರ್ಷಿಯು ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು -

''ರಾಜಕುಮಾರನೇ, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಾರನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾರರು ಮತ್ತು ಕೊಲ್ಲಲಾರರು. ವಧ ಮತ್ತು ಬಂಧನ ಇವೆರಡೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತವೆ. ಜಾಬಾಲಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಆ ವೃಕ್ಷ ಬಂಧನಕ್ಕೂ ಈ ಕೋತಿಯು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆದುದರಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನೀನು ಈ ಕೋತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಲ್ಲುವಿ?'' ಆಗ ರಾಜಕುಮಾರ ಶಕುನಿಯು ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಹಾಗಾದರೆ ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಅನಂತರ ಆ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಆ ಕೋತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು. ''ವಾನರನೇ, ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ಜಾಬಾಲಿಯನ್ನು ಅವನ ಜಡೆಗಳಿಂದಲೇ ಆಲದಮರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬಿಗಿದು ಬಂಧಿಸಿದ್ದೆ. ಈ ಮಹಾರಾಜನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೂ ಅವನು ಹಾಕಿದ ಆ ಕಗ್ಗಂಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹಾರಾಜ ಆ ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಒಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇವನನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ ಆ ಟೊಂಗೆಯನ್ನು ಕಡಿದು ಮರದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಇವನ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತಿದ ಶಾಖೆಯ ಎಲ್ಲ ರೆಂಬೆಗಳನ್ನು ಲತಾಪಾಶಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಇವನ ತಲೆಯನ್ನು ಮರದತುಂಡಿಗೆಜಡೆಗಳಿಂದ ಬಿಗಿದು ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವನ್ನಿರಿಸಿ ಕಗ್ಗಂಟು ಹಾಕಿ ಬಂಧಿಸಿದ ಆ ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಚ್ಚಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಅಷ್ಟು ಭಾಗ ಮರದ ತುಂಡನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡೇ ಇವನು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಬೇರಾರಿಗೂ ಬಿಡಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಗಂಟನ್ನು ನೀನೇ ಬಿಡಿಸು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಋಷಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಕಪಿಯು ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೇ ಆ ಜಟಾಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸತೊಡಗಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಯಾರಿಗೂ ಬಿಡಿಸಲು ಬಾರದ ಆ ಕಗ್ಗಂಟು ಸರಳವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಮುನಿಯ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಮರದ ತುಂಡು ದೂರವಾಗಿ ತಲೆ ಹಗುರವಾಯಿತು. ಆದರಿಂದ ಋತಧ್ವಜನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಆ ಕಪಿಗೆ ''ವಾನರನೇ, ನನ್ನ ಮಗನ ಶಿರೋಬಂಧನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳಿಕೋ'' ಎಂದು ಅಂದನು. ಆಗ ಆ ಕಪಿಯು ಹೀಗೆ ವರವನ್ನು ಆ ಭೈರವಾಚಾರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿತು.

''ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಜಾತಿಯಿಂದ ಕೋತಿಯಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾಗಿದ್ದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ ನಾನು ನನ್ನನ್ನು ಕೋತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವರೇ ನೀವು, ನನ್ನ ಮಗಳು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ. ಮೂಲನೋಡಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಅಗಲಿಸಿದ್ದೆ. ಆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು ಎದೆಕರಗಿ ನೀವು ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಕಪಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಈಗ ದಯಮಾಡಿ ಆ ಶಾಪವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಪಿತ್ವವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ನಾನು ಈ ವಾನರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಪಿಸಹಜವಾದ ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಅನೇಕ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಎಸಗಿದೆ. ಆ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಉಂಟಾದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಮ್ಮ ವರದಿಂದ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ.'' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ''ನೀನು ಘೃತಾಚಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಒಬ್ಬ ಮಗನನ್ನು ಹಡೆದ ಬಳಿಕ ನಿನಗೆ ಈ ಶಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವದು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯ ಶಾಪ ನಿವೃತ್ತಿಯ ಈ ವರದಿಂದ ಆ ಕಪಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅದು ಆನಂದದಿಂದ ನದೀ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟರು. ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ರಥಗಳನ್ನು ಏರಿ ಕುಳಿತರು. ಘೃತಾಚಿಯು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಡೆದಳು.

ಆ ಕಪಿರಾಜನೂ ಆ ಘೃತಾಚಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಟನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ದಿವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯದ ರಾಶಿಯಂತಿದ್ದ ಅಪ್ಸರಾಮಣಿ ಘೃತಾಚಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಕೋತಿಯ ಕಾಮ ಕೆರಳಿತು. ಅವಳಿಗೂ ಆ ಕೋತಿಯೆಂದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದಳು. ಕೋಲಾಹಲ ಎಂಬ ಪರ್ವತದ ಸುಂದರ ಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಸ್ವರ್ಗದ ಹೆಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಆನಂದದಿಂದ ಆ ಕಪಿಯು ವಿಹರಿಸಿತು. ಘೃತಾಚಿಗೆ ಬಲಿಷ್ಠ ಕಪಿಯ ವಿವಿಧ ಕೇಳೀ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯವಾದ ವನೋಪವನಗಳ ಮಂಜುಲತಾಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಅವರು ವಿಹರಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲ ಸಮಯದ ನಂತರ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪ್ರಣಯಿಗಳು ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಇತ್ತ ರಥಾರೂಢರಾಗಿ ಹೊರಟ ಮೂವರು ರಾಜಕುಮಾರರೂ, ಇಬ್ಬರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿ ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬಹಳ ಬಳಲಿಕೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ರಥಬಿಟ್ಟು ಇಳಿದರು. ಅವರ ಕುದುರೆಗಳೂ, ಸಾರಥಿಗಳೂ ಜಲಪಾನ ಜಲವಿಹಾರಗಳಿಂದ ದಣಿವು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದವು. ಆ ರಮಣೀಯವಾದ ವನಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಚ್ಚ ಹಸಿರು ಮುರಿಯುವ ಹಸಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೈದಾನಗಳು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಸಿರು ಮೇಯಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಆ ವನಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟರು. ಎಳೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೇದು ಆನಂದದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿದ ಆ ಎಲ್ಲ ಕುದುರೆಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಆ ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟಗಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ''ಇದೇನು?'' ಎಂದು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆ ನಾಲ್ವರೂ ''ವೇದವತಿ, ದಮಯಂತಿ, ಚಿತ್ರಾಂಗದಾ, ದೇವವತಿ'' ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯರು ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು.

ಅನಂತರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೇಲುಮಾಳಿಗೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ನೋಡಿದರು. ದೂರ ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರೀ ತೀರದ ಜಲ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಮೂವರು ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಋಷಿಯಂತೆ ಜಟಾಮಂಡಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸುರಥರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವಳ ಮೈತುಂಬ ಹಿಗ್ಗಿನ ಮುಳ್ಳುಗಳು ನಿಮಿರಿನಿಂತವು. ಅವಳು ಮಂದಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು -

''ಸಖಿಯರೇ, ಆ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ ನೀಳು ದೋಳಿನ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ಯುವಕನು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೇ! ಅವನೇ ಸುದೇವ ರಾಜನ ಮಗನಾದ ಸುರಥಕುಮಾರನು. ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಪತಿ ಎಂದೂ ವರಿಸಿದ್ದೆ. ಮುಂದೆಯೂ ಅವನೇ ನನ್ನ ಪತಿ. ಅವನ ಆಚೆಗೆ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ತಪೋವೃದ್ಧನು ಕಾಣುವನಷ್ಟೇ! ಆ ಶುಭ್ರ ಜಟಾಧಾರಿ ತಪಸ್ವಿಯೇ ಭೈರವ ಆಚಾರ್ಯನಾದ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ದಮಯಂತಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ''ಸಖಿಯರೇ, ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಆ ಚಿಕ್ಕ ತಪಸ್ವಿಯು ಋತಧ್ವಜ ಪುತ್ರನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮಹರ್ಷಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದರು. ತಾವು ಇಷ್ಟು ದಿನ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲ ತಮಗೆ ದೊರಕುವ ಕಾಲ ಬಂದಿತೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಬಗೆಗೆ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಉಕ್ಕೇರಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ಮಹಾದೇವರ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಹಾಡು ಹಾಡಿ ಕೊಂಡಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

''ಓಂ ನಮೋಸ್ತು ಶರ್ವಶಂಭೋ ತ್ರಿನೇತ್ರ'' ಎಂದು ಮುಂತಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಗದ್ಯಪದ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಮಧುರ ಗೀತೆಗಳನ್ನೂ ಸಂಗೀತಭಂಗಿಯಿಂದ ಹೇಳಿ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗಾನಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲ ರಾಜಕುಮಾರರು ಋಷಿ ಹಾಗು ಋಷಿಕುಮಾರರು ಸಪ್ತಗೋದಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆಹ್ನಿಕ ಮುಗಿಸಿಗೊಂಡು ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ದೇವಾಲಯದ ರಂಗಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಳೆಯರ ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ ನಡೆದಿತ್ತು. ಇವರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಅವರೆದುರು ಬಂದು ನಿಂತು ಕೊಂಡರು.

ಗಾಯಕಿಯರ ನಡುವೆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯೂ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸುರಥನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗಿ ಮೈರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯೂ ತನ್ನ ಯೋಗ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಇವಳೇ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ' ಎಂದು ಅರಿತು ಅವರ ದುಃಖ ದೂರಾಗುವ ಸಮಯ ಬಂದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತಸಗೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಅವರು ಐವರೂ ಒಳಗೆ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯೂ ಕೂಡ ಋತಧ್ವಜನೇ ಮೊದಲಾದ ಆ ಐವರನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಎದ್ದು ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಋತಧ್ವಜನು ಜಾಬಾಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲ ರಾಜಕುಮಾರರೂ ಋಷಿಕುಮಾರರೂ ಆ ನಾಲ್ಕು ಕನ್ಯೆಯರೂ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಕಪಿರಾಜನು ಘೃತಾಚಿಯೊಂದಿಗೆ ಗೋದಾವರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಘೃತಾಚಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಿತಳಾದಳು. ಅವಳಿಗೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಘೃತಾಚಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವವತಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಮುಡಿ ಮೂಸಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಋತಧ್ವಜನು ಆ ಕಪಿವೀರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ವಾನರೇಶ್ವರ, ನೀನು ಅಂಜನಾಚಲಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಅಂಜನ ಎಂಬ ಯಕ್ಷನನ್ನೂ, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಂದರ ಮಾಲಿ ದೈತ್ಯನನ್ನೂ, ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಗಂಧರ್ವಪರ್ಜನ್ಯನನ್ನೂ ಬೇಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ವೇದವತಿಯು ''ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ, ಗಾಲವಮುನಿಯನ್ನೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ನೀನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ಅದರಂತೆ ಆ ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನು ತನ್ನ ಅಮಿತ ವಿಕ್ರಮದಿಂದ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಹಾರುತ್ತ ಹೋಗಿ ಮೊದಲು ಅಂಜನ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಂಜನ ಯಕ್ಷನನ್ನು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪರ್ಜನ್ಯನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಂದರ ಮಾಲಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಬಂದನು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಮಾಹಿಷ್ಮತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗಾಲವ ಮುನಿಯನ್ನೂ, ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಆ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿ ಹಾಗೂ ವೇದವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಇದ್ದುದನ್ನು ಗಾಲವ ಮುನಿಯು ನೋಡಿದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಜಕುಮಾರರು ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಗಾಲವ ಋಷಿಯನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದ ಭರಿತರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಾನರನು ಹೋಗಿ ಕರೆದು ಬಂದ ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ದಾನವರು ಎಂದರೆ ಅಂಜನ, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಕಂದರಮಾಲಿ ಮೂವರೂ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಅವರ ಮೂವರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ದಮಯಂತಿ, ದೇವವತಿ, ವೇದವತಿ ಈ ಮೂವರೂ ಆನಂದ ಭರಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತಂದೆಗಳನ್ನು ಬಂದು ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರು ಅಗಲಿದ ತಮ್ಮ ತಂದೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಗೂ ಹರ್ಷದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಹನಿಗೂಡಿದವು. ಆಗ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ''ಮಗಳೇ, ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿಷಾದಿಸಬೇಡ. ಈ ಕಪಿಯೇ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ'' ಎಂದು ಕೋತಿಯ ಕಡೆ ಕೈಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದರು.

ಮುನಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ಆ ಕಪಿಯೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ಅದೊಂದು ಅಪ್ಪಟ ಕೋತಿ. ಅವಳಿಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ನಾನೇ ಕಾರಣಳಾದೆ. ತಂದೆಯನ್ನು ಇಂಥ ದುರ್ದಶೆಗೆ ಈಡುಮಾಡಿದ ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದಾದರೂ ಮಾಡುವದೇನು! ಎಂದು ಅವಳು ತನ್ನ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು- ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಪಿತೃಘಾತಕಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀವೇ ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ಇಂಥ ವೈರೂಪ್ಯ ಹಾಗೂ ಕೀಳುಜನ್ಮ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕಾರಣಳಾದೆ. ತಂದೆಗೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದ ಈ ಪಾಪಿ ದೇಹವನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಮರಣಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕಾರಣ ತಾವು ನನಗೆ ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.'' ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರದ ಆ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಋತಧ್ವಜ ಋಷಿಯು ಸಂತೈಸಿದನು-

''ಮಗಳೇ, ನೀನು ದುಃಖಪಡಬೇಡ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಈ ಕಪಿರೂಪವು ಹೋಗಿ ಅವನ ಮೊದಲಿನ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಸ್ವರೂಪವು ಅವನಿಗೆ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ದೈವ ಸಂಕಲ್ಪ ಇದ್ದುದನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಘೃತಾಚಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಜನಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಅವನು ಈ ಕೋತಿಯ ಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಡ.'' ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಘೃತಾಚಿಯು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಸು ನಾಚುತ್ತ ಹೇಳಿದಳು -

''ಮಗಳೇ, ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ, ಇನ್ನು ಹತ್ತು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಚಿಂತೆ ಹಾಗೂ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾದುವು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಈ ಕಪಿಜನ್ಮವನ್ನು ನೀಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ತಾನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಾದ ಸುರಥನೊಡನೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಉಳಿದವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಗೆಳತಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗಬಾರದೆಂದು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ವಿವಾಹವಾಗದೇ ಕಾಯುವ ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು.

ಹೀಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಕಾಯ್ದರು. ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ತುಂಬಿದ ಬಳಿಕ ಘೃತಾಚಿಯು ಅದೇ ಗೋದಾವರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತಳು. ಆ ಕೂಸಿಗೆ ನಲ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಸವವಾದ ಕೂಡಲೇ ಕೋತಿಯ ರೂಪಹೋಗಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದನು ಹಾಗೂ ಆನಂದದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ಅವನು ನೆನೆದ ಕೂಡಲೇ ದೇವೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಇಳಿದನು. ಎಲ್ಲ ಗಂಧರ್ವರೂ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ಕಿನ್ನರರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಆಗ ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಋತಧ್ವಜ ಋಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು -

''ಪೂಜ್ಯರೇ, ಕಂದರ ಮಾಲಿ ದಾನವನ ಮಗಳಾದ ವೇದವತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಗೆ ವಧೂ ಎಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಂದರ ಮಾಲಿಯ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತಾವು ಒಪ್ಪಿ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಯಕ್ಷ ಕುಮಾರಿಯಾದ ದಮಯಂತಿಯನ್ನು ರಾಜಕುಮಾರ ಶಕುನಿಯು ವಿವಾಹವಾಗಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಚನದಂತೆ ನಾನು ದೇವವತಿಯನ್ನು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿ ಇದ್ದರೆ ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಎಲ್ಲ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.''

ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಆನಂದದಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಗಾಲವ ಮುನಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪುರೋಹಿತ ರಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಒಲವಿನ ಜೋಡಿಗಳ ವಿವಾಹವನ್ನು ಹೋಮಹವನ ಮುಂತಾದ ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿವಿಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಆ ಮದುವೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತನ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಜಾಬಾಲಿ ಮುನಿಯು ವೇದವತಿಯನ್ನೂ, ಇಂದ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ದೇವವತಿ ಯನ್ನೂ, ಶಕುನಿಯು ದಮಯಂತಿಯನ್ನೂ, ಸುರಥನು ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯನ್ನೂ ಕೈಹಿಡಿದು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ

ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಯಥಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು. ಅನಂತರ ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು - ''ಸುರೇಶ್ವರರೇ, ನೀವು ಈ ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೈಶಾಖ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಋತಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಮಗ ಮತ್ತು ಸೊಸೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮೂವರು ರಾಜಕುಮಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಡದಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದುರುಗಿದರು. ತಮ್ಮ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ನಲ್ಲೆಯರೊಡನೆ ನಲುಮೆದುಂಬಿ ಲಲ್ಲೆಗೈಯುತ್ತ ವಿವಿಧ ವಿಷಯೋಪಭೋಗ ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು.''

ಇಂತು ಕಾಮಾತುರನಾದ ದಂಡಮಹಾರಾಜನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳಾದ ಅರಜೆಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾಮವಾಸನೆಯನ್ನು ತಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ 'ತಂದೆಯ ಸಮ್ಮತಿ ಯಿಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಮನದನ್ನನಿಗೆ ತನ್ನ ದೇಹ ಒಪ್ಪಿಸಿದವರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಬಾಧಕ ವಾಗದೇ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದರು' ಎಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ತೋರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದನು - ''ಕಮಲಗಣ್ಣಿನ ಕೋಮಲೆಯೇ, ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯು ತನ್ನ ತಂದೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಸುರಥ ರಾಜಕುಮಾರನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಳು. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಏನು ಹಾನಿಯಾಯಿತು! ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ಅದೇ ಸುರಥ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ನಕ್ಕುನಲಿದಾಡುತ್ತ ಬಾಳಿದಳು. ಅದರಂತೆ ನೀನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಬರುವವರೆಗೆ ಕಾಯುವದು ಬೇಡ. ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ಕೂಡಬಂದ ನನಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ವಶಳಾಗು. ಇದರಿಂದ ಆ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆಯಂತೆ ನಿನಗೂ ಸುಖವಾಗುವದು. ನನಗೂ ಆನಂದವಾಗುವದು'' ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಒಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುವರಿಯು ಈ ದಂಡ ಮಹಾರಾಜನ ಮಧುರ ಮಾತಿನ ಮೋಡಿಗೆ ಮರುಳಾಗದೇ ಖಡಾಖಂಡಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧಾರದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತು ನುಡಿದಳು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಂಗದೆ ವಾನರಚೇಷ್ಟೆ ಎಂಬ೬೫ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಅಂಧಕನ ಅಂಧಪ್ರಜ್ಞೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೬

ಅರಜಾ ಉವಾಚ - ನಾತ್ಮಾನಂ ತವ ದಾಸ್ಯಾಮಿ
ಬಹುನೋಕ್ತೇನ ಕಿಂ ತವ ।
ರಕ್ಷಂತೀ ಭವತಃ ಶಾಪಾದಾತ್ಮಾನಂ ಚ ಮಹೀಪತೇ ॥

ಅರಜೆಯು ದಂಡನಿಗೆ ''ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡುವದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ನೀನು ಹಾಗೂ ನಾನು ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕಾಮಾಂಧನಾದ ನಿನಗೆ ದಾನ ಮಾಡಲಾರೆ'' ಎಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ತನ್ನ ಬಂಧುವಾದ ಅಂಧಕನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿದನು. ''ದಂಡನು ಕಾಮೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ ಮದಾಂಧನಾದುದರಿಂದ ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅರಜೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಗೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಅರಜೆಯು ಶುಕ್ಲಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಅಧೋಮುಖಳಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಆಗ ಅವಳು ಮಹಾಗ್ರಹದಿಂದ ಗ್ರಸ್ತಳಾದ ಚಂದ್ರಪತ್ನಿಯಾದ ರೋಹಿಣಿಯಂತೆ ಕಂಡಳು.

ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ನಂತರ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಮಗಳ ಮುಖಕಾಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ''ಯಾರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅವಮಾನವಾಗಿದೆ? ನಿನ್ನನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು?'' ಎಂದು. ತಂದೆಯ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅರಜೆಯು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನುಡಿದಳು. ''ನಿನ್ನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ದಂಡನು ನಾನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರತಿರೋದಿಸಿದರೂ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಈ ದೋಷಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಗುರಿ ಮಾಡಿದನು.'' ಪುತ್ರಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣಿನವನಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಆಚಮನದಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಶಾಪವಚನವನ್ನಿತ್ತನು.

''ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಅರಜೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅವಿನೀತನಾದ ದಂಡನು ಇನ್ನು ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ, ಬಲ, ವಾಹನ, ಸಮೇತನಾಗಿ ಭಸ್ಮವಾಗಲಿ.'' ಅನಂತರ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ''ಎಲೈ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಅರಜೆಯೇ, ನೀನು ಈ ಪಾಪದ ವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸನಾಚರಿಸುತ್ತಿರು. ದಂಡನಿಗೆ ಉಗ್ರವಾದ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತು ನಾನು ಪುನಃ ಪಾತಾಲಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇತ್ತ ದಂಡನು ಆಚಾರ್ಯನ ಶಾಪದಿಂದ ಏಳು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ಬಲಸಮೇತ ನಾಗಿ ಭಸ್ಮವಾದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಸ್ಥಾನವು ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾದುದರಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಇದು ರಾಕ್ಷಸರ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವಮಾನಿತರಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಅಂಧಕಾಸುರನೇ, ಈ ವಿಧವಾದ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಡ. ಪ್ರಾಕೃತಸ್ತ್ರೀಯೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ದಹಿಸುವದಾದರೆ ಅಪ್ರಾಕೃತಳಾದ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಯಾವ ರೀತಿ ನಿನ್ನ ಅನಾಹುತಕ್ಕೆ

ಕಾರಣಳಾದಾಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತರ್ಕಿಸು. ಶಂಕರನೇನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ, ಸುರಾಸುರರೂ ಸಹ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗುತ್ತಾರೆ. ಅವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದಂತೂ ದೂರದ ಕಥೆ.'' ಹೀಗೆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಅಂಧಕನು ಕೋಪದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪು ಮಾಡಿದನು ಹಾಗೂ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.

''ಎಲೈ ಪ್ರಲ್ಹಾದನೇ, ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೆದುರು ಈ ಶಂಕರನದೇನು? ಎಲ್ಲೋ ಅಮಂಗಲವಾಗಿ ಬೂದಿ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಶಂಕರನ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಾರದು. ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೂಂಕಾರದಿಂದ ದೂರೋಡಿಸಬಲ್ಲ ನನ್ನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎತ್ತು ಹತ್ತಿದ ಹರನು ಏನು ತಾನೇ ಮಾಡಿಯಾನು!'' ಹೀಗೆ ಹರನಿಂದಾ ಪರವಾದ ಕಠೋರವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಅಂಧಕನಿಗೆ ಅಂದನು- ''ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಈ ಮಾತು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸರಿ ಬಂದಿತು? ಆ ಹರನ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೇನು? ಸಿಂಹ ನರಿಗಳು, ಅಗ್ನಿ ಪತಂಗಗಳು, ಆನೆ ಸೊಳ್ಳೆಗಳು, ಹೇಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಂತರವನ್ನು ಹೊಂದುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮಹದಂತರ ಉಂಟು. ನೀನೇನೋ ಶೂರನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಪರದೈವನಾದ ಶಿವನ ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಆಟ ನಡೆಯಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ತಡಯುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಿತ ಮಹರ್ಷಿಯ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವಿದೆ, ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ಯಾವನು ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪರಾಙ್ಮುಖನಾಗಿ ಧರ್ಮಶೀಲನಾಗಿರುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವನು ಕಲಹಪ್ರಿಯನೋ, ಪರಸಂಪತ್ತು ಹಾಗೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಲೋಭವಿಟ್ಟಿರುವನೋ ಅಂಥ ಧರ್ಮಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಲೇಶವೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪ್ರಭಾಕರನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಬದುಕಿದನು. ವಾರುಣೀ ಎಂಬ ಮುನಿಯು ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬದುಕಿದನು.

ಸೂರ್ಯಪುತ್ರನಾದ ಮನುವು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ವಿನೀತನಾಗಿ ಬದುಕಿದನು. ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಸ್ವಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಇದು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿರುವ ಸದಾಚಾರವು. ಹಿಂದಿನ ಋಷಿಗಳು ಸದಾಚಾರದಿಂದಲೇ ಶಾಪಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಏತದ್ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಉದ್ದಮಿತನೆಂಬ ಅರಸನು ಅಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ವಿಭುವೆಂಬ ದೊರೆಯು ಕಲಹ ಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದ, ದುರಾತ್ಮನಾದ ನಮುಚಿಯು ಪರಪೀಡೆಯಿಂದ, ಸನಕನೆಂಬ ರಾಜನು ಗರ್ವದಿಂದ ನಾಶ ಹೊಂದಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಹಾಗೂ ಅವನ ತಮ್ಮನೂ, ಯದು, ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ಆಶಿಸಿ ನಾಶಹೊಂದಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ಸದ್ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಧರ್ಮಹೀನರಾದವರು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮವೇ ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸಾಧನ. ಆದುದರಿಂದ ಅಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ತ್ಯಾಗಮಾಡು. ಪರದಾರ ವರ್ಜನವೆಂಬ ಧರ್ಮವು ಪರಮಧರ್ಮವು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಕುಕರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸು.''

ಹೀಗೆ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಂಧಕನು ''ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಧರ್ಮಪರನಾಗಿರು, ನಾನು ಅಂತಹ ಧರ್ಮ ವನ್ನಾಚರಿಸುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದನು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಶಂಬರನಿಗೆ ಆದೇಶಮಾಡಿದನು. ''ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನೀನು ಶಂಕರನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗು. ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸು - ವಿಲಾಸಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಸ್ವರ್ಗಸದೃಶವಾದ ಈ ಮಂದರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಬೈರಾಗಿಯಾದ ನೀನು ಏಕೆ ವಾಸಮಾಡುವಿ? ಇದನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟವರಾರು? ಹೇಳು. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧೀನರಾಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಈ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಿ ? ವಾಸಿಸುವದೇ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತಂದೊಪ್ಪಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಅಂಧಕನಿಂದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ಶಂಬರನು ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ದೇವಿಯೊಡನೆ ಇರುವ ಶಂಕರನಿಗೆ ಈ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಗಿರಿಸುತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಉತ್ತರವಿತ್ತಳು, ''ಇಂದ್ರನು ಈ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.'' ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ಹೇಳಿದನು, ''ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ ಬೇಕಾದವರನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ಇವಳ ಪತಿಯಾಗಲು ನಾನೇ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆನು.'' ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಸಹ ಜೋರಿನಿಂದ ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ''ಇದುವೇ ನನಗೂ ಕೂಡ ಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾತು. ನಾನು ಪದಾತಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಬರುವೆನು. ನೀನು ದೊರೆಯಾದುದರಿಂದ ಬೇಕಾದ ವಾಹನವೇರಿ ಬರಬಹುದು.

ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣವಾಗಿಟ್ಟು ಯುದ್ಧದ್ಯೂತವನ್ನು ನಾವು ಆಡೋಣ. ಯಾರು ಜಯಿಸುವರೋ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದುವವರು. ನೀನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀಗುವಿ. ಶೇಖರನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಲು ಅರ್ಹನು.'' ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥ ಸಮೇತವಾದ ಈ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಶಂಬರನು ಅಂಧಕನಿಗೆ ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅಂಧಕನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳು ಹಾರತೊಡಗಿದವು. ದುರ್ಯೋಧನನೆಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದಾನವನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ''ಶೂರನೇ, ಗರ್ವಶೀಲ ಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ದಮನ ಮಾಡಲು ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧಸನ್ನಾಹ ಸೂಚಕವಾದ ಧೃಡವಾದ ಭೇರಿಯನ್ನು ಬೇಗನೇ ಮೊಳಗಿಸು.'' ಹಾಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಬಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಭೇರಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧನಾದವು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸೇರಿತು. ಎಲ್ಲ ಅಸುರರು ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತ ರಾಜಸಭೆಗೆ ಬಂದರು. ಸೇನಾಪತಿಯು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದನು. ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಯುದ್ಧ ಸಾಮುಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕುದುರೆ, ರಥ ಮೊದಲಾದ ವಾಹನ ಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂಧಕನೊಡನೆ ಹೊರಟರು. ಅಂಧಕನೂ ಸಹ ಒಂದು ದೊಡ್ಡರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪರಶಿವನನ್ನು ಪರಾಜಯ ಗೊಳಿಸುವ ದೃಢನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಹೊರಟನು.

ಅವನ ಸಂಗಡ ಜಂಭ, ಕುಜಂಭ, ಹುಂಡ, ತುಹುಂಡ, ಶಂಬರ, ಬಲಿ, ಬಾಣ, ಕಾರ್ತಸ್ವರ, ಮಹೋದರ, ಅಯಃಶಂಕು, ಶಾಲಿ, ವೃಷಪರ್ವ, ವಿರೋಚನ, ಹಯಗ್ರೀವ, ಕಾಲನೇಮಿ, ವೃಕ್ಷ, ದುರ್ಯೋಧನ, ವಿಪಾಶ, ಕಾಲ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾವೀರರು ನಾನಾಯುಧಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಹೀಗೆ ಅಂಧಕನು ಕಾಲಪಾಶಕ್ಕೆ ಅಧೀನನಾಗಿ ಶಂಕರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಮಂದರಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕನ ಅಂಧಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬ ೬೬ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಹರನಲ್ಲಿರುವ ಹರಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೭

೧. ಹರೋಽಪಿ ಸಮರಾಸನ್ನಃ ಸಮಾಹೂಯಾಥ ನಂದಿನಮ್ ।
ಪ್ರಾಹ ಮಂತ್ರಯ ಶೈಲಾದ್ಯಾನ್ ಯೇ ಸ್ಥಿತಾಸ್ತವ ಶಾಸನೇ ॥

ಇತ್ತ ಶೇಖರನೂ ಕೂಡ ಯುದ್ಧದ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದನು. ನಂದಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಶೈಲಾದಿಗಳೊಡನೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಲು ಆದೇಶ ಕೊಟ್ಟನು. ಈಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಂದಿಯು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧಾಚಮನ ಮಾಡಿ ಗಣನಾಯಕರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಸಾವಿರಾರು ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳು ಶಿವನ ಎದುರು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಿಂತರು. ಆಗ ನಂದಿಯು ಅಂದನು -

''ಶಂಭುವೇ, ತ್ರಿನೇತ್ರರಾಗಿ ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹನ್ನೊಂದು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ರುದ್ರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರುವರು. ಇವರೊಡನೆ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧರು ಜೊತೆಗಾರರಾಗಿರುವರು. ಷಣ್ಮುಕರಾಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಧಾರಿಗಳಾಗಿರುವ ಇವರೂ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರೂ ಅರವತ್ತಾರು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ಸ್ಕಂದರೆಂದು ತಿಳಿ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮಯೂರಧ್ವಜರಾಗಿರುವರು. ಇವರಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಖನಾಮಕರಾದ ಷಡಾನನರೂ ಇರುವರು. ಇದಲ್ಲದೇ ಪ್ರಮಥೋತ್ತಮರು ಏಳುನೂರು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಾದುದರಿಂದ ಭಸ್ಮಧಾರಣ ಮಾಡಿದವರೂ, ತ್ರಿನೇತ್ರರೂ, ಶೂಲಧಾರಿಗಳೂ ಆಗಿರುವರು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಪಿನಾಕಧಾರಿಗಳೂ ಕೂಡಾ ಆಗಿರುವರು. ಈಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯೋಗದಂಡಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದಿಗಂಬರರಾಗಿಯೂ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಶುಪತವೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಶಿವ ಇವರಿಬ್ಬರ ನಿನ್ನ ರೋಮದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಗಣವೂ ಕೂಡ ವಿಶಾಲವಾದದ್ದು ಇದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸಿಂಹ ಮುಖದವರು. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ತೊಡಗಿಸು.'' ಅನಂತರ ಶಂಕರನ ಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಂದಿಯಿಂದ ಸತ್ಕೃತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ ಸ್ನೇಹಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಅವರು

ಶಂಕರನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ವಿಸ್ಮಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಂಕರನ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಅವರ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದ ನಂದಿಯು ನಗುತ್ತಾ ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು - ''ಎಲೈ ಮಹೇಶ್ವರನೇ, ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗನ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಎಲ್ಲ ಪಾಶುಪತರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಅವರು ಗೌರವವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥದು ಹೇಳಬೇಕು.''

ನಂದಿಯು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಶಂಕರನು ನುಡಿದನು, ''ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾದ ನೀವುಗಳು ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಆದರೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೂಢರಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಅಂಶವನ್ನರಿಯದೇ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ವಿಷ್ಣುವಿಗೂ ನನಗೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಶಿವ ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಭೇದವು ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಸ್ತು ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರು ಮಹಾಪಾಶುಪತರು. ಅವರು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಉಭಯ ಚಿನ್ಹೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮೂಢರಾದ ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆಯುವದು ಎಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.''

ಮಹೇಶ್ವರನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಲಾಗಿ ಕೆಲವು ಗಣದವರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ''ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿರ್ಮಲನಾದ, ಸ್ಫಟಿಕದಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ನೀನು ಕಾಡಿಗೆಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುವಿನೊಡನೆ ಐಕ್ಯ ಹೊಂದಿರುವದು ಹೇಗೆ ಸರಿಹೋದೀತು?'' ಆಗ ಹರನು ನಗುತ್ತಾ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು, ''ಈ ನಿಮ್ಮ ತತ್ವ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯು ನಿಮ್ಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಲಿ. ಈ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಸಾಧಾರಣ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಲು ಅರ್ಹವಾಗದಿದ್ದರೂ ಲೋಕಾಪವಾದದ ಭಯದಿಂದ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳಿರಿ. ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ಒಬ್ಬ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀವು ಭಾವಿಸಿರಿ, ಹೀಗೆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಿರುಕಿಸಿದ ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿರಿ. ಈ ಭಾವನೆ ಇಲ್ಲದೇ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ನನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಲಾರದು. ಗರಗಸದಿಂದ ನನ್ನ ಛೇದನ ಮಾಡಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸನಾತನನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನೀವು ಕಾಣುವಿರಿ.

೨. ಯತ್ನಾತ್ ಕ್ರಕಚಮಾದಾಯ ಛಿಂದಧ್ವಂ ಮಮ ವಿಗ್ರಹಂ
ತಥಾಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಮಮ ದೇಹೇ ಸನಾತನಃ ॥

ಇದರಿಂದ ದೇವರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹರಭಕ್ತ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ಎಣಿಸಬಾರದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚ ನೀಚ ಭಾವವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಭೇದಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳದಂತೆ ತಪ್ಪಿಸಲು ಈಗ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವೆನು.

ಜಗನ್ನಾಥನಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರ ರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರು⁻ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಿಂದೆಯು ನಿಮ್ಮ ನರಕ ಪಾತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದು. ಎಲ್ಲ ಗಣಗಳ ಅಧಿಪತಿ ಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಮಹಾಪುರುಷನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ, ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನರಾದವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವನೇ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಶ್ವೇತರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ರೂಪನಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುವು ಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದುಂಟಾದ ಮಿಶ್ರರೂಪಗಳನ್ನೂ ತಾನೇ ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಶಂಕರನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶೈಲಾದಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮತೋತ್ತಮರು ''ಅಂತಹ ಸದಾಶಿವನ ರೂಪವೆಂತಹದು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಶೈವ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆ ರೂಪವು ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರಷ್ಟು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಹಸ್ರಪಾದ ಭುಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿಯೂ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಆಯುಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ದಂಡಾಯುಧದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬಂದವು. ಅನಂತರ ರುದ್ರ ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನೇಕಾನೇಕ ಚಿನ್ಹೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಶರೀರ ದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿ ಪಕ್ಷಿ ಧ್ವಜತ್ವ, ವೃಷಭ ವಾಹನತ್ವ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದೇ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದನು. ಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ನೋಡಿದವು. ಈತನು ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದಂತೆಲ್ಲ ಮಹಾ ಪಶುಪತಿ ಗಣಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋದವು. ಈಗ ಬಹುರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನು ಏಕರೂಪಿಯಾದನು. ಅನೇಕ ವರ್ಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ವರ್ಣಹೀನನಾಗಿ ಮಹಾಪಾಶುಪತನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಒಂದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಶಂಕರ, ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ರೂಪ ಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ದೇವರ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ಶೈವರೇ ಮೊದಲಾದ ಗಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಇಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈಗ ಶಂಕರನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾದ ಈಶ್ವರನ ಅಭೇದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಪಾಪರಾದೊಡನೆ ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು- ''ನಿಮ್ಮ ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.'' ಈಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಂದರು, ''ಭೇದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಮಗೆ ಇದೂವರೆಗೆ ಉಂಟಾಗಿರುವ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :- ಅವರೆಲ್ಲರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶಂಭುವು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದನು. ಹೀಗೆ ಈಶ್ವರನಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗಣಾಧಿಪರೆಲ್ಲರೂ ಮೇಘವೆಂಬ ರಥಾರೂಢನಾದ ಶಂಕರನೊಡನೆ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ಮಹಾಗಿರಿಗೆ ಹೋದರು. ಮೇಘದಂತೆ ಕಪ್ಪಾಗಿರುವ, ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಶುಭ್ರವಾದ ಈಶ್ವರನ ಪಾದದಿಂದ ಆಕ್ರಾಂತವಾದ ಮಂದರಪರ್ವತವು ಶರತ್ಕಾಲದ ಮೇಘದಂತೆ ತೋರಹತ್ತಿತು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹರನಲ್ಲಿರುವ ಹರಿ ಎಂಬ ೬೭ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಅಂಧಕನ ಯುದ್ಧ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೮

**೪. ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಮಂ ದೈತ್ಯೈಸ್ತಥಾಂಧಕಃ ।
ಮಂದರಂ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಪ್ರಮಥಾಶ್ರಿತ ಕಂದರಮ್**

ಇತ್ತ ಅಂಧಕನು ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಪ್ರಮಥರಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಗುಹೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ಈ ದಾನವರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಿಲಕಿಲ ಧ್ವನಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ದೈತ್ಯರು ಯುದ್ಧಸೂಚಕ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು. ಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿನಾಯಕನು ತನ್ನ ಗಣದೊಂದಿಗೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಂದೆಯಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ವಿಘ್ನೇಶ್ವರನ ಮಾತಿನಂತೆ ಶಂಕರನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ''ನಾವು ಅಂಧಕನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಹೋಗೋಣ ಅಥವಾ ನೀನೇ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಹೋಗು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಹರ್ಷದಿಂದ ಪುಲಕಿತಳಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಗೋರೋಚನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸುಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿದಳು.

ಆಗ ಶಂಕರನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಖಿಯರಾದ ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ, ಜಯಂತಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರೆದು ''ನೀವು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಆತನು ವೃಷಭಾರೂಢನಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಅವನೊಡನೆ ಅವನ ಗಣಗಳೂ, ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳೂ ಹೊರಡಲನುವಾದರು. ಜಯ ಶಬ್ದವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಳಗತೊಡಗಿತು. ಲೋಕನಾಯಕನಾದ ಶಿವನು ಶೂಲಧಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಾಗ ಮಂಗಲಪ್ರದವಾದ ಅನೇಕ ಸುಚಿನ್ಹಗಳು ಕಂಡುಬಂದವು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಿವನ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯುದ್ಧದ ಸಲುವಾಗಿ ಸಿಂಹನಾದ ಮಾಡುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆದಳು. ಮಾಂಸಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ರಕ್ತಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದುನಿಂತವು ಆಗ ಹರನ ಬಲಭಾಗದ ಶರೀರವು ಅದುರಿತು. ಹಾರೀತವೆಂಬ ಪಕ್ಷಿಯು ಪರಾಙ್ಮುಖವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಶುಭ ಚಿನ್ಹೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಹರನು ಮುಗುಳ್ನಗೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ.

''ಎಲೈ ನಂದಿಯೇ ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಯವು ನಮಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು.'' ನಂದಿಯು ಹೇಳಿದನು, ''ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ನಿನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾಗಿ ಇರುವವರಾರು?'' ಹೀಗೆ ಶುಭಾಶಂಸೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ರುದ್ರಪಾಶುಪತಗಣಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಸಿಡಿಲು ಮರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದಂತೆ ದಾನವ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಹೊರಟವು. ಈ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಲು ಇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ ಮೊದಲಾದ ವರು ಇತರ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದುನಿಂತರು. ಗೀತವಾದ್ಯಾದಿ ಮಂಗಲಧ್ವನಿಯೂ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹುರುಪು ಕೊಡುವ ದುಂದುಭಿ ಧ್ವನಿಯೂ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಗತೊಡಗಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೋಪದಿಂದ ದಾನವ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಹರಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ತಮ್ಮ ಚದುರಂಗ ಸೈನ್ಯವು

ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ದಂಡನು ಕೋಪಗೊಂಡವನಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಮುದ್ಗರಾಯುಧದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಗಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆತನು ಚೆದರಿಸಿ ಹತ್ತಿದನು. ಘಾಸಿಪಟ್ಟ ಗಣಗಳೆಲ್ಲ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಓಡುತ್ತಿರುವ ಗಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಣಾಧಿಪತಿಯು ತುಹುರಡ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ವೇಗದಿಂದ ಎದುರಾಗಿ ಓಡಿದನು. ಓಡಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ದುಷ್ಟನಾದ ದೈತ್ಯನು ಪರಿಘಾಯುಧದಿಂದ ಆತನ ಕುಂಭಸ್ಥಲವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಪರಿಘಾಯುಧವು ವಿನಾಯಕನ ಸ್ಪರ್ಶವಾದ ಕೂಡಲೇ ಅಶನಿಯು ಚೂರು ಚೂರಾದಂತೆ ಒಡೆದು ಹೋಯಿತು.

ಗಣಪತಿಯಿಂದ ಪರಿಘಾಯುಧವು ವ್ಯರ್ಥವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ತುಹುರಡನು ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ವಿನಾಯಕನು ಮುದ್ಗರಾಯುಧದಿಂದ ತುಹುರಡನನ್ನೂ ಮಹೋದರನನ್ನು ಸದೆಬಡಿದನು. ತುಹುರಡನು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಆ ದಾನವನು ತನ್ನ ಬಾಹುಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ವಿನಾಯಕನು ವಿಫಲನಾದನು. ವಿನಾಯಕನು ಬದ್ಧನಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸೇನಾಧಿಪತಿಯು ಮುಸಲಾಯುಧವನ್ನು ತುಹುರಡನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಕಲಶಧ್ವಜನೆಂಬವನು ರಾಹು ಎಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾಸಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ರಾಹುವು ವಿಮುಖನಾದನು. ತುಹುರಡನು ಹತನಾದನು.

ಅನಂತರ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ವಿನಾಯಕನು ಕುಂಡೋದರ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಆಗ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿ ಎಂಬ ದಾನವನು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ವಿನಾಯಕನ ಗಂಡಸ್ಥಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೊಂಡಿಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಗದೆಯಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಗಣಪತಿಯ ಸಹ ಸೈನಿಕರೂ ಕೂಡ ಮುಗ್ಗರಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಗಣಾಧಿಪರೆಲ್ಲರೂ ವಿಮುಖರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುರೇಂದ್ರನೆಂಬ ಮಹಾದಾನವನು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕಿಳಿದನು. ವೇಗದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ದಾನವನನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶೈಲಾದಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಶಂಕರನಿಂದ ಆಜ್ಞಪ್ತನಾದ ಶೈಲಾದ್ರಿಯು ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಬಲಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆಯಲು ಬಲಿಯು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ಮೂರ್ಛೆಹೋಗಿ ಬಿದ್ದ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಕುಜಂಭನು ಮುಸಲಾಯುಧವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಂದಿಯು ಅವನ ಆಯುಧದಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕುಜಂಭನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು. ಅಲ್ಲದೇ ಇನ್ನುಳಿದ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರನ್ನು ನಂದಿಯು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸಿದನು. ನಂದಿಯ ಪೀಡೆಗೆ ಒಳಗಾದ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ನಂದಿಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದ ದುರ್ಯೋಧನನು ಪಾಶಾಯುಧವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟನು.

ಬಂದಕೂಡಲೇ ಪಾಶಾಯುಧವನ್ನು ನಂದಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಂದಿಯು ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಅದನ್ನು ವಿಭಿನ್ನಗೊಳಿಸಿದನು. ಆಗ ನಿರಾಯುಧನಾದ ದಾನವನು ದೃಢವಾದ ಮುಷ್ಟಿಬಂಧದಿಂದ ಗಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ವಜ್ರಧಾರಿಯಾದ ನಂದಿಯು ದುರ್ಯೋಧನನ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ತಾಲಫಲದಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದ ದುರ್ಯೋಧನನ ತಂದೆಯಾದ ಹಸ್ತಿಯು ನಂದಿ ಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬಂದನು. ಬಂದ ಆ ಹಸ್ತಿಯು ಭಯಂಕರವಾದ ಬಾಣಗಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮೇಘಗಳು ವೃಷ್ಟಿಗೈಯುವಂತೆ ನಂದಿಯನ್ನೂ ಅವನ ಜೊತೆಗಾರನನ್ನೂ ಬಾಣಗಳ ಮಳೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು. ಗಣಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಿಂಹದಿಂದ ಚೆದುರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿಗರೆಗಳಂತೆ ಓಡಿಹೋದರು.

ಓಡುತ್ತಿರುವ ಗಣವನ್ನು ನೋಡಿ ಷಣ್ಮುಖನು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶತ್ರುಗುಂಪಿನ ಎದುರು ಬಂದು ಅವರ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಭೇದಿಸಿದನು. ಈಗ ಹಸ್ತಿಯು ಹತನಾಗಿ ಸೇನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗ್ನರಾಗುತ್ತಿರುವ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಣಾಧಿಪರೆಲ್ಲರೂ ದಾನವರ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಪ್ರಹರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈಗ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಪರಾಜಿತರಾಗಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಂತಸ್ವರನೆಂಬ ದಾನವನು ಗದಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಗಣಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ ನಂದಿಷೇಣನೆಂಬವನು ಪಟ್ಟಿಶಾಯುಧವನ್ನು ಅವನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆಯಲು ವಿಕೃತಸ್ವರದಿಂದ ಅರಚುತ್ತ ಆತನು ಬಿದ್ದನು. ಅವನು ಹತನಾದ ನಂತರ ತುರಂಗಧ್ವಜನೆಂಬ ದಾನವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಶಾಯುಧ ವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಂದಿಷೇಣನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದನು ಹಾಗೂ ಆತನನ್ನು ಆಯುಧದೊಡನೆ ಬಂಧಿಸಿದನು.

ಬಂಧಿತನಾದ ನಂದಿಷೇಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಷಣ್ಮುಖನು ಅತೀವ ಕೋಪಗೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕಿಳಿದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಯಃಶಿರಾ ಎಂಬ ದಾನವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಾಶಾಯುಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಷಣ್ಮುಖನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಪಾಶದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದನು. ಷಣ್ಮುಖನ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶಾಖ, ನೈಗಮೇಯ ಎಂಬವರು ದಾನವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹೊರಟರು. ಇವರಿಂದ ಆಕ್ರಾಂತನಾದ ಅಯಃಶಿರನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವನು ಮತ್ತೆ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಹೇಗೋ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾರಾಗಿ ಬಂದ ಅಯಃಶಿರನು ಶಂಬರನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ಶಂಕರ ಪುತ್ರನಾದ ಶಾಖ, ನೈಗಮೇಯ ಎಂಬವರು ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ಪಾಶವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶಂಬರನೂ ಈಗ ಕಣ್ಣು ಬಿಡುತ್ತ ದಣಿವಾಗಿ ಓಡಿಹೋದನು. ಆಗ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ದಾನವನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಪಡಿಸಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿದ ದಾನವ ಸೈನ್ಯವು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತವಾಯಿತು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕನ ಯುದ್ಧ ಎಂಬ ೬೮ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಮೋಸದ ವೇಷ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೬೯

೩. ತತಃ ಕುಜಂಭೇ ಚ ಯಮಾಲಯಂ ಗತೇ
ಹತೇ ಚ ಸೈನ್ಯೇ ಪ್ರಮಥೈರ್ಮಹಾರಥಃ ॥
ತ್ರಸ್ತೋಽಧಕೋಽಭ್ಯೇತ್ಯ ಗುರುಂ ಚ ಶುಕ್ರಂ
ಇದಂ ವಚಃ ಸಾನುನಯಸ್ತದಾಬ್ರವೀತ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಕುಜಂಭನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ನಾಶ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಮಹಾರಥಿಕನಾದ ಅಂಧಕನು ಭಯಪಟ್ಟು, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು - ''ಪೂಜ್ಯರೇ, ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ನಾವು ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಅನಾಥೆಯಾದ ಯುವತಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅವಿತು ಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯವನ್ನು ನಾವು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಕುಜಂಭನಂಥ ಬಲಶಾಲಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರಮಥರಿಂದ ನಾಶ ಹೊಂದಿದನು. ಆದುದರಿಂದ ಇತರರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಗೂಢವಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ನಮಗಾಗಿ ನೀವು ಹೇಳಬೇಕು.''

ಅಂಧಕನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇವರ ಗುರುವಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಸಂಜೀವಿನಿ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಆ ವಿದ್ಯೆಯು ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಯಥಾವಿಧವಾಗಿ ಆವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಸಂಜೀವಿನೀ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ದಾನವರಾಜನಾದ ಅಂಧಕನಿಗೆ ಕೊಡ ಬಯಸಿದನು. ಆ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರಮಥರಿಂದ ಹತನಾದ ದೈತ್ಯಶ್ರೇಷ್ಠರೆಲ್ಲರು ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ನಂದಿಯು ಶಂಕರನನ್ನು ಕುರಿತು ''ಪ್ರಭುವೇ ನಾವು ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ನಾಶಗೊಳಿಸಿದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಾರ್ಗವನು ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಬದುಕಿಸಿರು ವನು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾಯಿತು.'' ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಶಂಕರನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದನು -

''ಎಲೈ ನಂದಿಯೇ, ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುತ್ತೇನೆ.'' ರುದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಂದಿಯು ಶುಕ್ರನನ್ನು ಹಿಡಿದುತಂದನು. ಆಗ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಭಯಂಕರನೆಂಬ ಅಸುರನು ಸಿಂಹದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಶುವು ನೋಡುವಂತೆ ನಂದಿಯನ್ನು ತಡೆದನು. ನಂದಿಯು ವಜ್ರಸದೃಶವಾದ ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಹರಿಸಲು ಅವನು ಪ್ರಜ್ಞೆತಪ್ಪಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಕುಜಂಭ, ಜಂಭ, ಬಲ, ವೃತ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸರು ನಂದಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಬಂದುನಿಂತರು. ಈ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ದಾನವರಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಂದಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾದ ಇಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ನೋಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು, ''ಶಂಕರನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ಇದು ನಿಮಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಮಯ. ಕೂಡಲೇ ನೀವು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರಿ.''

ಆಗ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದಿಳಿದು ಶಿವಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಈಗ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳ ಸೈನ್ಯ, ದೇವ ಸೈನ್ಯ ಎರಡೂ ಕೂಡಿ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಂತಾಯಿತು. ಸೈನ್ಯದ್ವಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಕೋಲಾಹಲ ಉಂಟಾಯಿತು. ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ನಂದಿಯು ಸಿಂಹವು ಕಾಡುಮೃಗವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಭಾರ್ಗವನ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸಹೋದನು. ಶುಕ್ರನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಂದಿಯು ಹರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಬಂದಿರುವ ಶುಕ್ರನನ್ನು ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ನುಂಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ದಾನವರೆಲ್ಲ ಚಕಿತರಾದರು. ಶಂಕರನ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಶುಕ್ರನು ಅವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ''ಸಕಲ ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದ ಎಲೈ ತ್ರಿಲೋಚನನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನು ಪರಮ ಪುರುಷನು.'' ಈ ರೀತಿ ಶುಕ್ರನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದಲೇ ಹರನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಕೂಡಲೇ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ''ಪೂಜ್ಯನೇ, ನಿನ್ನ ಜಠರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕು'' ಎಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿದನು.

ಆಗ ಹರನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ''ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ, ನೀನು ಹೊರಗೆ ಬಾ'' ಎಂದನು. ಆದರೆ ಭಾರ್ಗವನು ಆ ಈಶ್ವರನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿದನು. ಭೂಮಿ, ಸಮುದ್ರ ಪಾತಾಳ ಎಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡಿತು. ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರೂ, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ, ಯಕ್ಷಗಂಧರ್ವರೂ, ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರರಾದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಅಚಲವಾದ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಚಲವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಶಂಕರನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದವು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಿ ಶುಕ್ರನು ಆಯಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿದನು. ಆಗ ಭಾರ್ಗವನು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಶರಣು ಹೋದನು ಹಾಗೂ ಸ್ತೋತ್ರಗೈದನು. ''ಎಲೈ ಜಗದ್ರೂಪಿಯೇ, ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾದ ಮಹಾದೇವನೇ, ಸರ್ಪಭೂಷಣನೇ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಾಂತನಾಗಿರುವೆನು.'' ಈ ರೀತಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ ನಂತರ ಶಂಕರನು ನಗುತ್ತ ಹೇಳಿದನು, ''ಎಲೈ, ಭಾರ್ಗವನೇ, ನೀನು ನನಗೆ ಈಗ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವಿ. ನನ್ನ ಶಿಶ್ನದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಾ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶುಕ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆ.'' ಶುಕ್ರನು ಹಾಗೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಅನಂತರ ಭಾರ್ಗವ ವಂಶಕ್ಕೆ ಶುಕ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಭೂಷಣನಾದನು. ಭಾರ್ಗವನು ಪುನಃ ಹೊರಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಪುನಃ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಅಸುರರಿಗೂ ಗಣಗಳಿಗೂ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಅಂಧಕನು ನಂದಿಯೊಡನೆ ಅಯಃಶಿರನು ಶಂಕುಕರ್ಣನೊಡನೆ ಬಲಿಯು ಕುಂಭಧ್ವಜನೊಡನೆ ವಿರೋಚನನು ನಂದಿಷೇಣನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಎರಡೂ ಬಣದ ಸೈನಿಕರು ಹುಮ್ಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾದಿದರು. ಹೀಗೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವು ದಾನವ ಹಾಗೂ ಗಣಗಳಲ್ಲಿ ದೇವದಾನವ ರೀತಿಯಿಂದ ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.

ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿದರು. ಆಗ ದಾನವರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರಮಥರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಮಾಯವಾಗಹತ್ತಿದರು. ರಣರಂಗದ ಒಂದು ಭಾಗವು ಶೂನ್ಯವಾಗುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಆಗ ರುದ್ರನು ಕೋಪಗೊಂಡು ಜೃಂಭಿಕಾ ಎಂಬ ಅಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಆ ಜೃಂಭಾಂಬಿಕೆಯು ದಾವನರನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿದಾಗ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ತೂಕಡಿಸಹತ್ತಿದರು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಶಸ್ತ್ರಗಳು ಕಳಚಹತ್ತಿದವು.

ಜೋರಾಗಿ ಆಕಳಿಸಿದಾಗ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಗಣಾಧಿಪರೂ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬರತೊಡಗಿದರು. ಹೊರಬಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೋಪದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯವು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಲದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನ ದಾನವರು ಪರಾಜಿತರಾದರು. ಆಗ ಹದಿನೈದುನೂರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ಹದಿನೆಂಟು ಭುಜಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥನಾದನು. ಅನಂತರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ''ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯೋಪಸ್ಥಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಶಂಕರನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ನರ್ತನ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಶಂಕರನು ಪುನಃ ದಾನವರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು ಅವನೊಡನಿರುವ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದರು.

ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂಧಕನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಸುಂದನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದನು. ''ಎಲೋ ವೀರನಾದ ಸುಂದನೇ, ನೀನು ತಮ್ಮನಾಗಿದ್ದೀ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲೇ ನೆಲೆಸಿರುವಳು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅವಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಂಭುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸೋಣ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಹಾಯಕನಾಗು. ನೀನು ಶಂಕರನ ಭೃತ್ಯನಾದ ನಂದಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸು. ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕೈವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಪ್ರಮಥರನ್ನು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾಗುವುದು.'' ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸುಂದನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಸುಂದನು ಕೂಡಲೇ ನಂದಿಯಾದನು. ಅಂಧಕನು ಶಂಕರನಾದನು. ಈ ರೀತಿ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಂದಿ ರುದ್ರರಾಗಿ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಘಾಯದ ಚಿನ್ಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹರನಗೃಹಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಬರುತ್ತಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಠಕ್ಕರೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಧೈರ್ಯದಾಳಿ ತನ್ನ ಸಖಿಯರಾದ ಮಾಲಿನಿ ವಿಜಯಾ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು, ''ಈ ವಂಚಕ ಶತ್ರುಗಳು ಹೇಗೆ ವೇಷ ಹಾಕಿ

ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ನೋಡಿರಿ. ಈಗ ನಾವೊಂದು ಉಪಾಯ ಮಾಡೋಣ. ಚಿಂದಿ ಬಟ್ಟೆ, ಉಪ್ಪು, ಮೊಸರು ಇವುಗಳನ್ನು ಬೇಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ. ಶಿವನಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಇವನ ಗಾಯಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಮದ್ದು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.''

ಹೀಗೆ ಸಖಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಬಂದಿರುವವನನ್ನು ಶಂಕರನೆಂದೇ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ನಟಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭದ್ರಾಸನದಿಂದೆದ್ದು ಆತನನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡಳು. ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಾಣದ ಅಗ್ರಭಾಗದಿಂದ ಗಾಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ ದಾನವರೀರ್ವರನ್ನೂ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಬಂದ ಆ ದಾನವರನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಹೆದರಿ ಭಯ ದಿಂದ ಓಡಿದಳು. ದೇವಿಗೆ ವಿಷಯವು ತಿಳಿದಿದೆಯೆಂದು ಅಂಧಕನು ಸುಂದನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಪಾರ್ವತಿಯ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ತಾನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು.

ಹಾಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ದುಷ್ಟನನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಭಯದಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗೆಳತಿಯರೊಡನೆ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಓಡಿದಳು. ಆ ಮದಾಂಧನಾದ ಅಂಧಕನು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದನು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅವನನ್ನು ಶಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಎಕ್ಕೆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡಳು. ಸಖಿಯರೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದರು. ಆಗ ಅಂಧಕನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಅದೃಶ್ಯಳಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿರಾಶನಾಗಿ ಸುಂದನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಾದಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಮತ್ತೆ ಪ್ರಮಥರೊಡನೆ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಈಗ ಸುರಾಗ್ರಣ್ಯನಾದ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದನು. ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಆರೇಳು ಜನ ದಾನವರನ್ನು ಒಂದೇ ಏಟಿಗೆ ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದಾನವರನ್ನು ಗದೆಯಿಂದ ಸೆದೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಕ್ರಾಯುಧದ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ದಾನವರು ತುತ್ತಾದರು. ಹಲಾಯುಧದಿಂದಲೂ, ಮುಸಲಾಯುಧದಿಂದಲೂ ಎಷ್ಟೋ ಜನರನ್ನು ಯಮಸದನಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದನು.

ಗರುಡನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಎರಡು ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಿ ದಾನವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಲು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದನು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಹಸ್ತಕಮಲಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಅದರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಿಂಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಪ್ರಮಥರೂ ಹಾಗೂ ಅಮರರೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಪಾಪಿಗಳಾದ ದಾನವರು ತೀರ್ಥದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಪರ್ವತಗಳು ನಾಶಹೊಂದುವಂತೆ ನಾಶಹೊಂದಿದರು. ಇತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದಾನವರನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಇಂದ್ರನೂ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲನೆಂಬ ಮಹಾದಾನವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎದುರು ಬಂದನು. ಆ ಅಜೇಯನಾದ ದಾನವನನ್ನು ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ ದನು. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಜ್ರವೂ ಕೂಡ ಶತ್ರುವಿನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಹೋಳು ಹೋಳಾಯಿತು. ಬಲನು ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬಂದನು. ಇಂದ್ರನು ಪರಾಙ್ಮುಖನಾದನು. ಜಂಭನು ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದನು.

''ನೀನು ದೇವತೆಗಳ ರಾಜನಾಗಿಯೂ ಈ ರೀತಿ ಪಲಾಯನ ಮಾಡುವದು ಒಳಿತಲ್ಲ'' ಎಂದನು. ಆಗ ಇಂದ್ರನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಭಯಪಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ''ಎಲೈ, ಪ್ರಭುವೇ, ನೀನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಥನಾಗಿರುವಿ. ನಾನೀಗ ನಿರಾಯುಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸು.''

ಹೀಗೆ ಅಂದಾಗ ಹರಿಯು ನುಡಿದನು ''ಎಲೈ ಇಂದ್ರನೇ, ಈಗ ನೀನು ವಜ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಆಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೋ.'' ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾತಿನಂತೆ ಇಂದ್ರನು ''ನನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧವು ಹೋದುದರಿಂದ ಜಂಭನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಬೇರೆ ಆಯುಧವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು'' ಎಂದು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಈತನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಆ ಭಯಂಕರವಾದ ಆಯುಧವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇಂದ್ರನು ಜಂಭನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಅಭಿಮುಖನಾದನು.

ಎದುರಾದಾಗ ಜಂಭನು ಬಹಳ ಕೋಪಗೊಂಡು ಮೊದಲು ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಜಂಭನ ಮುಷ್ಟಿ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಆ ಗಜವು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿತು. ಆನೆಯು ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಇಂದ್ರನು ವೇಗದಿಂದ ಜಿಗಿದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧ ಚಾರಣರು ''ಇಂದ್ರನೇ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳಬೇಡ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಡೆದರು. ''ವಾಹನವಿಲ್ಲದೇ ನಾನು ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ ಹೇಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಿ ?'' ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಗಂಧರ್ವರು ''ಪ್ರಭುವೇ ನೀನು ವಿಷಾದಿಸಬೇಡ. ನಿನಗಾಗಿ ರಥವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕೊಡುವೆವು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಗಂಟೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ರಥವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಸಾರಥಿ ಲಭಿಸದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ರಥಸಂಚಾಲನ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರನು ರಥದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಯುದ್ಧದ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಆಗ ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶಮೀಕನೆಂಬ ಋಷಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ತಪಸ್ವಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ಪ್ರಭುವೇ, ಬಾಲನನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸು.'' ಋಷಿಯು ಏತಕ್ಕೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ''ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕನು ಒಬ್ಬನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿದೊಡನೆ ಇವನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇವನು ಎರಡರಷ್ಟು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ'' ಎಂದು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಹಾಗೆ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟ ಹುಡುಗನನ್ನು ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಸಮರೂಪದ ಎರಡು ಬಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ತಪಸ್ವಿಯು ಅವರನ್ನು ಕರೆದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಪತ್ನಿಯು ಅವನನ್ನು ತಡೆದು ''ಇವರಿಂದ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ'' ಎಂದಳು. ತಪಸ್ವಿಯು ಬಾಲಕನನ್ನೂ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ''ಇದರ ವಿಚಾರವೇನು? ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನೀನಾದರೂ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸು'' ಎಂದನು. ಆಗ ಭಾರ್ಯೆಯು ಅಂದಳು ''ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.''

''ನೀನುಹೇಳದಿದ್ದರೆನಾನುಭೋಜನಮಾಡುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದುಬ್ರಾಹ್ಮಣನುಹಟ ಹಿಡಿದನು. ''ಎಲೈಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ, ನಿನಗೆಹಿತವನ್ನೇನಾನುಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಭಯಪಟ್ಟು ಕೇಳಿದುದೇ ಮುಂದಿನ ದುಃಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.'' ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇನಿಶ್ಚೇತನನಾದಆಬಾಲಕನುಇಂದ್ರನಿಗೆಸಹಾಯಮಾಡಲುರಥ ವಿಶಾರದನಾಗಿನಡೆದನು. ಅವನಿಗೆವಿಶ್ವಾವಸುವೇಮೊದಲಾದಗಂಧರ್ವರುತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಹೆಚ್ಚುಶಕ್ತಿಯನ್ನುಕೊಟ್ಟರುಆಬಾಲಕನುಇಂದ್ರನಹತ್ತಿರಕ್ಕೆಬಂದುಅವನ ಸಾರಥಿಯಾದನು. ''ನೀನುಯಾರಮಗು'' ಎಂದುಕೇಳಿದನುಇಂದ್ರ. ''ನಾನುಶಮೀಕನ ಮಗನುಹಾಗೂಗಂಧರ್ವರಿಂದತೇಜಸ್ಸನ್ನುಪಡೆದುಕೊಂಡುಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವಿಷಯದಲ್ಲಿನನಗೆಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ'' ಎಂದನು. ಈಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನುಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದಆಕಾಶಕ್ಕೆಹಾರಿದನು. ಆಗಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರನಾದ ಮಾತಲಿಯೂಅವನನ್ನುಅನುಸರಿಸಿದನು. ಮಾತಲಿಯುವೇಗವಾಗಿರಥವನ್ನುನಡೆಯಿಸ ಹತ್ತಿದನು. ಇಂದ್ರನುಈಗಮಂದರಪರ್ವತಕ್ಕೆಬಂದುಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನುಪ್ರವೇಶಿಸಿಅಗ್ನಿಯು ಹೇಳಿದಧನುಸ್ಸನ್ನುನೋಡಿದನು.

ಅನಂತರ ಅನೇಕವರ್ಣರಂಜಿತವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಾಣಗಳೊಡನೆಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುವಿಷ್ಣು, ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರರಿಗೆನಮಸ್ಕರಿಸಿಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಬಾಣವನ್ನೇರಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಬಲನಾದ ಇಂದ್ರನು ಅಸುರನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಈಗಇಂದ್ರನುತನ್ನಬಾಣಪರಂಪರೆಯಿಂದಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟನು. ಇಂದ್ರನಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದಜಂಭನಆನೆಯುಭಗ್ನವಾಯಿತು. ರಥದ ಕುದುರೆಗಳುನಾಶವಾದುವು. ಅಮಾತ್ಯನುಭೂಮಿಗೆಬಿದ್ದನು. ಜಂಭನೂಸಹಕುಸಿದನು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನುನೋಡಿಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವುದುರ್ಬಲವಾಗಿನಿಂತಿತು. ಸೈನಿಕರದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನುಕಂಡ ಕುಜಂಭನುಭಯಂಕರವಾದಆಯುಧವನ್ನುಕೈಯಲ್ಲಿತೆಗೆದುಕೊಂಡುಇಂದ್ರನಎದುರಿಗೆ ಬಂದನು. ಹಾಗೆವೇಗದಿಂದಬರುತ್ತಿರುವದಾನವನನ್ನುನೋಡಿವಿಷ್ಣುವುತನ್ನಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವನ್ನುಅವನಮೇಲೆಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಕುಜಂಭನುಮೃತನಾಗಿನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದನು. ಅಣ್ಣನಾದಕುಜಂಭನುವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನುನೋಡಿಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾದ ಜಂಭನುಬುದ್ಧಿಕಳೆದುಕೊಂಡಜಿಂಕೆಯುಸಿಂಹವನ್ನೆದುರಿಸುವಂತೆಇಂದ್ರನನ್ನು ಎದುರಿಸಲುಹೊರಟನು. ಹಾಗೆಬರುತ್ತಿರುವಜಂಭನನ್ನುನೋಡಿಇಂದ್ರನುಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಮದಂಡದಂತಿರುವಶಕ್ತಿಯನ್ನುತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೊರಟನು. ಜಂಭನೂಕೂಡ ಗದೆಯಿಂದಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವನ್ನುಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಆದರೆಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವುಗದೆಯನ್ನುಭಸ್ಮ ಮಾಡಿಜಂಭನನ್ನುಭೇದಿಸಿತು. ಜಂಭನುಮೃತನಾಗಿನೆಲಕ್ಕೆಬಿದ್ದನು. ಇದನ್ನುಕಂಡ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂಭಯದಿಂದವಿಮುಖರಾಗಿಓಡತೊಡಗಿದರು. ಅನಂತರಗಣಗಳೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವನ್ನುಪೂಜಿಸುತ್ತಇಂದ್ರನಪರಾಕ್ರಮವನ್ನುಪ್ರಶಂಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇಂದ್ರನು ದೈತ್ಯನಿಗ್ರಹಮಾಡಿದನಂತರಶಿವನಸಮೀಪಕ್ಕೆಬಂದುನಿಂತನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮೋಸದ ವೇಷ ಎಂಬ ೬೯ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—— ○ ——

ಶಿವನ ದಾಸನಾದ ಅಂಧಕ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೦

ದೈತ್ಯಬಲವು ಬಹಳವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾದ ನಂತರ ಇಂದ್ರನು ಅಂಧಕನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು. ''ನಿಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಸೈನ್ಯವೂ ಬಹಳವಾಗಿ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡೋಣ ಬಾ'' ಎಂದಾಗ ಅಂಧಕನು ''ಹೌದು ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜ. ಈ ಸಲ ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಇಂದ್ರ, ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಜಯಿಸಿಯೇ ಬರುವೆನು. ಅಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಬರುವದು'' ಎಂದು ಬೇಗನೆ ರಥ ಹೊರಡಿಸಲು ಸಾರಥಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸಾರಥಿಯು ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ರಥವನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅಂಧಕನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ಆ ರಥದ ಕುದುರೆಗಳು ಹರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸರ್ವಥಾ ನಿರಾಕರಿಸಿದವು. ಹೇಗೋ ಮಾಡಿ ಪ್ರಮಥರ ಸೈನ್ಯದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಂಧಕನು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹೆದೆಯೇರಿಸಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಾಣಗಳಿಂದ ಇಂದ್ರ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದನು. ಇವನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗ ದಿಂದ ಪ್ರಮಥರ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಯಿತು. ಆಗ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಂದನು. ''ಹೇಡಿಗಳಂತೆ ಹೀಗೇಕೆ ಕುಳಿತಿರುವಿರಿ? ಕೂಡಲೇ ಹೊರಟು ಇವನ ರಥವನ್ನು ಭೇದನ ಮಾಡಿರಿ. ರಥವು ಭಿನ್ನವಾದ ನಂತರ ಶಂಕರನೇ ಅವನನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಾನೆ.'' ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿ ಯುದ್ಧ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸುತ್ತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೊರಟರು. ವಿಷ್ಣುವು ಗದಾಧಾರಿಯಾಗಿ ಒಂದೇ ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕನ ರಥದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ವಿನಾಯಕನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮಥರು ಅಂಧಕನ ರಥವನ್ನು ಧ್ವಜ, ಅಚ್ಚು ಸಹಿತವಾಗಿ ಮುರಿದು ಹಾಕಿದರು.

ಈ ರೀತಿ ರಥವು ನಾಶವಾದ ನಂತರ ಅಂಧಕನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಬಿಸುಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಂಧಕನು ಶಂಕರನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ಭಿಕ್ಷುವೇ, ನೀನು ಭಿಕ್ಷುವಾಗಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಸೈನ್ಯವು ಆವರಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ. ನಾನು ಶೂರನಾದ ರಾಜನಾದರೂ ಸಹ ಈಗ ಅಸಹಾಯನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವೆನು. ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸಿಯೇ ತಿರುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ತನ್ನ ಪೌರುಷವನ್ನು ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊಂಡನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಭಾವ ಹೊಂದಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಅಂಧಕನಿಗೆ ಹೀಗೆಂದನು. ''ಎಲೈ ದುಷ್ಟಾತ್ಮನೇ, ನಾನೂ ನಿನ್ನಂತೆ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಅಸಹಾಯಕನಾಗಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಬಾ.''

ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಯವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂಧಕನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ವೇಗದಿಂದ ಬಂದನು. ಈ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ವಾಹನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶೂಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು ಭೈರವಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶಂಕರನು ತನ್ನ ಶೂಲಾಯುಧದಿಂದ ವೇಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂಧಕನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಭೇದಿಸಿದನು. ಆಗ ಹರನ ಆ ಭೈರವ ರೂಪವು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಕೋರೆ, ದಾಡೆಗಳು, ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮವು, ಜಟಾ-ಜೂಟವು ಧರಿಸಿರುವ ಸರ್ವಾಭರಣಗಳು ಹಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿನೇತ್ರವು ಇವುಗಳಿಂದ ಅವನ ಭೈರವತೆಯು ಮತ್ತೂ ಭೀಕರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಈ ರೀತಿ ಭಯಂಕರನಾದ ಶಿವನು ಶೂಲಾಯುಧದಿಂದ ಅಂಧಕನನ್ನು ಭೇದಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಅಂಧಕನು ಹೆದರದೇ ಶೂಲವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಎಳೆಯುತ್ತ ಹರದಾರಿಯ ವರೆಗೆ ಮುಂದೆ ಸರಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ದಯಾಳುವಾದ ಶಂಕರನು ಆ ಶತ್ರುವಿನ ಹೃದಯದಿಂದ ಶೂಲವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದನು. ಆಗ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ದೈತ್ಯನು ಹರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಗದೆಯಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

ಈ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಶಂಕರನ ತಲೆಯಿಂದ ರಕ್ತವು ಚಿಮ್ಮಹತ್ತಿತು. ಆ ರಕ್ತದ ಮೊದಲನ ಧಾರೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿ ಸದೃಶನಾದ ಭೈರವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ವಿದ್ಯಾರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತಿಗೊಂಡನು. ಮತ್ತೊಂದು ಧಾರೆಯಿಂದ ಶೂಲಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಭೈರವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ರುದ್ರನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸರ್ವಪೂಜ್ಯನಾದನು. ಇತರ ರಕ್ತದಿಂದ ಚಂಡನೇ ಮೊದಲಾದ ಏಕಕಪಾಲಿ ಪರ್ಯಂತ ನಾಲ್ಕು ಭೈರವರು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ರಕ್ತದಿಂದ ಶೂಲಾಯುಧಧಾರಿಯಾದ ಭೈರವನು ಜನಿಸಿದನು. ಆತನಿಗೆ ಆಲಿತರಾಜನೆಂಬ ಹೆಸರು ಖ್ಯಾತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಏಳು ಮಂದಿ ಭೈರವರು ಎಂಟನೇಯವನಾದ ವಿಘ್ನರಾಜನೂ, ಎಂಟು ಭೈರವರೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಆಗ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶಂಕರನು ಮತ್ತೆ ಶೂಲಾಯುಧ ದಿಂದ ಅಂಧಕನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಛತ್ರಿಯಂತೆ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು. ಅವನ ಶರೀರದಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ರಕ್ತ ಹರಿಯಿತು. ಅವನ ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ದೇಹವೆಲ್ಲ ನೆನೆಯಿತು.

ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಶ್ರಮದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆವರೂರಿತು. ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಆ ಗಾಯದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆ ಜನಿಸಿದಳು. ಬೆವರಿನ ಹನಿಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಅದರಿಂದ ಕೆಂಡದಂತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಬಹಳ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದ್ದರಿಂದ ರಕ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿದನು. ಹಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ರಕ್ತವನ್ನೆಲ್ಲ ನೆಕ್ಕಿದಳು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ಶುಭಂಕರಿಯೇ, ದೇವಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವರು ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ರಕ್ತದಿಂದ ಚರ್ಚಿತಳಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಚರ್ಚಿಕಾ ಎಂಬ ಶುಭನಾಮವುಂಟಾಗುವದು.'' ಹೀಗೆ ಶಂಕರನಿಂದ ವರಪಡೆದ ಕನ್ಯೆಯು ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಂಧ್ಯವಾಸಿನಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿ ಹಿಂಗುಲಕವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದಳು. ಚರ್ಚಿಕೆಯು ಹೊರಟುಹೋದ ನಂತರ ಕುಜನೆಂಬ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಗ್ರಹಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲದಾತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ವರರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು.

ಅನಂತರ ಹರನು ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಪರ್ಯಂತ ಅಂಧಕನನ್ನು ತನ್ನ ಸೂರ್ಯ ರೂಪವಾದ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಒಣಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿ ಚರ್ಮ ಗಳು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಶಂಭುವಿನ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಶುಷ್ಕನಾದ ಅಸುರನು ಪಾಪರಹಿತನಾದನು. ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ, ಅವನು ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

''ಲೋಕತ್ರಯರಕ್ಷಕನೇ ಕಪಾಲಪಾಣಿಯೇ, ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಗುರುವಾದವನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ರಾಕ್ಷಸರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ರುದ್ರರೆಂದು ಪಿತೃಗಳು ಭವನೆಂದೂ ಪೂಜಿಸುವರು. ನಾನು ನಿನಗೆ ದಾಸನಾಗಿರುವೆನು. ಲೋಕ ನಾಥನೇ, ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಪಡಿಸು. ನೀನು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೃತ-ತ್ರೇತಾ-ದ್ವಾಪರಗಳೆಂಬ ಯುಗಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವಿ. ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ, ಸತ್ವರಜ ತಮೋ ರೂಪವಾದ ಗುಣತ್ರಯಕ್ಕೂ ನೀನು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವಿ. ಇಂತಹ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪವಿತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ನಾನು ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವೆನು. ನಚಿಕೇತನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಸಾಧ್ಯ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ನೀನೇ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿರುವಿ. ಸ್ವರ್ಗ, ಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀನೇ ವಾಸಿಸಿರುವಿ. ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವ ನೀನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ಬಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ ಗೊಳಿಸು. ಗಿರೀಶನೇ, ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧಗೈದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮಾನಸ ದೋಷವು ದೂರವಾದ ಮೇಲೆ ಶಿರಬಗ್ಗಿಸಿ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ನಾನು ಅನೇಕ ಪಾಪ ಹೇತುವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ಇಂಥ ನನ್ನ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸು.

ಅಥವಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯೇ ಅಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಹಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ, ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನು ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯ ಮಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ವಸ್ತುಗಳೂ ಸಹ ನಿನ್ನಿಂದ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿವೆ. ಸಹಸ್ರ ಪಾದ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಗಳುಳ್ಳ ವಿರಾಟ್ ಪುರುಷನು ನೀನೇ ಆಗಿದ್ದೀಯೇ. ನೀನು ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಗೀರ್ವಾಣಪತಿಯೆಂತಲೂ, ಪಶುಪತಿಯೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಎಲ್ಲ ವೇದದಿಂದ ನೀನೇ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವಿ. ಜಯಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ಮಂಗಲಸ್ವರೂಪನೂ ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.'' ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದ ಅಂಧಕನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿ ಮಹಾದೇವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ''ಎಲೈ ದಾನವನೇ, ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಾನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಇಷ್ಟವಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.''

ಆಗ ಅಂಧಕನು ಅಂದನು, ''ಅಂಬಿಕೆಯು ನನಗೆ ತಾಯಿಯು. ನೀನೇ ನನ್ನ ತಂದೆಯು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವಂದನೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವೆನು. ತಾಯಿಯ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿರುವೆನು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನನ್ನ ''ದೈತ್ಯ ಭಾವವು'' ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೂರವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ಥಿರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿದೆ'' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾದೇವನು ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು ದೈತ್ಯರಾಜನನ್ನು ಹರಸಿದನು.

''ನೀನು ದೈತ್ಯಭಾವದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಭೃಂಗೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನನ್ನ ಗಣಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿರು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಾದ ಗಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಮಹೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕರೆದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಮಹೇಶ್ವರನು ನಂದಿಯೊಡಗೂಡಿದ ಗಣಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಭೃಂಗಿಯನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ''ಇವನೇ ಅಂಧಕ''ನೆಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿದನು. ಇವನ ಮೇಲೆ ದಯೆ ತೋರಿಸಿ ಭೃಂಗೀ ಎಂದು ಕರೆದು ಗಣಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಶಂಕರನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

ಸರಿ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಮಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಇವರನ್ನು ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಹೊರಟು ಹೋದ ನಂತರ ಗಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೇಹ ಮಧ್ಯಭಾಗ ದಿಂದ ಹೊರಗೆಡುಹಿದನು. ಅವರೂ ಸಹ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಶಂಕರನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನಾರೂಢರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳು ಹೋದ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ ಸುಖ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡವು. ಪ್ರಮಥರೆಲ್ಲರೂ ಹೋದ ನಂತರ ನಂದಿಯು ಅಂಧಕನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅವನೊಡನೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಹರನೂ ಸಹ ಯುದ್ಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಎಕ್ಕೆ ಗಿಡದ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಡಗಿದ್ದ ಹೂವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಸಖಿಯರನ್ನು ಕರೆದಳು. ಅವರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಹರದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಳು. ಹರ್ಷದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಹರನು ಹೇಳಿದನು, ''ದೇವಿಯೇ, ಈ ಅಂಧಕನು ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗಿ ನಿನಗೆ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವನು.'' ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಸಹ ಆತನನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕರೆದು ''ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಹರಸಿದಳು. ಆಗ ಅಂಧಕ ನಂದಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ದೇವಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅವರು ಮಾಡಿದ ಭಕ್ತಿ ಸ್ತೋತ್ರವು ಶ್ರುತಿ ಸಮ್ಮತವೂ, ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಆಗಿರುವದು.

''ಭವಪತ್ನಿಯಾಗಿಯೂ, ಭೂತ ಭಾವಿಸರ್ವವಸ್ತುಪ್ರಿಯಳಾಗಿಯೂ, ಷಣ್ಮುಖನ ತಾಯಿಯಾಗಿಯೂ, ಶಂಕರನ ಪ್ರಿಯೆಯಾಗಿಯೂ, ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪ್ರದಳಾಗಿಯೂ, ಕಾಲರಾತ್ರಿರೂಪಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಶರಣಾಗತನಾದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವೆನು.''

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಂಧಕನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಲಾಗಿ ದೇವಿಯು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತಳಾಗಿ ''ಇಷ್ಟವಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೋ'' ಎಂದಳು. ಆಗ ಭೃಂಗಿಯು ಹೇಳಿದನು. ''ತಾಯಿಯೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನೋವಾಕ್ ಕಾಯಗಳಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಪಾಪಗಳು ನಾಶಹೊಂದಲಿ ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು -

ಪಾರ್ವತಿಯು ''ಹಾಗೇ ಆಗಲೆಂದು'' ಹೇಳಿದಳು. ''ನೀನು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಗಣಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮಹೇಶ್ವರ ಸದೃಶವಾದ ಭೈರವ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಭೃಂಗೀರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಾಸ ಮಾಡು.'' ಹೀಗೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಈ ಆಖ್ಯಾನವು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರ ವಾದುದು. ಪಠಿಸುವವರಿಗೆ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದು ಎಂದು ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿ ಉಪಸಂಹರಿಸಿದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಿವನ ದಾಸನಾದ ಅಂಧಕ ಎಂಬ ೭೦ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ದಿತಿಯ ವ್ರತಭಂಗ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೧

೩. ಮಲಯೇऽ ಪಿ ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಯತ್ಕೃತಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮ ।
ನಿಷ್ಪಾದಿತಂ ಸ್ವಕಂ ಕಾರ್ಯಂ ತನ್ಮೇ ತ್ವಂ ಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥
ಶ್ರೂಯತಾಂ ಯನ್ಮಹೇಂದ್ರೇಣ ಮಲಯೇ ಪರ್ವತೇ ಮುನೇ ।
ಕೃತಂ ಲೋಕಹಿತೇ ಕಾರ್ಯಮಾತ್ಮನಶ್ಚ ತಥಾ ಹಿತಮ್ ॥

''ಮಲಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೇನು ಮಾಡಿದನು? ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು?'' ಎಂದು ನಾರದರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಲೋಕ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಹಿತಾಪೇಕ್ಷಿಯಾದ ಇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಘಾಸುರನ ಮಾತಿನಂತೆ ಮಯ, ತಾರ ಮೊದಲಾದ ದಾನವರನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಜಯಿಸಿದ ನಂತರ ದಾನವರೆಲ್ಲ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರು. ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ಮಲಯ ಪರ್ವತ ಹತ್ತಿತು. ಆ ಪರ್ವತವು ಸಿದ್ಧ ಗಂಧರ್ವರ ವಿಹಾರ ಭೂಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ಪುಷ್ಪಗಳ ಪರಿಮಳ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಮನೋಹರವಾದ ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯ ಅಲ್ಲೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಿ ತಂಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಂದಮಾರುತವು ಕಂಪಾದ ವಾಸನೆಯನ್ನು ಮೂಗಿಗೆ ತಂದೊಡ್ಡಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೆ ಈ ದಾನವರು ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡಹತ್ತಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಂಕರನು ಆ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

೪. ''ಸ ಚಾಪಿ ದದೃಶೇ ಗಚ್ಛನ್ ಪಥಿಗೋಮಾತರಂ ಹರಿಃ ।
ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಃ ಕೃತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶೈಲಂ ಚ ಸುಪ್ರಭಮ್ ।

ಇಂದ್ರನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಧೇನುವಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಮಲಯ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಭೋಗಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದ ದಾನವರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವನು ಅಸುರರನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದನು. ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ಕರೆದರು. ಆದರೆ ಇಂದ್ರನೂ ಸಹ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮೇಘವು ಪರ್ವತವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಳೆಗೆರೆಯುವಂತೆ ಬಾಣ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಾಕನೆಂಬ ಅಸುರನನ್ನು ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿ ಪ್ರಹರಿಸಿದನು.

೫. ಪಾಕಂ ಜಘಾನ ತೀಕ್ಷ್ಣಾಗ್ರೈರ್ಮಾರ್ಗಣೈಃ ಕಂಕವಾಸಸೈಃ ।
ಪಾಕ ಶಾಸನ ಇತ್ಯೇವಂ ನಾಮ ಲೇಭೇ ತತಃ ಪ್ರಭುಃ ॥

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಪಾಕಶಾಸನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಖ್ಯಾತಿಗೆ ಬಂದಿತು.

೬. ತಥಾನ್ಯಂ ಪುರನಾಮಾನಂ ಬಾಣಾಸುರಿ ಸುತಂ ಬಲೀ ।
ಸುಪುಂಖೈರ್ದಾರಯಾಮಾಸ ತತೋಽಭೂತ್ ಸ ಪುರಂದರಃ ॥

ಇದರಂತೆಯೇ ಬಾಣಾಸುರನ ಮಗನಾದ ಪುರನೆಂಬವನನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಸೀಳಿ ಒಗೆದುದರಿಂದ ಪುರಂದರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಇಂದ್ರನ ಭಯದಿಂದ ದಾನವ ಬಲವು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿತು. ಇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಓಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶಂಕರನ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು, ''ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಗೋತ್ರಭಿತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಏಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು?'' ಈ ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ''ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಹತನಾದ ನಂತರ ಇಂದ್ರನು ದಾನವರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಪುತ್ರನಾಶದಿಂದ ದುಃಖಿತಳಾದ ದಿತಿಯು ಕಶ್ಯಪರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಳು. ''ಎಲೈ ನಾಥನೇ, ಇಂದ್ರನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಂಥ ಶೂರನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.''

೭. ಸಮುವತ್ಸರಾಣಾಂ ದಿವ್ಯಾನಾಂ ಸ್ಥಾಸ್ಯಸೇ ದಶತೀರ್ದಶ ।
ಶೌಚಾಚಾರ ಸಮಾಯಕ್ತಾ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಶತ್ರುಹಂ ಸುತಮ್ ।

ಆಗ ಕಶ್ಯಪರು ಹೇಳಿದರು, ''ಇದು ಕಠಿಣವಾದ ಕಾರ್ಯ. ನೀನು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತರ ಶೌಚಾಚಾರಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಳಾಗಿ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಪುತ್ರನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ.'' ಆ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ದಿತಿಯೂ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಹೇಳಿದ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಳು. ಕಶ್ಯಪನು ಸಹ ಅವಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವಳಿಗೆ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಉದಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಹೋದನು.

೮. ಕರಿಷ್ಯಾಮ್ಯನು ಶುಶ್ರೂಷಾಂ ಭವತ್ಯಾ ಯದಿ ಮನ್ಯಸೇ ।
ಬಾಢಮಿತ್ಯಬ್ರವೀತ್ಸಾಪಿ ಭಾವಿ ಕರ್ಮ ಪ್ರಚೋದನಾತ್ ॥

ಇತ್ತ ಇಂದ್ರನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ದಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು, ''ನೀನು ವ್ರತನಿಯಮ ಪರಳಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಸೇವಾ ಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡಲು ನನಗೆ ಅನುಮತಿ

ಕೊಡು.'' ದಿತಿಯೂ ಕೂಡ ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮಚೋದನೆ ಹಾಗೂ ವಿಧಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆಗಬಹುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿದಳು. ಇಂದ್ರನು ಬಹಳ ವಿನೀತನಾಗಿ ಅವಳ ವ್ರತದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು. ವ್ರತದ ಸಮಯ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ದಿತಿಯು ಶೋಕಾಕ್ರಾಂತಳಾದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಶಿರಸ್ನಾನಮಾಡಿ ತನ್ನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಹರವಿಕೊಂಡು ಮೊಳಕಾಲಿಗೆ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಆತು ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಕೇಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಜೋಲು ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇಂದ್ರನು ಇದೇ ಸುಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ದಿತಿಯ ಮೂಗಿನ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಅವಳ ಉದರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಒಂದು ತೇಜಸ್ಸಿಯಾದ ಬಾಲಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಬಾಲಕನ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾಂಸದ ಚೀಲವಿದ್ದಿತ್ತು. ಇಂದ್ರನು ಆ ಮಾಂಸದ ಚೀಲವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಕೋಪಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ಮರ್ದಿಸಿದನು. ಆದರೂ ಅದು ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಕೆಳಭಾಗದ ಅರ್ಧಭಾಗ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು.

ಈ ರೀತಿ ಬೆಳೆದ ಮಾಂಸ ಪಿಂಡವನ್ನು ಕಂಡ ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧಧಾರಿ ಯಾದನು. ಆ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದಲೇ ದಿತಿಯ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಏಳು ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಗರ್ಭವು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ದಿತಿಯು ಇಂದ್ರನ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಳು. ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗುವಿನ ಧ್ವನಿಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದಳು. ಒಳಗಿರುವ ಇಂದ್ರನು ''ಮೂಢಾ ಏತಕ್ಕೆ ಅಳುತ್ತಿ'' ಎಂದು ತಾನೇ ಮಾಡಿದ ಏಳು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಏಳು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅವರೇ ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಜನ ಮರುತ್ತರು. ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರನ ಸೇವಕರಾದರು. ಅವರು ಸುಖೋಪಚಾರದಿಂದ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದರು. ಅನಂತರ ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಜಠರದಿಂದ ಹೊರಬಂದನು. ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ದಿತಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು, ''ತಾಯಿಯೇ, ನಿನ್ನಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸು ವವನು ನನಗೆ ಶತ್ರುವಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿರುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನದೇನೂ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನನಗೆ ಕೋಪಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ.''

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದಿತಿಯು - ''ಇಂದ್ರ ನಿನ್ನದೇನೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲ. ಆ ಬಾಲಕನ ದುರದೃಷ್ಟವೇ ಅವನ ವಧೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅದು ನಿನ್ನಿಂದ ವಧವನ್ನು ಹೊಂದಿತು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ದಿತಿಯನ್ನೂ, ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಬಾಲಕರೊಡನೆ ದಿತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹೊರಟನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಯಗೊಂಡ ಇಂದ್ರನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಸೋದರರನ್ನು ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಭೇದನ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗೋತ್ರಭಿತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಿತಿಯ ವ್ರತಭಂಗ ಎಂಬ ೭೧ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—ഠ—

ಮರುತ್‌ಗಳ ಜನನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೨

೯. ''ಯೇ ಹ್ಯಮೀ ಭವತಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಮರುತೋ ದಿವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ತೇ ಕೇ ಚ ಪೂರ್ವಮಾಸನ್ವೈ ಮರುನ್ಮಾರ್ಗೆಷು ಕಥ್ಯತಾಂ ॥
ಪೂರ್ವಮನ್ವಂತರೇ ಚೈವ ಸಮತೀತೇಷು ಸತ್ತಮ ।
ಕೇ ತ್ವಾಸನ್ ವಾಯುಮಾರ್ಗಸ್ಥಾಸ್ತಾನ್ಮೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ನಾರದರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ''ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮರುತ್ತುಗಳೆಂಬವರು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದರು? ಕಳೆದ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಇದ್ದರು?'' ಇದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಯುಂಭುವನಿಗೆ ಮನು ಎಂಬ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಪುತ್ರನಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಸವನನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಮೃತನಾದನು. ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸುವೇದಾ ಎಂಬವಳು -

೧೦ ನ ದದಾತಿ ಯದಾ ದಗ್ಧುಂ ಸಮಾಲಿಂಗ್ಯಸ್ಥಿತಾ ಪ್ರಿಯಂ ।
ನಾಥ ನಾಥೇತಿ ಬಹುಶೋ ವಿಲಪಂತೀ ತ್ವನಾಥವತ್ ॥

ಬಹಳ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ದಹನಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೇ ಪತಿಯ ಶವವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅನಾಥೆಯಂತೆ ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಆಗ ಒಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಯಿತು ''ರಾಜಪತ್ನಿಯೇ, ನೀನು ಸುಮ್ಮನೇ ಅಳಬೇಡ, ಉತ್ತಮವಾದ ಸತ್ಯವ್ರತವು ನಿನ್ನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ನೀನೂ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು.''

೧೧. ''ಶೋಚಾಮ್ಯೇನಂ ಪಾರ್ಥಿವಂ ಪುತ್ರಹೀನಂ ನೈವಾತ್ಮಾನಂ
ಮಂದಭಾಗ್ಯಂ ವಿಹಂಗ ।

ಆಗ ಅವಳು ಎಂದಳು ''ನಾನು ನನಗಾಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ದೊರೆಯು ಪುತ್ರಹೀನನಾಗಿ ಗತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಹೊರಟಿರುವನಲ್ಲ!'' ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆ.

೧೨. ಪುತ್ರಾಸ್ತೇವೈ ಭೂಮಿಪಾಲಸ್ಯ ಸಪ್ತ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ
ವಹ್ನಿಮಾರೋಹ ಶೀಘ್ರಮ್ ॥

ಆಗ ಆಕಾಶದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸಿತು, '' ಎಲೈ ರಾಣಿಯೇ, ನೀನು ಅಳಬೇಡ, ಅರಸನಿಗೆ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ನೀನು ಚಿತೆಯನ್ನು ಏರು. ಈ ಮಾತು ಸತ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿ.'' ಆಕಾಶವಾಣಿಯಂತೆ ಸುವೇದೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಚಿತೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇರಿ ತಾನೂ ಕೂಡ ಅಗ್ನಿ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ನಿಂತಳು. ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪತಿಯು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬಂದನು. ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ ಬಲಶಾಲಿಗಳಾದ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿ ಮಹಾದೊರೆಗಳೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಕಾಮಚಾರಿಯಾದ ಆ ಅರಸು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದ

ವಂತರ ಪತನಿಯೊಡನೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಐದುದಿನ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪತಿಪತ್ನಿಯರು ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಅರಸನ ತೇಜಸ್ಸು ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಶುಕ್ರೋತ್ಸರ್ಗವಾದೊಡನೆಯೇ ಅರಸನು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅವನ ಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜರಾದರು. ಇತ್ತ ಆಕಾಶದಿಂದ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ ರಾಜನ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಸಮಾದಾ, ನಲಿನಿ, ಪುಷ್ಯತಿ, ಚಿತ್ರಾ, ವಿಶಾಲಾ, ಹರಿತಾ ಅಲಿನೀಲಾ ಎಂಬ ಏಳು ಜನ ಋಷಿ ಪತ್ನಿಯರು ಕಾತುರತೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಆ ಶುಕ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಋಷಿ ಪತ್ನಿಯರು ಅದನ್ನು ಅಮೃತವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿತ್ಯ ತಾರುಣ್ಯ ಲಾಭೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಪತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಎಂಬ ಆ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಪಾನ ಮಾಡಿದರು.

೧೩. ತಚ್ಛುಕ್ರಂ ಪಾರ್ಥಿವೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮನ್ಯಮಾನಾಸ್ತದಾಮೃತಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮತೇಜೋ ವಿಹೀನಾಸ್ತಾಃ ಪೀತ್ವಾ ಪತ್ನ್ಯಸ್ತಪಸ್ವಿನಾಮ್ ॥

ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ಪಾದಕವಾದ ಈ ಪಾನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಾಪಸ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಗರ್ಭಿಣಿಯರಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಶೂನ್ಯರಾದರು. ಋಷಿಗಳು ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರು ದುಷ್ಟರೆಂದು ತಿಳಿದು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಸಮಯ ತುಂಬಿ ಬಂದಾಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಆ ಏಳುಜನ ತಾಪಸಿಯರು ಏಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆದರು. ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಭಯಂಕರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅಳಹತ್ತಿದರು. ಆ ಧ್ವನಿಯು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿತು.

೧೪. ಮರುತೋ ನಾಮ ಭವತಾಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ವಿಯತ್‌ಸ್ಥಿರಂ ।
ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತ್ವಾ ದೇವೇಶೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ ॥

೧೫. ತಾನಾದಾಯ ವಿಯಚ್ಚಾರೀ ಮಾರುತಾನಾದಿದೇಶ ಹ ।
ತೇ ತ್ವಾಸನ್ ಮರುತ್ತಸ್ತ್ವಾದ್ಯೇ ಮನೋಃಸ್ವಾಯಂಭುವಾಂತರೇ ॥

ಅವನು ಬಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ''ಮರುತ್ತಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಮಗಾಗಿ ಸ್ಥಾನವು ಭದ್ರವಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಟು ವಾಯುವಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರೇ ಮರುತ್ತುಗಳಾದರು. ಆದರೆ ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯವರು ಮರುತ್ತುಗಳು. ಸ್ವಾರೋಚಿಷನ ಮಗನಾದ ಋತಧ್ವಜನೆಂಬುವನು ಬಹಳ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಏಳು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅವರು ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದ ಚ್ಯುತಿಯ ಭಯದಿಂದ ಪೂತನಾ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು. ''ನೀನು ವಿಲಾಸಿನಿಯಾಗಿ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಋತಧ್ವಜನ ಪುತ್ರರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡು.''

ಇಂದ್ರನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದ ರೂಪವತಿಯಾದ ಪೂತನಿಯು ರಾಜಪುತ್ರರು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆಶ್ರಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಂದೋದವಾಹಿನಿ ಎಂಬ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಇಳಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ತಾಪಸಿಗಳು ಕೂಡ ಬಂದರು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಎದ್ದ ಸುಂದರವಾದ ಅವಳ ಅಂಗಸೌಷ್ಠವವನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜಪುತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಕ್ಷೋಭಗೊಂಡರು.

೧೬. ದದೃಶುಸ್ತೇ ನೃಪಾಃ ಸ್ನಾತಾಂ ತತಶ್ಚುಕ್ಷುಭಿರೇ ಮುನೇ ।
ತತೋಽಹಭ್ಯ ದ್ರವಚ್ಛುಕ್ರಂ ತತ್ಪಪೌ ಜಲಚಾರಿಣೀ ॥

೧೭. ಶಂಖಿಣೀ ಗ್ರಾಹ ಮುಖ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾ ಶಂಖಸ್ಯ ವಲ್ಲಭಾ ।
ತೇಽತಿ ವಿಭ್ರಷ್ಟ ತಪಸೋ ಜಗ್ಮೂ ರಾಜ್ಯಂ ಚ ಪೈತೃಕಮ್ ॥

ಆಗ ಕಾಮವಿಕಾರದಿಂದ ಅವರ ಶುಕ್ಲೋತ್ಸರ್ಗವಾಗಲು ಮಹಾಶಂಖನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶಂಖಿಣೀ ಎಂಬ ಮೊಸಳೆಯು ಆ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಕುಡಿಯಿತು. ರಾಜಪುತ್ರರು ತಪೋಭಂಗವಾದುದರಿಂದ ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮತ್ತೆ ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಇತ್ತ ಆ ಅಪ್ಸರೆಯು ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂದು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಶಂಖಿಣಿ ಎಂಬ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮೊಸಳೆಯು ಒಬ್ಬ ಅಂಬಿಗನ ಒಂದು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿತು.

೧೮. ಸ ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಹಾಶಂಖೀಂ ಸ್ಥಲಸ್ಥಾಂ ಮತ್ಸ್ಯಜೀವನಃ ।
ನಿವೇದಯಾಮಾಸ ಋತಧ್ವಜಸುತೇಷು ವೈ ॥

ಆ ಮೊಸಳೆಯು ನೀರಿನಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಮೇಲೆಯೂ ಸಹ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಂಬಿಗನು ದೊರೆಯಾಗಿದ್ದ ಋತಧ್ವಜನ ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅವರು ಅಂಬಿಗನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರು. ಅವರಿಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಶಂಖಿಣಿಯು ಕೆಲವು ಕಾಲದನಂತರ ಏಳು ಜನ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಹಡೆಯಿತು. ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ ಶಂಖಿಣಿಯು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಅನಂತರ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಶಿಶುಗಳು ಮೊಲೆ ಹಾಲಿಲ್ಲದೇ ಅಳತೊಡಗಿದವು.

೧೯. ಮಾ ರುದಧ್ವಮಿತೀತ್ಯಾಹ ಸ್ವಸ್ಥಾಸ್ತಿಷ್ಠತ ಪುತ್ರಕಾಃ ।
ಯೂಯಂ ದೇವಾ ಭವಿಷ್ಯಧ್ವಂ ವಾಯುಸ್ಕಂಧ ವಿಚಾರಿಣಃ ॥

ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು ಮತ್ತೂ ಆ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದನು. ''ನೀವು ವಾಯುಸ್ಕಂದ ವಿಹಾರಕರಾದ ದೇವತೆಗಳಾಗುವಿರಿ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾಯುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಕರಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ವಿರಾಜವೆಂಬ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಇವರು ಸ್ವಾರೋಚಿಷ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತರಾದ ಮರತ್ತುಗಳು. ಇನ್ನು ಉತ್ತಮ ಮನ್ವಂತರದ ಮರುತ್ತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

೨೦. ವಪುಷ್ಮಾನಿತಿ ವಿಖ್ಯಾತೋ ವಪುಷಾ ಭಾಸ್ಕರೋಪಮಃ ।
ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಗುಣ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್
ಧಾರ್ಮಿಕೋಽಭವತ್ ॥

ಉತ್ತಮ ಮನುವಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ವಪುಷ್ಮಾನ್ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ದೊರೆಯು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಇತ್ತು. ಅವನ ಮಗನಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್ ಎಂಬ ದೊರೆಯು ಬಹಳ ಧಾರ್ಮಿಕನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಬ್ರಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರಿಯು. ಅವಳ ಹೆಸರು ಸುಶ್ರೋಣಿ ಎಂದು. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಿರತಳಾದಳು.

ತಪಸ್ವಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಫಲಪುಷ್ಪಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವದಲ್ಲದೇ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದಳು. ಅನವರತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಅವಳು ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದರೂ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಒಂದು ಸಲ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದರು. ಸುಂದರಿಯಾದ ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿ ''ನೀನು ಹಾಗೂ ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನೇಕೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವಿರಿ?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ''ನಾವು ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವೆವೆಂದು'' ಅವಳು ಉತ್ತರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ''ಇನ್ನು ನೀವು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಗುಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿಮಗೆ ಏಳು ಜನ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಾರೆ'' ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ರಾಜರ್ಷಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ತನ್ನ ನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

೨೧. ಅವಾಪ ಗರ್ಭಂ ತನ್ವಂಗೀ ತಸ್ಮಾನ್ನೃಪತಿಸತ್ತಮಾತ್ ।
ಗುರ್ವಿಣ್ಯಾಮಥ ಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ಸ ಮಮಾರ ವರಾಧಿಪಃ ।
ಸಾ ಚಾಪ್ಯಾರೋಢುಮಿಚ್ಛಂತೀ ಭರ್ತಾರಂ ವೈ ಪತಿವ್ರತಾ ।

೨೨. ನಿವಾರಿತಾ ತದಾಮಾತ್ಯೈಃ ನ ತಥಾಪಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠತಿ ॥

೨೩. ಸಮಾರೋಪ್ಯಾತ್ಮ ಭರ್ತಾರಂ ಚಿತಾಯಾಮಾರುಹಚ್ಚ ಸಾ ।
ತತೋಗ್ನಿಮಧ್ಯಾತ್ಸಲಿಲಮಾವ ಮೇವಾಪತನ್ಮುನೇ ॥

೨೪. ತದಂಭಸಾ ಸುಶೀತೇನ ಸಂಸಿಕ್ತಂ ಸಪ್ತಧಾಭವತ್ ।
ತೇಽಜಾಯಂತಾಥ ಮರುತಃ ಉತ್ತಮ ಸ್ಯೇತರೇ ಮನೋಃ ।

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆದನಂತರ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಆದರೆ ದೈವವಶಾದ್ ದೊರೆಯು ಮೃತನಾದನು. ರಾಜಪತ್ನಿಯು ದೊರೆಯೊಡನೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು. ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಡೆದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅವಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಚಿತಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಜಲಧಾರೆ ಹೊರಟಿತು. ಆ ನೀರಿನಿಂದ ನೆನೆದ ರಾಜಪತ್ನಿಯ ಗರ್ಭವು ಏಳು ಭಾಗವಾಯಿತು. ಅವರೇ ಉತ್ತಮ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮರುತ್ತುಗಳಾದರು.

ತಾಮಸಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಮರುತ್ತುಗಳ ವಿವರವು ಇಂತಿದೆ. ತಾಮಸ ಮನುವಿನ ಪುತ್ರನಾದ ದಂತಧ್ವಜನೆಂಬವನು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದನು.

ಅವನೂ ಕೂಡ ಸಂತಾನದ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾಗ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಚಿತ್ರಕನೆಂಬ ಅವನು ತನ್ನ ಮಾಂಸ, ಅಸ್ಥಿ, ರಕ್ತ, ರೋಮ, ಕೇಶ, ಸ್ನಾಯು ಮಜ್ಜಾ, ಕರುಳು, ಶುಕ್ರ ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳನ್ನು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಅಗ್ನಿಯ ಸಪ್ತಜುಹ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರವನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಿದೊಡನೆಯೇ ''ಇದನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು'' ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಿತು.

ಕೂಡಲೇ ಚಿತ್ರಕನೆಂಬ ಆ ದೊರೆಯು ಮೃತನಾದನು. ಆಗ ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಏಳು ಶಿಶುಗಳು ಹೊರಬಂದರು. ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಅವರು ಜೋರಾಗಿ ಅತ್ತರು. ರೋದನ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಬಂದನು. ಆತನು ಬಂದು ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮರುತ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಇವರೇ ತಾಮಸ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿಯ ಮರುತ್ತುಗಳು. ಇನ್ನು ರೈವತ ಮನ್ವಂತರದ ಮರುತ್ತುಗಳು ಹೀಗಿರುವರು. ರೈವತ ಮನುವಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ರಿಪುಜಿತ್ ಎಂಬ ದೊರೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ.

೨೫. ಸ ಸಮಾರಾಧ್ಯ ತಪಸಾ ಭಾಸ್ಕರಂ ತೇಜಸಾಂ ನಿಧಿಮ್ ।
ಅವಾಪ ಕನ್ಯಾಂ ಸುರತಿಂ ತಾಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಗೃಹಂ ಯಯೌ ।

೨೬. ತಸ್ಯಾಂ ಪಿತೃಗೃಹೇ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವಸಂತ್ಯಾಂ ಸ ಪಿತಾಮೃತಃ ।
ಸಾಪಿ ದುಃಖಪರೀತಾಂಗೀ ಸ್ವಾಂ ತನುಂ ತ್ಯಕ್ತುಮುದ್ಯತಾ ॥

೨೭. ತತಸ್ತಾಂ ವಾರಯಾಮಾಸುಃ ಋಷಯಃ ಸಪ್ತ ನಾರದ ।
ತಸ್ಯಾಮಾಸಕ್ತ ಚಿತ್ತಾಸ್ತು ಸರ್ವ ಏವ ತಪೋಧನಾಃ ॥

೨೮. ಅಪಾರಯಂತೀ ತದ್ದುಃಖಂ ಪ್ರಜ್ವಾಲ್ಯಾಗ್ನಿಂ ವಿವೇಶ ಸಾ ।
ತಾಮಮೃತಾಂ ಮುನಯೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟೇತಿ ವಾದಿನಃ ॥
ಪ್ರಜಗ್ಮುಃ ಜ್ವಲನಾಚ್ಚಾಥ ಸಪ್ತಾ ಜಾಯಂತ ದಾರಕಾಃ ॥

ಅವನು ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದನು. ಆ ಸೂರ್ಯ ದೇವನಿಂದ ಸುರತಿ ಎಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವಳೊಡನೆ ಬಂದನು. ಆ ಕನ್ಯೆಯು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ತಂದೆಯು ಮೃತನಾದನು. ಆಗ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ದುಃಖದಿಂದ ದೇಹಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದಳು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಬಂದು ಅವಳನ್ನು ತಡೆದರು ಹಾಗೂ ಅವಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದರು. ಈ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಮನರಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಮೃತಳಾದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅನಂತರ ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಏಳು ಬಾಲಕರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದೇ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಈ ಬಾಲಕರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಇವರನ್ನು ರೈವತ ಮನ್ವಂತರದ ಮರುತ್ತುಗಳೆಂದು ಮಾಡಿದನು.

ಚಾಕ್ಷುಷ ಮನ್ವಂತರದ ಮರುತ್ತುಗಳು ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಮಂಕಿ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ಋಷಿ ಇದ್ದನು. ಆತನು ತಪಸ್ವಿಯೂ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಇವನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ತುಷಿತಾ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

೨೯. ಸಾ ಚಾಭ್ಯೇತ್ಯ ನದೀತೀರೇ ಕ್ಷೋಭಯಾಮಾಸ ಭಾಮಿನೀ
ತತೋಽಸ್ಯ ಪ್ರಾಚ್ಯವಚ್ಛುಕ್ರಂ ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತೇ ಜಲೇ ॥

೩೦. ತಾಂ ಚೈವಾಪ್ಯಶಪನ್ಮೂಢಾಂ ಮುನಿರ್ಮಂಕಣಕೋ ರಿಪುಂ ।
ಗಚ್ಛ ವೈವೇಚ್ಚಿ ಮೂಢೇ ತ್ವಂ ಪಾಪಸ್ಯಾಸ್ಯ ಮಹತ್ಫಲಮ್

೩೧. ವಿಧ್ವಂಸಸ್ತೇಹಿ ಭವಿತಾ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಯಜ್ಞ ಕರ್ಮಣಿ ॥
ಏವಂ ಶಪ್ತ್ವಾಋಷಿಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಗಾಮಾಥ ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಂ ॥
ಸರಸ್ವತೀಭ್ಯಃ ಸಪ್ತಭ್ಯಃ ಸಪ್ತ ವೈ ಮರುತೋಽಭವನ್ ॥

ಅವಳು ಬಂದು ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿಳಿದು ತನ್ನ ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಋಷಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಕೃತಗೊಳಿಸಿದಳು. ಆಗ ಋಷಿಯು ಶುಕ್ರವು ಸಪ್ತಸಾರಸ್ವತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಖಲಿತವಾಯಿತು. ಆಗ ಮಂಕಣನು ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಶತ್ರುವಾಗಿ ಬಂದ ಅವಳನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಹೇಳಿದನು, ''ಎಲೈ ಮೂಢಳೇ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾಪದ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ತ್ರಿಯಜ್ಞವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಧ್ವಂಸ ಹೊಂದುವಿ.'' ಈ ರೀತಿ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಮಂಕಣ ಋಷಿಯು ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆ ಋಷಿಯ ಶುಕ್ರದಿಂದ ಏಳು ಸರಸ್ವತಿಯ ಶಾಖೆಗಳಿಂದಲೂ ಏಳು ಜನ ಮರುತ್ತುಗಳು ಉದಯಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮರುತ್ತುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಪಾಪ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗಿ ಪುಣ್ಯಾಭ್ಯುದಯವು ಒದಗುತ್ತದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಮರುತ್‌ಗಳ ಜನನ ಎಂಬ ೭೨ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಬಲಿಯ ಯುದ್ಧೋದ್ಯೋಗ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೩

೩೨. ಏತದರ್ಥಂ ಬಲಿರ್ದೈತ್ಯಃ ಕೃತೋರಾಜಾ ಕಲಿಪ್ರಿಯ ।
ಮಂತ್ರಿ ಪ್ರದಾನ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಶುಕ್ರಶ್ಚಾಸೀತ್ಪುರೋಹಿತಃ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು - ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ದೈತ್ಯರ ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂಧಕನು ಹರಭಕ್ತನಾದ ನಂತರ ದೈತ್ಯರು ವಿರೋಚನ ಮಗನಾದ ಬಲಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ, ಶುಕ್ರನು ಪುರೋಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ರಾಜನಾದ ಬಲಿಯು ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾದ ನಂತರ ಅಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಅವನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಒಂದು ಸಭೆ ಕರೆದರು. ಅಸುರರೂ ಹಾಗೂ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅಸುರರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಲಿಗೆ ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರು.

''ಎಲೈ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೇ, ನಿನ್ನ ತಾತನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪವು ದಾನವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಇಂದ್ರನಾಗಿ ಮರೆದನು. ಅವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಸಿಂಹದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡಿ ಹಾಕಿದನು. ಇದಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮಗೋಸ್ಕರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಇಂದ್ರನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನು. ಹಾಗೆಯೇ ಜಂಭನೂ ಸಹ ನಾಶಕ್ಕೀಡಾದನು. ಕುಜಂಭನನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ನಾಶಪಡಿಸಿದನು. ಶಂಖ, ಪಾಕರು ಇಂದ್ರನ ಆಯುಧಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು. ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಸುದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ವಿರೋಚನರು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ದಾನವರ ಕುಲವೇ ಕ್ಷಯವನ್ನೈದಿತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿ'' ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ತುಂಬಿ ಮತ್ತೆ ಆತನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರು.

ರಥ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಕಾಲಾಳು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಾನವರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ತಮ್ಮ ಅಗ್ರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬಲಿಷ್ಠರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲನೇಮಿ ದಾನವನು ಸೈನ್ಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದನು. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಲ್ವನು, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ತಾರಕನೂ, ಹೀಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಂದಿ ದಾನವರು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹೊರಟರು. ಇತ್ತ ಇಂದ್ರನು ಅಸುರರ ಯುದ್ಧ ತಯಾರಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾನೂ ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖನಾಗಲು ತನ್ನ ಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ರಥಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಾಹನ ಏರಿ ಯುದ್ಧೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಏಕಾದಶ ರುದ್ರರೂ, ಸಾಧ್ಯರು, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆ ಗಳೂ, ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳೂ, ಯಕ್ಷ, ರಕ್ಷ, ವಿದ್ಯಾಧರರೂ ಎಲ್ಲರು ಯುದ್ಧೋನ್ಮುಖರಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಹಾಗೆಯೇ,

ರಾಜರ್ಷಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧರೂ ಗುಂಪುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆನೆ ಹಾಗೂ ರಥಗಳನ್ನು ಏರಿ ದೈತ್ಯಬಲವಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗರುಡಾರೂಢನಾದ ವಿಷ್ಣುವೂ ಕೂಡ ಬಂದನು, ವಿಷ್ಣುವಿನ ದರ್ಶನವಾದೊಡನೆಯೇ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶಿರಬಾಗಿ ವಂದಿಸಿದರು. ದೇವಸೈನ್ಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಷಣ್ಮುಖನೂ, ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವೂ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೂ ಸೈನ್ಯದ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ವರುಣನಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಸೈನ್ಯವು ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿತು. ಈ ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧವು ರಮ್ಯವಾದ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಾಟವಿಲ್ಲದ ಉದಯ ಪರ್ವತದ ವಿಶಾಲವಾದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿತು. ಈ ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಬಗೆಯ ಸೈನಿಕರ ಉದ್ಧತವಾದ ಗತಿಯಿಂದ ರೌದ್ರವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶವುಂಟಾಯಿತು. ದಾನವ ಮಹಾಸೈನ್ಯದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಷಣ್ಮುಖನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ದೇವಸೈನ್ಯವು ಸನ್ನದ್ಧವಾಯಿತು. ಮಯನ ಪ್ರಮುಖತ್ವದಲ್ಲಿ ದಾನವ ಸೈನ್ಯವು ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಿಸಿತು. ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದ ಹೊರಡುವ ಧೂಳಿಯು ಆಕಾಶ ವನ್ನಡರಿತು. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಮೋಡವಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ಸಂಕುಲ ವಾದ ಆ ಮಹಾ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯಿರಿ ಬಡೆಯಿರಿ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕೇಳಿಸತೊಡಗಿತು.

ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಭಟರುಗಳ ನಾಶದಿಂದುಂಟಾದ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವು ಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಮನ ಮಾಡಿತು. ರಣಧೂಳಿಯು ಶಾಂತವಾದ ನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ದಾನವ ಬಲವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಹರಿಸಿದರು. ಇತ್ತ ಮಯನಿಂದ ಕೂಡಿದ ದೈತ್ಯರೂ ಸಹ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದರು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಮೃತಪಾನವಿಲ್ಲದೇ ಬಳಲಿದವರಾಗಿ ದೈತ್ಯರಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ನಿರ್ಜಿತರಾದರು. ಹಾಗೆ ಸೋತು ಹೋದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೈತ್ಯಬಲವನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ದಾನವರು ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಹೆದರಿ ಕಾಲನೇಮಿ ಎಂಬ ಮಹಾದೈತ್ಯನಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋದರು. ಅವನು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತು. ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರರನ್ನೇ ಆಗಲಿ ನೋಡಿದರೆ ಅವರನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದಾನವರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾದ ಕಾಲನೇಮಿಯು ತಾನು ಶಸ್ತ್ರರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ದೇವಸೈನ್ಯವನ್ನು ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳಿಂದಲೇ ಮರ್ದಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ದೇವಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನೋಡಿ ದೇವಸಿದ್ಧ ಗಂಧರ್ವರು ಆತನನ್ನು ಭಯಚಕಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಇತ್ತ ದೈತ್ಯರು ದರ್ಪದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ವಿಜಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕುಣಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ನಿಸ್ತೇಜಸ್ಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ ಬಲಿಮಯ ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯರು ಈ ರೀತಿ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಷ್ಣುವು ಶಾರ್ಙ್ಗವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಮರ್ಮಭೇದಿಗಳಾದ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯರ ಮೇಲೆ ಒಂದೇಸಮನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ದೈತ್ಯರು ಕಂಗಾಲಾಗುವಂತೆ ವಿಷ್ಣುವು ಮಾಡಿದನು.

ನಾರಾಚವೆಂಬ ತನ ವಿಶೇಷ ಬಾಣ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿದನು. ಆಗ ದಾನವರು ಹೌಹಾರಿ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವ ನಾರಾಚ ಹಾಗೂ ಅರ್ಧಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಬಾನಗಳಿಂದ ಹೆದರಿ ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಬಲಿ ಹಾಗೂ ಮಯರು ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು. ಈಗ ಕಾಲನೇಮಿಯು ನೇರವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಏರಿ ಬಂದನು. ಆಗ ವಿಷ್ಣುವು ಸಹಸ್ರ ಶೀರ್ಷನಾಗಿ ಪರ್ವತಾಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ಕಾಲನೇಮಿಯು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದನು -

''ಹಿಂದೆ ದಾನವರನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು ಇವನೇ. ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲು ಆಯುಧಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವನು. ಈತನು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದಿರುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಪರಮ ಶತ್ರುವಾಗಿರುವನು. ನಾನು ಶಸ್ತ್ರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ ಹೇಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ನೋಡುವೆನು. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಆಸೆಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವನು. ಈಗ ನನ್ನ ಮುಷ್ಟಿಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಇವನು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪೇಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ.'' ಹೀಗೆ ಕಾಲನೇಮಿಯು ಹಾಸ್ಯದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೋಪದಿಂದ ತುಟಿಯನ್ನಲುಗಾಡಿಸುತ್ತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ ಗದೆಯ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರಾಯುಧದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಹರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ, ದರಿದ್ರನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ವ ದುಷ್ಕರ್ಮವು ನಾಶಪಡಿಸುವಂತೆ ಅವನ ಗದಾ ಪ್ರಹಾರವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಗದೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ವಿಷ್ಣುವು ದೈತ್ಯನ ಸ್ಥೂಲ ಭುಜಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆಗ ಕಾಲನೇಮಿಯು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧವಾದ ಪರ್ವತದಂತೆ ತೋರಿದನು. ಆಗ ವಿಷ್ಣುವು ಕೋಪದಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ತಾಳೆ ಫಲವನ್ನು ಕೆಡವುವಂತೆ ಆ ದೈತ್ಯನ ಶಿರವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ತೋಳು ತಲೆಗಳಿಲ್ಲದ ಈ ಮಹಾದೈತ್ಯನು ಮೋಟ ಮರದಂತೆ ಅಚಲವಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆಗ ಗರುಡನು ಬಂದು ಅವನನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಭೂಮಿಗೆ ಉರುಳಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿ ಸೇನಾನಾಯಕನಾದ ಕಾಲನೇಮಿಯು ಹತನಾಗಲು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ದೈತ್ಯರು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತ್ರ, ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಬಾಣನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಅಸುರನು ಮಾತ್ರ ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೪

೩೩. ಸನ್ನಿವೃತ್ತಬಲೇ ಬಾಣೇ ದಾನವಾಃ ಸತ್ವರಂ ಪುನಃ
ಪ್ರಯಾತಾ ದೇವತಾ ಸೇನಾಂ ಸಶಸ್ತ್ರಾಯುಧ ಲಾಲಸಾಃ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಬಾಣಾಸುರನು ತನ್ನ ಅಳಿದುಳಿದ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ದೇವಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಹೊರಟನು. ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ತೊಡಗಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಯುದ್ಧ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ವಿಷ್ಣುವು ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಇಂದ್ರನು ಬಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು -

''ನಮಗೆ ಈಗ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಹಾಯವು ತಪ್ಪಿರುವದು. ನೀನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ವಿಜಯವನ್ನು ಗಳಿಸು.'' ವಿಷ್ಣುವು ಹೊರಟುಹೋದನಂತರ ಇಂದ್ರನ ಮಾತಿನಂತೆಯೇ ಬಲಿಯು ಗಧಾಧಾರಿಯಾಗಿ ದೇವಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಏರಿಬಂದನು. ಬಾಣನೂ ಸಹ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇವಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿದನು. ಮಯನು ಮಾಯ ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ದೇವಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೊರಾಡಿದನು. ವಿದ್ಯುಜ್ಜಿಹ್ವ, ವೀರಭದ್ರ, ವೃಷಪರ್ವ, ಅಸಿತೇಕ್ಷಣ, ವಿಪಾಕ, ವಿಕ್ಷರ ಮೊದಲಾದ ದೈತ್ಯರು ದೇವಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಪದ್ರವಪಡಿಸಿದರು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವದ ರಿಂದ ದಾನವರ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿಸ್ತೇಜಸ್ಕರಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಭೂಮಿಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದರು. ಬಲಿ, ಬಾಣ ಮೊದಲಾದ ದಾನವರು ಓಡುತ್ತಿರುವ ಇವರನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದರು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಯಾರೂ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಈಗ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯ ಅಧಿಪತ್ಯವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿತು. ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿಯೇ ಈಗ ಇಂದ್ರನಾದನು.

ಬಲಿಪುತ್ರನಾದ ಬಾಣನೇ ವರುಣನಾದನು. ಮಯನು ಚಂದ್ರನಾದನು. ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ರಾಹುವೂ, ಕೇತುವು ಸೂರ್ಯನೂ, ಶುಕ್ರನೂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಾದರು. ಚತುರ್ಯುಗದ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಐದನೇಯ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಇಂಥ ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪಾತಾಳವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಕೆಳಗಿನ ಏಳು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಮೇಲಿನ ಭೂ, ಭುವರ್ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಬಲಿಯೇ ಏಕಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಯಾದನು. ಬಲಿಯು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇತರ ದುರ್ಲಭವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಶ್ವಾವಸುವೇ ಮೊದಲಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತನ ಮಾಡಿದರು. ಯಕ್ಷ, ವಿದ್ಯಾಧರಾದಿಗಳು ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಲಿಯು ಒಂದು ಸಲ ತನ್ನ ತಾತನಾದ ಪ್ರಲ್ಹಾದನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದನು.

ಕೂಡಲೇ ಭಾಗವತ್ತೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ಬಲಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥಿತನಾದನು. ಆಗ ಬಲಿಯು ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಲ್ಹಾದನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಲಿಯು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಂದನು, ''ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಜಯಿಸಿ ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದೇನೆ. ಮೂರು ಲೋಕ ಗಳೂ ನನ್ನ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಪಾದತಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಇಂದ್ರನ ಐರಾವತವು ನಿನ್ನ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಲಿ. ನಾನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಪರಮ ಭೃತ್ಯನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ಹಿರಿಯರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ರಾಜನಾದವನ ಕರ್ತವ್ಯವು.'' ವಿನಯಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಬಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಧರ್ಮಯುಕ್ತ ವಾದ ಕೆಲವು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು - ''ಮಗನೇ, ನಾನು ದೇವರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನನುಭವಿಸಿ ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವೆನು.

ಈಗ ನಾನು ಕೇವಲ ಯೋಗಸಾಧಕನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಮುಗಿದಿರುವದರಿಂದ ನೀನೇ ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹಿರಿಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳು' ಎಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಅವನನ್ನು ಇಂದ್ರನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಬಲಿಯು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಇಂದ್ರನಂತೆಯೇ ವಿರಾಜಮಾನನಾದನು. ಕೈಮುಗಿದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು -

''ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ನಾನು ಧರ್ಮ, ಅಧರ್ಮ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕು'' ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು. ಆಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಇದ್ದರು. ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನುಪದೇಶಿಸಲು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೂ ಸಹ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಧರ್ಮಾರ್ಥಾನುಗುಣವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

''ಅರಸನೇ, ಮುಂದಿನ ಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಿರೋಧವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವದು ಅರ್ಥವೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥವು. ವತ್ಸನೇ, ಯಾವ ಕೆಲಸದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿ ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವದೋ ಮತ್ತೂ ಇಹಪರ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಉಂಟಾಗುವದೋ ಅಂಥ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಚರಿಸು. ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದು. ಯಾವ ವಿಧವಾದ ನಿನ್ನ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಅಪಕೀರ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ನೀನು ಇಟ್ಟುಕೋ. ಹೀಗೆ ಇರುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೊಡ್ಡ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಾರೈಕೆಯು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗಿ ನಾವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುವ ಸಮಯವು ಒದಗುವದು. ಸತ್ಕುಲಪ್ರಸೂತನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆತನದ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಯ್ದುಕೋ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಶಸ್ವಿ ಯಾಗುವಿ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರನ್ನು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರೋ, ಕೃಷಿ, ಗೋರಕ್ಷಣಾ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ವೈಶ್ಯರು ಮತ್ತು ಇವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸದಾತೊಡಗಿದ ಶೂದ್ರರು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರೋ ಆ ಭೂಮಿಯು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಅರಸರಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವರು. ತಾವೂ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಹೊಗೆಯಿಂದಲೇ ರಾಜನ ಎಲ್ಲ ದೋಷಗಳ ಶಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವದು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದವರು ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನ, ಯಜನ, ಯಾಜನ ದಾನ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿಯೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಶಸ್ತ್ರಜೀವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ಅದರಂತೆಯೇ, ವೈಶ್ಯರು ಪಶುಪಾಲನೆ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಶೂದ್ರರು ಎಲ್ಲರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಿಂದಲೂ ಕಾಲಕಳೆಯುವಂತೆ ನೀನು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೋ. ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದ ಜನರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣೋಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವದು. ಅವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ರಾಜನಿಗೆ ಅಳಿಗಾಲವು ಬರುವದು.'' ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಉಪದೇಶ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಲಿಯು ''ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯುವೆನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಲಿ ಎಂಬ ೭೪ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ನಾಲ್ಕು ರೂಪವತಿಯುವತಿಯರು — ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೫

೩೪. ತತೋ ಗತೇಷು ದೇವೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ತಪೋಧನ ।
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಬಲಿಃ ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಿತಃ ॥

೩೫. ಕಲಿಸ್ತದಾ ಧರ್ಮಯುತಂ ಜಗದ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕೃತೇ ಯಥಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶರಣಂ ಭೇಜೇ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ನಿಷೇಧನಾತ್ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಲಿಗೆ ಹೆದರಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನಂತರ ಬಲಿಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಧರ್ಮನಿಂದಲೇ ಪಾಲಿಸಿದನು. ಕೃತಯುಗದಂತಿರುವ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯು ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಮೇತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು. ನಮ್ರವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ''ದೇವದೇವಾ -

೩೬. ''ಮಮ ಸ್ವಭಾವೋ ಬಲಿನಾ ನಾಶಿತೋ ದೇವಸತ್ತಮ''

ಬಲಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿರುವನು'' ಎಂದು ದೂರಿದನು. ಆಗ

ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಂದನು- ''ನಿನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಏಕೆ? ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ಬಲಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು ಅವನಿಂದ ಬೆದರಿ, ದೇವೇಂದ್ರ, ವರುಣ, ಸೂರ್ಯದೀನರಾಗಿಬಂದುಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಆಬಲಿಯವ್ಯಾಪಾರ ವನ್ನು ತಡೆಯಲುಆಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷನಾದಆವಿಷ್ಣುವಿನಹೊರತುಮತ್ತಾರೂಶಕ್ತರಲ್ಲ.

೩೭. ಸ ಭೂಮಿಂ ಚ ತಥಾ ನಾಕಂ ರಾಜ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಯಶೋ ಬಲಂ।
ಸಮಾಹರಿಷ್ಯತಿ ಬಲಿಃ ಕರ್ತಾಸೌ ಧರ್ಮಗೋಚರಮ್ ॥

ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯ ಬಲದಿಂದ ಬಲಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನೂ, ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು '' ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ ಏನು'' ಎಂದು ಹೆದರಿ ಕಲಿಯು ವಿಭೀತಕವೆಂಬ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಾರವಾಯಿತು. ಕಲಿಯ ಕತೆಯೇ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳದಂತಾಯಿತು. ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ಬೇರೂರಿತು. ಅಹಿಂಸಾ, ಸತ್ಯ, ಶೌಚ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ದಯೆ, ದಾನ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡವು.

೩೮. ಕೃತಂ ಪ್ರಾವರ್ತತ ತದಾ ಕಲಿರ್ನಾಸೀಜ್ಜಗತ್ರಯೇ ।
ಧರ್ಮೋಽಭವಚ್ಚತುಷ್ಪಾದಃ ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯೇಽಪಿ ನಾರದ ॥

ಕೃತಯುಗವು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನೆಲಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಆಯಾ ವರ್ಣದವರು ತಮ್ಮ ವರ್ಣೋಚಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಮೂರುಲೋಕವು ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಲು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ಬಲಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಇಂದ್ರನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಿಯು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು ''ನೀನು ಯಾರು? ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದೆ?'' ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಂದಳು -

೩೯. ಅಪ್ರತರ್ಕ್ಯ ಬಲೋ ವಿಷ್ಣುಃಯೋಽಸೌ ಚಕ್ರ ಗದಾಧರಃ ।
ತೇನ ತ್ಯಕ್ತಸ್ತು ಮಘವಾನ್ ತತೋಽಹಂ ತ್ವಾಮಿಹಾಗತಾ ॥

ಕೇಳು, ನಾನು ಮಹಿಷಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲೇತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನೆಂದರೆ ಇಂದ್ರನು ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುತನಾದ ಚಕ್ರಧರನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆದರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣು ಅವನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆನು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ರೂಪವತಿಯರಾದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಯುವತಿಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವ ರಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣ ಸಮೃದ್ಧಳಾದವಳು ಮೊದಲಿನವಳು. ಅವಳು ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಬಿಳಿಯ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಆರೂಢಳಾದವಳು. ಅವಳ ಶರೀರದ ಬಣ್ಣವೂ ಕೂಡ ಬಿಳಿಯದು. ಎರಡನೇಯವಳು ರಜೋಗುಣ ಸಮೃದ್ಧಳು. ಇವಳು ಕೆಂಪಾದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಕೆಂಪಾದ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಧರಿಸಿ ಕೆಂಪು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಆರೂಢಳಾಗಿ ಕೆಂಪು ದೇಹದವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಇನ್ನು ಮೂರನೇಯವಳು ತಮೋಗುಣದವಳು. ತನ್ನ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಮೈಮೇಲೆ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೇ ಧರಿಸಿದವಳು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಮಾಲೆಯನ್ನೇ ಧರಿಸಿ ಚಂದನ ವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಚಿನ್ನದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡವಳು. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕನೇಯವಳು. ಸತ್ವಾದಿ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವಳು. ತನ್ನ ಭ್ರಮರದಂತಹ ಮೈಮೇಲೆ ನೀಲವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನೀಲಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಪ್ಪಾದ ಎತ್ತನ್ನು ಹತ್ತಿದವಳು ಇವಳು. ಇವರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಲನೇಯವಳಾದ ಶ್ವೇತಾಂಬರಳು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬ್ರಹ್ಮನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಳು.

ಎರಡನೇಯವಳಾದ ರಕ್ತ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಣಿಯು ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಇನ್ನು ಮೂರನೇವಳಾದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ರಮಣಿಯು ಚಿನ್ನದ ರಥವನ್ನೇರಿ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ವೈಶ್ಯರ ಕೈವಶಳಾದಳು. ನಾಲ್ಕನೇವಳಾದ ನೀಲ ವಸ್ತ್ರದ ರಮಣಿಯು ಎತ್ತನ್ನು ಹತ್ತಿ ದಾನವ ರಾಕ್ಷಸ ಹಾಗೂ ಶೂದ್ರರ ಅಧೀನಳಾದಳು.

೪೦. ವಿಪ್ರಾದ್ಯಾಃ ಶ್ವೇತರೂಪಾ ತಾಂ ಕಥಯಂತಿ ಸರಸ್ವತೀಂ ।
ಸ್ತುವಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸಾರ್ಧಂ ಮಖೇ ಮಂತ್ರಾದಿಭಿಃ ಸಹ ॥

ಮೊದಲನೆಯವಳಾದ ಶ್ವೇತರೂಪಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಅವಳನ್ನು ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಕರೆದು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಎರಡನೇಯವಳಾದ ರಕ್ತವರ್ಣದ ದೇವಿಯನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಜಯಶ್ರೀ ಎಂದು ಹೊಗಳಿದರು. ಇಂದ್ರ ಮತ್ತೂ ಮನುಗಳು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು.

ಮೂರನೇಯವಳಾದ ಹೊಂಬಣ್ಣದ ದೇವಿಯನ್ನು ವೈಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದವಳಾದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನೀಲ ವರ್ಣದ ದೇವಿಯನ್ನು ಶೂದ್ರ ಹಾಗೂ ದೈತ್ಯರಾಕ್ಷಸರು ಪ್ರಿಯದೇವಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆ ಯುವತಿಯರನ್ನು ವಿಭಾಗಿಸಿದನು.

ಶ್ವೇತರೂಪದವಳಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳು, ಅಂಗಸಹಿತವಾದ ವೇದಗಳು ಚತುಷಷ್ಠಿ ಕಲೆಗಳು ಮಹಾಪದ್ಮ ನಿಧಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭೂತವಾದವು. ರಕ್ತವರ್ಣದವರಲ್ಲಿ ರತ್ನ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಗಜಾಶ್ವಗಳು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪದ್ಮ ನಿಧಿಯಾಗಿ ಉದಯವಾದುವು. ಪೀತರೂಪದವಳಲ್ಲಿ ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಕತ್ತೆ ಒಂಟೆ, ಸುವರ್ಣ, ವಸ್ತ್ರ, ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಔಷಧಿಗಳೂ, ಮಹಾನೀಲ ನಿಧಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದವು.

ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜತ್ವವೆಂಬ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯು ಉಳಿಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗೂನಾಶಕವಾದಶಂಖವೆಂಬನಿಧಿಯುನೀಲವರ್ಣದವಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಯಿತು. ಈ ನಾಲ್ವರಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತರೂಪಿಣಿಯಾದ ಮಹಾಪದ್ಮ ವಿಧಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರು ಆಚಾರವಂತರಾಗಿಪೂಜಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಶಾಪಾನುಗ್ರಹಸಮರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಪದ್ಮಾಶ್ರಿತರಾದಪುರುಷರು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡುವವರು. ಭಾಗ್ಯಪಡೆದವರು. ಅಹಂಕಾರವನ್ನುಹೊಂದಿದವರು ಆಗಿಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದಸುಖದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಮಹಾನೀಲಾಶ್ರಿತರಾದ ಜನರು ಅರ್ಧ ಸತ್ಯ, ಅರ್ಧ ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ದಾನ ಯಾಗ ಶೀಲರಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇತರರಿಗೆ ರಕ್ಷಕರಾಗಿರುವರು. ನೀಲರೂಪಳಾದ ಶಂಖರೂಪ ನಿಧಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಜನರು ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ಆಚಾರಶೂನ್ಯರೂ ಕೃಪಣರೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಸುಳ್ಳಾಡುವದು, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವರು'' ಎಂದು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಲ್ಲ ವಿವರವನ್ನು ಹೇಳಿ ತಾನು ರಾಗಿಣಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು.

೪೧. ಮಮಾಸ್ತಿ ದಾವನಪತೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಸಾಧುಸಮ್ಮತಾ ।
ಸಮಾಶ್ರಯಾಮಿ ಶೌರ್ಯಾಂಕಂ ನಚ ಕ್ಲೀಬಂ ಕಥಂಚನ ॥

ಮತ್ತೂ ತನ್ನದೊಂದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಇದೆ ಎಂದಳು, ''ನಾನು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತೇನೆ. ದುರ್ಬಲನನ್ನು ನಾನೆಂದೂ ಆಶ್ರಯಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗಿಂತ ಬಲಾಢ್ಯರಾದವರಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದುರಿಂದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಪ್ರೀತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಪರಾಜಯಿಸಿದ್ದೀಯೇ. ನಿನ್ನ ಸತ್ವವನ್ನೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಲು ನಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುವೆನು. ದಾನವ ರಾಜನೇ, ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವಿನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿ ನಿನಗೆ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ಬಲವಿರುವದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೇನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಿತಾಮಹನೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಈ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಆಧಿಪತ್ಯವಿದೆ.'' ಹೀಗೆ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ಆ ರಾಗಿಣಿಯು ಜಯಶ್ರೀ ರೂಪಿಣಿಯಾಗಿ ದಾನವ ರಾಜನಾದ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆಗ ಆತನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕಾಶಶೀಲನಾದನು -

೪೨. ಜಯಶ್ರೀಃ ಚಂದ್ರವದನಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾऽದ್ಯೋತಯಚ್ಚುಭಾ ।
ತಸ್ಯಾಂ ಚೈವ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಯಾಂ ವಿಧವಾ ಇವ ಯೋಷಿತಃ ॥

ಅವನ ಪ್ರಕಾಶದ ಮುಂದೆ ಅವನ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ನಿಷ್ಪ್ರಭರಾದರು. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಶ್ರೀ, ಕೀರ್ತಿ, ಕ್ಷಮೆ, ವಿದ್ಯಾ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಆತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದವು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ಸ್ವಪರಜನ ರಕ್ಷಕನೂ, ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಇವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಹ ದುಃಖಪೀಡಿತನೂ, ದೀನನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಸಂಪತ್ ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಕಾಮೋಪಭೋಗ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪವತಿಯುವತಿಯರು
ಎಂಬ ೭೫ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಇಂದ್ರನ ಶರಣಾಗತಿ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೬

೪೩. ಗತೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಾಜ್ಯೇತು ದಾನವೇಷು ಪುರಂದರಃ ।
ಜಗಾಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಸದನಂ ಸಹ ದೇವೈಃ ಶಚೀಪತಿಃ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಮೂರು ಲೋಕದ ರಾಜ್ಯವು ಅಸುರರ ಕೈವಶವಾದ ನಂತರ ಇಂದ್ರನು ಖೇದಗೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಭವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಋಷಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಕಮಲಾಸನದಲ್ಲಿ ಆಸೀನನಾಗಿದ್ದನು. ದೇವತೆಗಳ ತಂದೆಯಾದ ಕಶ್ಯಪರೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಇಂದ್ರನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಲೆಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು- ''ಎಲೈ ಪಿತಾಮಹನೇ, ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಬಲಿಯು ನನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಿದನು.''

೪೪. ''ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರೋವಾಚ ಶಕ್ರೈತತ್ ಯುಜ್ಯತೇ ಕುಕೃತಂ ಫಲಮ್ ॥

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು, ''ಇದು ನೀನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಫಲವಾಗಿದೆ.'' ತನ್ನ ಪಾಪದ ಕಾರ್ಯದ ಅರಿವು ಇಂದ್ರನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ''ದಿತಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆ ಎಂಬ ಮಹಾಪಾತಕವು ಬಂದಿದೆ.'' ಆಗ ಇಂದ್ರನು ''ಪ್ರಭುವೇ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ.

೪೫. ಪಿತರಂ ಪ್ರಾಹ ದೇವೇಂದ್ರಃ ಸಮಾತುರ್ದೋಷತೋ ವಿಭೋ ।
ತನ್ನೂನಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಗರ್ಭಃ ಯದಶೌಚಾ ಹಿ ಸಾಽಭವತ್ ॥

ತಾಯಿಯಾದ ದಿತಿಯು ಅಶುಚಿಯಾದುದರಿಂದ ಗರ್ಭವು ವಿಪತ್ತಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು.'' ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕಶ್ಯಪರು ಹೇಳಿದರು, ''ತಾಯಿಯೇ ದೋಷವನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರೂ ನೀನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಭ್ರೂಣವನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಭ್ರೂಣಹತ್ಯೆಯು ನಿನಗೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.'' ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಂದ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಲು ಹೇಳಿದರು. ಇಂದ್ರನು ಹಿರಿಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಪಾಪವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ಮಾಧವನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಲು ಹೊರಟನು. ಅವನ ಸಂಗಡ ಮರೀಚಿ ಪುತ್ರರಾದ ಕಶ್ಯಪರೂ, ವಸಿಷ್ಠರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರೊಡನೆ ಅವನು ಮೊದಲು ಗಯಾ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಕಾಲಂಜರ ದೇಶದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತದ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಇರುವದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೊಂದು ಸಲ ಗಯನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅರಸನು ಬಹದಕ್ಷಿಣೆ ಯುಳ್ಳ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಹಾಗೂ ದುರ್ಜಯನೆಂಬವನು ಬಹಳ ಸಲ ಮನುಷ್ಯ ಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಮನುಷ್ಯಮೇಧವು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು.

ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ನಿಂತು ದುರ್ಜಯನಿಗೆ ದ್ವಾಪರಪಾಲಪದವನ್ನಿತ್ತನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಗದಾಧರನೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತ್ತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ಷೇತ್ರಮಹಾತ್ಮ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದವರು ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುರರ್ಷಿಪುತ್ರಿಯಾದ ಮಹಾನದಿಯು ತನ್ನ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಪಾನ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಪಾಪರಹಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಳು. ಈ ತೆರನಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಯು ಗಧಾದರ ವಿಷ್ಣುವು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಒಂದು ಸಲ ಮಾತ್ರ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಭೂಶಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಅಯಾಚಿತ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಕಳೆದನು. ಆಗ ಗದಾಧರನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನು ಮತ್ತೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯಾಗಿದೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವು ನಿನಗೇ ಬೇಗನೇ ಸಿಗುವದು. ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಬರುವಂತೆ ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು.'' ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುದೇವರಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಇಂದ್ರನು ನದಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಸ್ನಾನ ಮುಗಿದೊಡನೆಯೇ ಇಂದ್ರನ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಪಗಳು ಮನುಷ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಿಂತವು. ಈ ಭಯಂಕರಾಕಾರವುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ''ನೀನು ಪುಲಿಂದನಾಗು (ಬೇಡನಾಗು)'' ಎಂದು ಇಂದ್ರನು ಅಂದನು.

ಆತನು ಕಾಲಿಂಜರಪರ್ವತದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಂದವಂಶದ ಕಾರಣೀಭೂತನಾದನು. ಇತ್ತ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧ ಯಕ್ಷಾದಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ತಾಯಿಯಾದ ಅದಿತಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಅದಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಅದಿತಿಯೂ ಸಹ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಆಘ್ರಾಣ ಮಾಡಿ ''ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು'' ಕೇಳಿದಳು. ಬಲಿಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಪರಾಜಯವನ್ನೂ, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವದನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು. ಅನಂತರ ಅದಿತಿಯು ಇಂದ್ರನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರುಣೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಜಗದ್ವಂದ್ಯನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಳಾದಳು. ಅನಂತರ ''ಅದಿತಿಯು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದೆಳು?'' ಎಂದು ನಾರದರು ಕೇಳಿದಾಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಉತ್ಪಾದಕಳಾದ ಅದಿತಿಯು ಇಂದ್ರನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಘೃತಾರ್ಚಿ ಎಂಬ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ವಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ಸೂರ್ಯನು ಮಕರ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವಾಸಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದಳು.

ಅದಿತಿಯು ಆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ''ಸಂಸಾರ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯಂತಿರುವ, ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀನೇ ರಕ್ಷಕನಾಗಿರುವಿ. ನನ್ನನ್ನೂ ಕಾಪಾಡು. ಇಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನೀನು ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಹಾನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರನು ರಾಜ್ಯಲಾಭವೆಂಬ ಫಲವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹೊಂದಲಿ ಇಂತೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ.'' ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ ರಕ್ತಚಂದನದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಣಗಿಲೆ ಹೂಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತ ನಿರಾಹಾರಳಾಗಿ ಕುಳಿತಳು.

ಅನಂತರ ಜಗದ್ಭಾಸಕನಾದ ಘೃತಾರ್ಚಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನಾರಾಯಣನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದು ಅದಿತಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತನು. ಮತ್ತೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ದಕ್ಷ ಕನ್ಯೆಯೇ, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನೀನು ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಎಲೈ ಸುರಮಾತೆಯೇ, ನಿನ್ನ ಉದರದಿಂದ ನಾನು ಜನಿಸಿ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಡ'' ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದಿತಿಯು ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿತಳಾದಳು ''ಹೇ ಪ್ರಭುವೇ, ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಉದರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಧರಿಸಲಿ?'' ಎಂದಳು.

''ಯಾವ ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಕೂಡ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರ ಹಾಗೂ ಪರ್ವತದಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಧರಿಸಿಯಾರು? ನಾನು ಬೇಡುವದಿಷ್ಟೇ. ಇಂದ್ರನು ತಾನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದೋ ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.'' ಆಗ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಳಿದನು, ''ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ದೇವಮಾತೆಯೇ, ಸುರಾಸುರರೂ ಸಹ ನನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಲಾರರು ಎಂಬ ನಿನ್ನ ಮಾತು ನಿಜ. ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಜನಿಸಿ ನನ್ನನ್ನೂ ನನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಪ್ರಪಂಚ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ ನಾನೇ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಉದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ನಿಸ್ತೇಜಸ್ಕರಾಗುವರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಾಸುದೇವನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಇಂದ್ರನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ದಿತಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಪ್ಪತ್ತಾರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೭

೪೬. ದೇವ ಮಾತುಃ ಸ್ಥಿತೇ ದೇವೇ ಉದರೇ ವಾಮನಾಕೃತೌ
ನಿಸ್ತೇಜಸೋ ಸುರಾ ಜಾತಾಃ ಯಥೋಕ್ತಂ ವಿಶ್ವಯೋನಿನಾ॥

ವಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಿಷ್ಣುವು ಅದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ನಂತರ ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತೇಜೋಹೀನರಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಿಯು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ''ನೀನು ಮುಂದಿನ ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಮರ್ಥನು. ದೈತ್ಯರು ಏಕೆ ತೇಜೋಹೀನರಾಗಿರುವರು? ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು.'' ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಬಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸ್ವಲ್ಪ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಆಕಸ್ಮಿಕ ತೇಜೋಹಾನಿಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ವಾಸುದೇವನಿಂದಲೇ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಮಹಾ ಭಯವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಧ್ಯಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಆಲೋಚನಾಪರನಾದನು. ಆಗ ಆತನು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ವಿರಾಡ್ ರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಆತನ ನಾಭಿಯ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿರುವ ಏಳುಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ನಾಭಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕಿರುವ ಭೂ, ಭುವ, ಮೊದಲಾದ ಸಪ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ಕಮಲದಂತಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಕಮಲದಂತಿರುವ ಮೇರು ಪರ್ವತವನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಎಂಟು ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಲೋಕಪಾಲರನ್ನು ನೋಡಿ ವೈರಾಜವೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಪುರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿದನು.

ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪುರದ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ರಮ್ಯವಾದ ಅದಿತಿಯ ಆಶ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತೇಜಸ್ವಿನಿಯಾದ ದೇವಜನನಿಯಾದ ಅದಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಧುಸೂದನನು ವಾಸ ಮಾಡುವನೆಂದು ಧ್ಯಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಜಗನ್ನಾಥನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನೆಲಸಿರುವದನ್ನು ಕಂಡನು. ವಾಮನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ ದೈತ್ಯರ ತೇಜೋವಧೆಗೆ ಇವನೇ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಯೋಗಸಮಾಧಿ ಯಿಂದಿಳಿದು ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅನಂತರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಧುರ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ದೈತ್ಯರಾಜನೇ, ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೇಜೋಹೀನತೆಯು ಉಂಟಾಗಿರುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನೀನು ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪರಾಜಯಿಸಿದ ನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಆಗ ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ಹರಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ಅದಿತಿಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಲಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಅವತಾರ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮವರ ತೇಜಸ್ಸೆಲ್ಲವೂ ಅಪಹರಣವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯವಾದಾಗ ಕತ್ತಲೆಯು ಉಳಿಯಬಲ್ಲುದೇ?'' ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತುಟಿಯನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಕೇಳಿದನು-

''ನಮಗೆ ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಭಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಆ ಹರಿಯು ಯಾರು? ಅವನಿಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋಪಟ್ಟು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಾನು ಸೋಲಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಯಾರು ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲರು! ನನ್ನೊಡನೆ ಇರುವ ವೀರರೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯು ಸೂರ್ಯನ ರಥದಿಂದ ಚಕ್ರವನ್ನೇ ಕಿತ್ತೆಳೆದವನು. ಇವನು ನಮ್ಮ ಸೇನೆಯ ಅಗ್ರನಾಯಕನು.

ಅಲ್ಲದೇ, ಶುಕ್ಲ, ಶಿಬಿ, ಶಂಕು, ಅಸಿಲೋಮ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ, ತ್ರಿಶಿರ, ಮಕರಾಕ್ಷ, ವೃಷಪರ್ವ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಾಗ ನಿಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಗಣನೆಯೇನು?'' ವಿಷ್ಣುನಿಂದಾಪರವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಬಲಿಯನ್ನು ಜರಿದು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನು.

''ಛೀ, ಪಾಪೀ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ, ಹರಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಿಹೋಗಲಿ, ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಾದ ನೀನು ತ್ರಿಲೋಕ ಗುರುವಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವಿ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದ ಮೂರ್ಖನಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೂ ಕೂಡ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ, ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೂ ತಂದೊಡ್ಡುವಿ. ಆ ಜನಾರ್ದನನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೀರಿ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿದರೂ ನಿಂದಿಸುವಿರಾದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ವಿಪತ್ಕಾಲ ಮೊದಲಾಗಿದೆ.

ನಿನ್ನ ತಂದೆಗೆ ನಾನು ಪೂಜ್ಯನು. ನನಗೂ ಕೂಡ ಅತೀವ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಹರಿಯು ನಿನಗೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಲೇಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಂತೆಯೇ. ಹೀಗೆ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಏಕೆ ಅಧಃಪಾತವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ? ನೀನು ಮೂರ್ಖನಾಗಿ ದಾನವರಿಗೆಲ್ಲ ಶೋಚನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಂದೊದಗಿ ಸಿರುವಿ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯಣೀಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಂಶವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಮನೋ, ವಾಕ್, ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರಾಧ್ಯನಾಗಿರುವ ವಾಸುದೇವನ ನಿಂದಕನಾದವನು ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಈ ಚತುರ್ದಶ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದವನು ಇನ್ನಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಆತನನ್ನು ಹೊಂದುವದರ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.'' ಕುಪಿತನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಲಿಯು ತ್ವರೆಯಿಂದೆದ್ದು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ''ಗುರುವೆ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು, ಶಿಶುಗಳು ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದರೂ ಹಿರಿಯರು ಕ್ಷಮಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲವೇ? ಅಪರಾಧಿಯಾದ ನನಗೆ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗುವಿ ಎಂದು ನೀನು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟುದು ಸರಿಯಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿ ನಾನು ನೀಚನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು.'' ಹೀಗೆ ಬಲಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ನಂತರ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹರಿಪಾದ ಪದ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೋಪಾಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದನು-

"ಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ಕೋಪಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ತಿಳಿಗೇಡಿತನವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ವಿಷ್ಣುವು ವ್ಯಾಪಕನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಿವೇಕ ದಿಂದ ಶಪಿಸಿದೆನು. ನಿನಗೆ ಅವಿವೇಕವುಂಟಾದಂತೆ ನನಗೂ ವಿವೇಕವೂ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯ ಭ್ರಂಶದ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಪರಿತಪಿಸಬೇಡ.

ನಮಗೆ ನಿಯತವಾದ ಸುಖ ದುಃಖಾದಿಗಳು ಎಂದೂ ತಪ್ಪಲಾರವು. ರಾಜ್ಯ ಪುತ್ರ, ಮಿತ್ರ, ಕಲತ್ರಾದಿಗಳು ದೈವವಶಾದ್ ಬಂದಾಗ ತಿಳಿದವನು ಸುಖಪಡುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಾಗ ದುಃಖಪಡುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಸುಖದುಃಖಗಳು ಬರುವದು ಹೋಗುವದು ನಡೆದಿರುವದು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾದವನು ವಿಪತ್ತುಗಳು ಬಂದಾಗ ವಿಷಾದಪಡಬಾರದು. ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಬಂದಾಗ ಉಬ್ಬಿ ಕೊಬ್ಬಿದವ ನಾಗಬಾರದು. ತಾವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಬೇಕು. ಅವರೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮರೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗೆ ಸುಖದುಃಖಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನೀನು ವಿಷಾದಪಡಬಾರದು.

ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರ ದಿಂದಾಗಲೀ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೇಳಿಯಾಗಲೀ, ಶರಣಾಗತ ರಕ್ಷಕನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಶರಣುಹೋದರೆ ಅವನೇ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಕ ನಾಗುವನು. ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯ ಸಮೇತನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವನಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂತಾಪವೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು. ಅವನೇ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ನಿನಗೆ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನಾನೂ ನನ್ನ ಅವಿವೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಡುವೆನು.

ಹೀಗೆ ಆತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವದರಿಂದ ಪಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊದುವೆನು. ನೀನೂ ಕೂಡ ಲೋಕಪತಿಯಾದ ನೃಸಿಂಹನನ್ನೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರು." ಹೀಗೆ ಬಲಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶುಭವಾದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿ ಎಂಬ ಎಪ್ಪತ್ತೇಳನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ - ದುಂಧುವಿನ ಸಂಹಾರ | ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೮

೪೭. ಕಾನಿ ತೀರ್ಥಾಣಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಪ್ರಹ್ಲಾದೋಽನುಜಗಾಮ ಹ ।
ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಂ ಮೇ ಸಮ್ಯಗಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಸಿ

''ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಯಾವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆಗೈದನು?'' ಎಂಬ ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ''ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕನಕಾಚಲೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆತನು ಹೋದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ಹೆಸರು ಉಂಟು. ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಿಯಾದ ಈಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

೪೮. ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಮೇರುಂ ಕನಕಾಚಲೇಂದ್ರತೀರ್ಥಂ
ಜಗಾಮಾಮರ ಸಂಘಜುಷ್ಟಂ ॥
ಖ್ಯಾತಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಶುಭದಂ ಹಿ ಮಾನಸಂ
ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ಮತ್ಸ್ಯವಪುಃಪರೇಶಃ ॥

೪೯. ತಸ್ಮಿಂಸ್ತೀರ್ಥವರೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಂತರ್ಪ್ಯ ಪಿತೃದೇವತಾಃ ।
ಸಂಪೂಜ್ಯ ಚ ಜಗನ್ನಾಥಂ ಅಚ್ಯುತಂ ಶ್ರುತಿಭಿರ್ಯುತಮ್ ॥

೫೦. ಉಪೋಷ್ಯ ಭೂಯಃ ಸಂಪೂಜ್ಯ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಮಾನವಾನ್ ।
ಜಗಾಮ ಕಚ್ಛಪಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕೌಶಿಕ್ಯಾಂ ಪಾಪನಾಶನಮ್ ॥

೫೧. ಸಾಂಪ್ರತಂ ಭಗವಾನ್ವಿಷ್ಣುಃ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾ ಕ್ರಮಣಂ ವಪುಃ ।
ಕರಿಷ್ಯತಿ ಜಗತ್ಸ್ವಾಮೀ ಬಲೇರ್ಬಂಧನಮೀಶ್ವರಃ ॥

೫೨. ತತ್ಕಥಂ ಪೂರ್ವಕಾಲೇಪಿ ವಿಭುರಾಸೀತ್ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ ।
ಕಸ್ಯ ವಾ ಬಂಧನಂ ವಿಷ್ಣುಃಕೃತವಾನ್ ತಚ್ಚ ಮೇ ವದ ॥

೫೩. ಶ್ರೂಯತಾಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯೋಽಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತ ಸ್ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಃ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಕಾಲೇ ಬಭೂವಾಥ ಯಂ ಚ ವಂಚಿತವಾನಸೌ ॥

ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟು ವೇದದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಕೌಶಿಕಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಕೂರ್ಮಾವತಾರ ರೂಪವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಉಪವಾಸ ದಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಪುನೀತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಆತನು ಕೃಷ್ಣಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವಹ್ರದವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಗಜ ತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಯಮುನಾ ನದಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಲೋಕನಾಥನಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ನಾರದರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು – ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರವಾಗುವದು? ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು ಹೇಗೆ ಬಂದ! ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲೈ ನಾರದ, ಕೇಳೂವಂಥವನಾಗು. ''ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ದನುವಿನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಔರಸ ಪುತ್ರನೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಅವನು ಧುಂಧು ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಿದ್ದನು. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆತನು ತನ್ನ ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಸಾವು ಬರಬಾರದೆಂದು ವರಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವನಿಗೆ ವರವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಅತಿ ಗರ್ವಿತನಾದ ಧುಂಧುವು ಸ್ವರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿಯಿಕ್ಕಿದನು.

೫೪. ಚತುರ್ಥಸ್ಯ ಕಲೇರಾದೌ ಜಿತ್ವಾ ದೇವಾನ್ ಸವಾಸವಾನ್ ।
ಧುಂದುಃ ಶಕ್ರತ್ವಮಕರೋದ್ಧಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪೌ ಸತಿ ॥

೫೫. ತತೋಽಸುರಾ ಯಥಾ ಕಾಮಂ ವಿಚರಂತಿ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ।
ತ್ರಿದಶಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ದುಃಖ ಸಂಯುತಾಃ ॥

೫೬. ಇತಃ ಸಹಸ್ರೈರ್ಬಹು ಯೋಜನಾಖ್ಯೈರ್ಲೋಕೋ ಮಹರ್ನಾಮ ಮಹರ್ಷಿಜುಷ್ಟಃ।
ಯೇಷಾಂಹಿ ದೃಷ್ಟ್ಯರ್ಪಣ ಚೋದಿತೇನ ದಹ್ಯಂತಿ ದೈತ್ಯಾಃ ಸಹಸೇಕ್ಷಣೇನ ॥

೫೭. ತತೋಪರೋ ಯೋಜನಕೋಟಿಭಿಸ್ತು ತ್ರಿಂಶದ್ಭಿರಾದಿತ್ಯ ಸಹಸ್ರ ದೀಪ್ತಃ ।
ಸತ್ಯಾಭಿಧಾನೋ ಜಗವನ್ನಿವಾಸಃ ವರಪ್ರದೋಽಭೂದ್ ಭವತೋಹಿ ಯೌಽಸೌ ॥

೫೮. ಯಸ್ಯ ವೇದ ಧ್ವನಿಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಿಕಸಂತಿ ಸುರಾದಯಃ ।
ಸಂಕೋಚ ಮಸುರಾ ಯಾಂತಿ ಯೇ ಚ ತೇಷಾಂ ಸಧರ್ವಿಣನಃ

೫೯. ತಸ್ಮಾನ್ಮಾತ್ವಂ ಮಹಾಬಾಹೋ ಮತಿಮೇತಾಂ ಸಮಾದಧಃ ।
ವೈರಾಜ್ಯಂ ಭುವನಂ ಧುಂಧೋ ದುರಾಹೋಹಂ ಸದಾ ನೃಭಿಃ ॥

ನಾಲ್ಕನೇ ಕಲಿಯುಗದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪು ಇರುವಾಗಲೇ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ತಾನೇ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶ್ಯಪುವು ಧುಂಧುವಿನೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸಿದನು. ಈಗ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಸುರರ ಯಥೇಷ್ಟವಾದ ಸಂಚಾರವಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹೆದರಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರು. ಹೀಗೆ ಓಡಿ ಹೋದ ಸುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಧುಂಧುವು ತನ್ನ ದೈತ್ಯಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಭೆಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದನು. ಬರುವಾಗ ದೈತ್ಯರು ಧುಂಧುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು - ''ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಮಗೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಮಾರ್ಗವಿರುವದು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಯೋಜನಗಳ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಮಹಾಲೋಕವಿರುವದು ಅಲ್ಲಿರುವ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ದೈತ್ಯರು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಕೋಟ್ಯಾಂತರ ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಜನೋ ಲೋಕವೆಂಬ ಲೋಕವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗೋಮಾತೆಗಳಿರುವರು. ಅವರು ಅತಿಶಯ

ಶೂರರು. ಅವರಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅಸುರರಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ ಮೂವತ್ತು ಕೋಟಿ ಯೋಜನ ದೂರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕವೆಂಬ ಲೋಕವಿದೆ. ಅದುವೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆ ಲೋಕದ ವೇದಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಕೋಚ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

೬೦. ಕಥಂತು ಕರ್ಮಣಾ ಕೇನ ಗಮ್ಯತೇ ದಾನವರ್ಷಭಾಃ ।
ಕಥಂ ತತ್ರ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸಹದಾನವೈಃ ॥

೬೧. ನ ವಯಂ ವಿದ್ಮ ತತ್ಕರ್ಮ ಶುಕ್ರಸ್ತದ್ವೇತ್ಯಸಂಶಯಂ ।
ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶುಕ್ರ ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಸದೇಗತಿಃ ॥

೬೨. ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಶತಂ ಚೈಕಂ ಯಜ್ಞಾನಾಮಯಜತ್‌ಪುರಾ ।
ದೈತೇಂದ್ರ ವಾಜಿಮೇಧಾನಾಂ ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಸದೋಗತಿಃ ।

೬೩. ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ದಾನವಪತಿಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ।
ಯಷ್ಟುಂ ಗೋಮೇಧಯಜ್ಞಾನಾಂ ಚಕಾರ ಮತಿಮುತ್ತಮಾಮ್ ॥

೬೪. ಅಥಾಮಂತ್ರ್ಯಾಸುರಗುರುಂ ದಾನವಾಂಶ್ಚಾಪ್ಯನುತ್ತಮಾನ್ ।
ಪ್ರೋವಾಚ ಯಕ್ಷ್ಯೇಽಹಂ ಯಜ್ಞೈಃ ಅಶ್ವಮೇಧೈಃ ಸುದಕ್ಷಿಣೈ: ॥

೬೫. ಆಮಂತ್ರ್ಯಂತಾಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಪ್ರಯಾಮೋ ದೇವಿಕಾತಟಂ
ಸಾ ಹಿ ಪುಣ್ಯಾ ಸಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಕರೀ ಸ್ಮೃತಾ ॥

ಆದುದರಿಂದ ಶೂರನಾದ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮಾಡಕೂಡದು.'' ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಧುಂಧುವು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. ''ಇಂದ್ರನು ಹೇಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು?'' ಎಂದು ಧುಂಧುವು ಕೇಳಿದಾಗ ದಾನವರು ಹೇಳಿದರು, ''ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ.'' ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಧುಂಧುವು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಆಗ ದೈತ್ಯಾಚಾರ್ಯ ಶುಕ್ರನು ಹೇಳಿದನು, ''ಇಂದ್ರನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಗಮನವು ಆತನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿದೆ.'' ಶುಕ್ರನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧುಂಧುವು ಗೋಮೇಧ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರೇ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಎಲ್ಲ ದಾನವರು ಆಹ್ವಾನಿತರಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಧುಂಧುವು ಅಂದನು. ''ನೀವು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ಜಯಿಸಿ ನಿಧಿ ಸಂಗ್ರಹದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಗುಹ್ಯಕ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸಿರಿ. ಅನಂತರ ನಾವು ದೇವಿಕಾನದಿಯ ದಡಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಅಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡೋಣ''

ಎಂದನು. ಧುಂಧುವಿನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಸುರಯಾಜಕರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅನಂತರ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಧುಂಧುವು ದೇವಿಕಾ ನದಿಯ ಪೂರ್ವ ದಡದಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಆಚಾರ್ಯತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಮೇಧದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದನು.

೬೬. ತತೋ ಧುಂದುರ್ದೇವಿಕಾಯಾಂ ಪ್ರಾಚೀನೇ ಪಾಪನಾಶನೇ ।
ಭಾರ್ಗವೇಂದ್ರೇಣ ಶುಕ್ರೇಣ ವಾಜಿಮೇಧಾಯ ದೀಕ್ಷಿತಃ ॥

೬೭. ಯಜ್ಞಭಾಗ ಭುಜಸ್ತತ್ರ ಸ್ವರ್ಭಾನು ಪ್ರಮುಖಾ ಮುನೇ ।
ಕೃತಾಶ್ಚಾಸುರನಾಥೇನ ಶುಕ್ರಸ್ಯಾನುಮತೇಽ ಸುರಾಃ ॥

೬೮. ತತಃ ಪ್ರವೃತ್ತೋ ಯಜ್ಞಸ್ತು ಸಮುಚ್ಛ್ರಷ್ಟಸ್ತಥಾಹಯಃ ।
ಹಯಸ್ಯಾನು ಯಯೌ ಶ್ರೀಮಾನಸಿ ಲೋಮಾ ಮಹಾಸುರಃ ॥

೬೯. ತತೋಽಗ್ನಿ ಧೂಮೇನ ಮಹೀಸಶೈಲಾ ವ್ಯಾಪ್ತಾದಿಶೋ ವೈ
ವಿದಿಶಶ್ಚ ಪೂರ್ಣಾಃ ।
ತೇನೋಗ್ರಗಂಧೇನ ದಿವಸ್ಪೃಶೇನ ಮರುದ್ವವೌ
ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಮಹರ್ಷೇ ॥

೭೦. ತಂಗಂಧಂ ಮಾಘ್ರ್ಯಯಸುರಾ ವಿಷಣ್ಣಾ ಜಾನಂತಿ ।
ಧುಂಧುಂ ಹಯಮೇಧ ದೀಕ್ಷಿತಂ ॥

೭೧. ತತಃ ಶರಣ್ಯಂ ಶರಣಂ ಜನಾರ್ದನಂ ।
ಜಗ್ಮುಃ ಸಶಕ್ರಾಃ ಜಗತಃ ಪರಾಯಣಮ್ ॥

೭೨. ಪ್ರಣಮ್ಯ ವರದಂ ದೇವಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ ಜನಾರ್ದನಂ ।
ಪ್ರೋಚುಃ ಸರ್ವೇ ಸುರಗಣಾಃ ಭಯಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ॥

೭೩. ಧುಂಧುರ್ನಾಮಾಸುರ ಪತಿಃ ಬಲವಾನ್ ಬಲಸಂವೃತಃ ।
ಸರ್ವಾನ್ ಸುರಾನ್ ವಿನಿರ್ಜಿತ್ಯ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಹರದ್ ಬಲೀ

೭೪. ಶತಂ ಕ್ರತೂನಾಮಿಷ್ಟ್ವಾಸೌ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಂ ಮಹಾಸುರಃ
ಆರೋಢುಮಿಚ್ಛತಿ ವಶೀ ವಿಜೇತುಂ ತ್ರಿದಶಾನಪಿ ॥

ಶುಕ್ರನ ಅನುಮತಿಯಂತೆ ಸದಸ್ಯರೂ, ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳೂ ಯಜ್ಞಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸ್ವರ್ಭಾನುವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಸುರರು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯು ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಅಸಿಲೋಮನೆಂಬ ಮಹಾಸುರನು ಕುದುರೆಯ ಸಂರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಯಜ್ಞಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯು ಎಲ್ಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಹೊಗೆಯಿಂದ ಸುಗಂಧಿತವಾದ ವಾಯುವು ಸತ್ಯಲೋಕದ ವರೆಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು. ಈ ವಾಸನೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಧುಂಧುವಿನ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಬಹಳ ವಿಷಾದಪಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಶರಣ್ಯನಾದ ಜನಾರ್ದನನಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕರು. ಅವರು ಪದ್ಮನಾಭನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಗದ್ಗದಕಂಠ ದಿಂದ

ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ''ದೇವ ದೇವೇಶನೇ, ದುಃಖನಾಶಕನಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಈ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಧುಂಧು ಎಂಬ ಬಲಿಷ್ಠ ಅಸುರನು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಓಡಿ ಬಂದ ಇಂದ್ರನ ಮೇಲೆಯೂ ಸಹ ಮತ್ತೆ ಏರಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರನೇ ನಮಗೆ ರಕ್ಷಕನು. ಈ ಉಪದ್ರವದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಪಾರು ಮಾಡು.

೭೫. ತಸ್ಮಾದ್ ಕಾಲಹೀನಂತು ಚಿಂತಯಸ್ವ ಜಗದ್ಗುರೋ ।
ಉಪಾಯಂ ಮಖವಿಧ್ವಂಸೇ ಯೇನ ಸ್ಯಾಮ ಸುನಿರ್ವೃತಾಃ ॥

ಈಗ ಆ ಧುಂಧುವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೂ ಜಯಿಸಲು ಶುಕ್ರಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಜಗದ್ಗುರುವಾದ ನೀನು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲವಿಲಂಬ ಮಾಡದೇ ಆತನ ಯಜ್ಞಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲು ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯದಿಂದ ನಾವು ದುಃಖದಿಂದ ದೂರಾಗುವೆವು.

೭೬. ಶ್ರುತ್ವಾ ಸುರಾಣಾಂ ವಚನಂ ಭಗವಾನ್ ಮಧುಸೂದನಃ ।
ದತ್ವಾಭಯಂ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸಾಂಪ್ರತಮ್ ।

೭೭. ಬಂಧನಾಯ ಮತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಧುಂದೋರ್ಧರ್ಮಧ್ವಜಸ್ಯ ವೈ ।
ತತಃಕೃತ್ವಾ ಸ ಭಗವಾನ್ ವಾಮನಂ ರೂಪಮೀಶ್ವರಃ ॥

೭೮. ದೇಹಂ ತ್ತಕ್ತ್ವಾನಿರಾಲಂಬಂ ಕಾಷ್ಠವದ್ದೇವಿಕಾಜಲೇ ।
ಕ್ಷಣಾನ್ಮಜ್ಜಂಸ್ತಥೋನ್ಮುಕ್ತಕೇಶೋ ಯದೃಚ್ಛಯಾ ॥

೭೯ ದೃಷ್ಟ್ವೋಥ ದೈತ್ಯಪತಿನಾ ದೈತೇಯೈಶ್ಚ ತಥರ್ಷಿಭಿಃ ।
ತತಃ ಕರ್ಮ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಯಜ್ಞೀಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮಾಃ ॥

೮೦. ಸಮುತ್ತಾರಯಿತುಂ ವಿಪ್ರಮಾದ್ರವಂತ ಸಮಾಕುಲಾಃ ।
ಸದಸ್ಯಾ ಯಜಮಾನಶ್ಚ ಋತ್ವಿಜೋಽಥ ಮಹೌಜಸಃ ॥

೮೧. ನಿಮಜ್ಜಮಾನಮುಜ್ಜಹ್ರುಃ ತೇ ಚ ತೇ ವಾಮನಂ ದ್ವಿಜಂ ।
ಸಮುತ್ತಾರ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ತೇ ಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹಿ ॥

೮೨. ಕಿಮರ್ಥಂ ಪತಿತೋಽಸೀಹ ಕೇನಾಕ್ಷಿಪ್ತೋಽಸಿ ವಾ ವದ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಗುಣವಾನಾಸೀತ್ ಪ್ರಭಾಸ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಃ ॥

೮೩. ತಸ್ಯ ಪುತ್ರದ್ವಯಂ ಜಾತಂ ಮಂದ ಪ್ರಜ್ಞಂ ಸುದುಃಖಿತಮ್।
ತತ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ಮಮ ಭ್ರಾತಾ ಕನೀಯಾನಪರಸ್ತ್ವಹಮ್ ।
ಮಮ ನಾಮ ಪಿತಾ ಚಕ್ರೇ ಗತಿಭಾಸೇತಿ ಕೌತುಕಾತ್ ॥

ದೇವತೆಗಳ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆಗಲೆಂದು ಅಭಯವನ್ನಿತ್ತನು. ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೇವಲ ಖ್ಯಾತಿಗಾಗಿ

ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಸುರನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಜಯಿಸದೇ ಆತನನ್ನು ಬಂಧಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಷ್ಣುವು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ವಾಮನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೇವಿಕಾ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡುತ್ತ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ದೈತ್ಯರು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಚಕಿತರಾಗಿ ಆತನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನುಳಿಸಲು ತ್ವರೆ ಮಾಡಿ ಓಡಿಬಂದರು. ಸದಸ್ಯರೂ ಋತ್ವಿಜರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ದಡಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೇಳಿದರು. ''ನೀನು ಈ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬಿದ್ದೆ? ಯಾರಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ನೂಕಿದರೆ?'' ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ವಾಮನನು ನಡುಗುತ್ತ ತಾನು ಬೀಳುವ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿವರಿಸತೊಡಗಿದನು. ''ಪ್ರಭಾಸವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ತತ್ವಜ್ಞನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನೊಬ್ಬ ನಿದ್ದನು. ಅವನು ವರುಣಗೋತ್ರದವನು. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾರಹಿತರಾದ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರುಂಟಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಭಾಸನೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದವನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು. ತಂದೆಯಿಂದ ಗತಿಭಾಸನೆಂಬ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನೇ ಕಿರಿಯವನು.

೮೪. ರಮ್ಯಶ್ಚಾವಸಥಶ್ಚಾಪಿ ಶುಭ ಆಸೀತ್ ಪಿತುರ್ಮಮ ।
ತತಃ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಆವಯೋಸ್ಸ ಪಿತಾ ಮೃತಃ ॥

೮೫. ತತೋ ಮಯೋಕ್ತೋ ಮೇ ಭ್ರಾತಾ ವಿಭಜಾಮ ಗೃಹಂ ವಯಂ ।
ತೇನೋಕ್ತೋ ನೈವ ಭವತೋ ವಿದ್ಯತೇ ಭಾಗ ಇತ್ಯಹಮ್ ।

೮೬. ಕುಬ್ಜವಾಮನ ಖಂಜಾನಾಂ ಕ್ಲೀಬಾನಾಂ ಶ್ವಿತ್ರಿಣಾಮಪಿ ।
ಉನ್ಮತ್ತಾನಾಂ ತಥಾಂಧಾನಾಂ ಧನ ಭಾಗೋ ನ ವಿದ್ಯತೇ ॥

೮೭. ಪ್ರಿಯಂ ವಾಕ್ಯಂ ಗ್ರಹೇ ವಾಸೋ ಭೋಜನಾಚ್ಛಾದನಾದಿಕಂ ।
ಏತಾವದ್ದೀಯತೇ ತೇಭ್ಯೋನಾರ್ಥಭಾಗಹರಾ ಹಿ ತೇ ॥

೮೮. ಏವಮುಕ್ತೋ ಮಯಾ ಸೊಥ ಕಿಮರ್ಥಂ ಪೈತೃಕಾದ್ ಗೃಹಾತ್ ।
ಧನಾರ್ಥಭಾಗಮರ್ಹಾಮಿ ನಾಹಂ ನ್ಯಾಯೇನ ಕೇನ ವಾ ॥

೮೯. ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಬಲವಾನ್ ಭ್ರಾತಾ ಕೇಶಾನಾ ಜಗ್ರಾಹ ಮೇಽಸುರ।
ಸಮುಕ್ಷಿಪ್ಯಾಕ್ಷಿಪನ್ನದ್ಯಾಂ ನ ಜಾನೇ ಹ್ಯವತಾರಣಮ್ ॥

ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸದೃಶವಾಗಿಯೂ ಸರ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಮಂಗಲಮಯವಾದ ಮನೆಯೊಂದಿದ್ದಿತು. ದೈವವಶಾತ್ ತಂದೆಯು ಮೃತನಾದನು. ಉತ್ತರಕ್ರಿಯೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ''ಮನೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವೇ!'' ಎಂದು ನಾನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ''ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಭಾಗವಿಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಯಜಮಾನನು'' ಎಂದು ಅಣ್ಣನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ''ಡೂಗ, ಗಿಡ್ಡ, ಕುಂಟ, ನಪುಂಸಕ, ಕುಷ್ಟರೋಗಿ, ಹುಚ್ಚ, ಕುರುಡ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರರೀತಿಯಿಂದ ಮನೆತನದ ಧನದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಿಲ್ಲ. ಇವರನ್ನು ಭೋಜನ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೋಷಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದೆ. ಇಷ್ಟು

ಮಾತ್ರ ಇವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದು.'' ಅಣ್ಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ''ನನಗೇಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಿರಬಾರದು? ಇದಾವ ನ್ಯಾಯ'' ಎಂದು ಕೇಳಲು ಕಲಹವು ಬೆಳೆದು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನು ನನ್ನನ್ನು ಕೂದಲು ಹಿಡಿದು ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೂಕಿಬಿಟ್ಟನು.

೬೦. ಮಮಾಸ್ಯಾಂ ನಿಮ್ನಗಾಯಾಂತು ಮಧ್ಯೇನ ಪ್ಲವತೋ ಗತಿಃ ।
ಕಾಲಃ ಸಂವತ್ಸರಾಖ್ಯಸ್ತು ಯುಷ್ಮಾಭಿರಮೃತೋ ಧೃತಃ ॥

ನದಿಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬರುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಯಾವ ಆಸರೆಯೂ ಸಿಕ್ಕದೇ ಇರುವದರಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತರ ಹೀಗೆ ತೇಲಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಬಂದ ನೀವು ಯಾರು? ನಿಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಇವನು ಯಾರು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಋಷಿ ಸದೃಶರು'' ಎಂದು ವಾಮನನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು. ವಾಮನನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇಳಿದರು, ''ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಾರ್ಗವ ವಂಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಇವನು ಧುಂಧು ಎಂಬ ರಾಜನು. ಈಗ -

೬೧. ಅಸಾವಪಿ ಮಹಾತೇಜಾ ದುಂಧುರ್ನಾಮ ಮಹಾಸುರಃ ।
ದಾತಾ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಭರ್ತಾ ಚ ದೀಕ್ಷಿತೋ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣಿ।

೬೨. ದೀಯತಾಮಸ್ಯ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಸರ್ವೋಪಸ್ಕರ ಸಂಯುತಂ ।
ಶ್ರೀಮದಾವ ಸಥಂ ದಾಸ್ಯೋ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ॥

೬೩. ಇತಿದ್ವಿಜಾನಾಂ ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೈತ್ಯಪತಿಸ್ತತಃ ।
ಪ್ರಾಹ ದ್ವಿಜೇಂದ್ರ ತೇ ದದ್ಮಿ ಯತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ ವೈ ಧನಮ್ ॥

೬೪. ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ದಾನವ ಪತೇಃ ಶ್ರುತ್ವಾದೇವೋಽಥ ವಾಮನಃ ।
ಪ್ರಾಹಸುರ ಪತಿಂ ಧುಂಧುಂ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಕರಂ ವಚಃ ॥

೬೫. ಮಮ ಪ್ರಮಾಣಮಾಲೋಕ್ಯ ಮಾಮಕಂ ಚ ಪದತ್ರಯಂ ।
ಸ್ವಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಸ್ವ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಏತದೇವಾರ್ಥಯೇಹ್ಯಹಮ್ ॥

೬೬. ಪ್ರಾದಾಚ್ಚ ವಿಪ್ರಾಯ ಪದತ್ರಯಂ ವಶೀ ಯದಾ ಸ ನಾನ್ಯತ್ ಪ್ರಗೃಹೀತವಾನ್ ಪುನಃ ।
ಚಕ್ರೇ ತತೋ ಲಂಘಯಿತುಂ ತ್ರಿಲೋಕೀಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ರೂಪಮನಂತಶಕ್ತಿಃ ॥

ರಾಜನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿರುವನು'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧುಂಧುವಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ''ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ದಾಸದಾಸಿಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮನೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡು.'' ಇವರುಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಧುಂಧುವು ವಾಮನನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಷ್ಟು ಮನೆ, ಸುವರ್ಣ, ಗಜ, ಅಶ್ವ, ಗೋವು

ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ.'' ರಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಧುಂಧುವಿಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ''ವೀರ ರಾಜನೇ, ಬರಬೇಕಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನನ್ನ ಅಣ್ಣನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅಂಥ ನಿಷ್ಫಲವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನನಗೇಕೆ ಕೊಡುತ್ತಿಯೇ? ಅದೆಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು. ನನ್ನ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನನ್ನ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಯ ಅಳತೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ನನ್ನ ಯಾಚನೆ.'' ಆ ವಾಮನನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದ ಧುಂಧುವು ಉಪಹಾಸದ ಒಂದು ನಗುವನ್ನು ಬೀರಿ ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆಗಲೆಂದು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಧುಂಧುವಿನಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಪ್ರಭುವಾದ ವಾಮನನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದತೊಡಗಿದ. ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವಂತಹ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆ ತರಹದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಪಡಿಸಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ ಮೊದಲನೇಯ ಪಾದದಿಂದ ಪರ್ವತ ಹಾಗೂ ಮಹಾಸಮುದ್ರಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಭೂಲೋಕವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಎರಡನೇಯ ಪಾದದಿಂದ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಮೂರನೇಯ ಪಾದವನ್ನು ಮೇರುವಿನಂತೆ ಭಾರವಾದ ತನ್ನ ದೇಹದ ಭಾರದೊಡನೆ ಆ ಅಸುರನ ಬೆನ್ನನ್ನುಕ್ರಮಿಸಿದನು. ದಾನವನ ಮೇಲೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನ ಭಾರದಿಂದ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರಗಾವುದ ಪರಿಮಿತವಾದ ಭೂಭಾಗವು ಕುಗ್ಗಿ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಹೋಯಿತು. ಆಗ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಆ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಮರಳಿನ ಮಳೆಗರೆದು ಆ ಹಳ್ಳವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದನು. ಅದಾದ ನಂತರ ವಾಸುದೇವನ ಈ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಮೂರು ಲೋಕದ ಜನರೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಇರಹತ್ತಿದರು. ಭಗವಂತನು ದೈತ್ಯನನ್ನು ಮರಳಿನ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿ ಕಾಲಿಂದೀ ರೂಪವನ್ನು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಧುಂಧುವನ್ನು ಜಯಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದನು. ಅಂತಹ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವುಳ್ಳ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಹೋದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರ - ದುಂಧುವಿನ ಸಂಹಾರ
ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ದಾನದ ಮಹಿಮೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೭೯

೯೭. ಕಾಲಿಂದೀಸಲಿಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ।
ಉಪೋಷ್ಯ ರಜನೀಮೇಕಾಂ ಲಿಂಗಭೇದಂ ಗಿರಿಂ ಯಯೌ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ಅನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಕಾಲಿಂದೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಲಿಂಗಭೇದವೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ಕೇದಾರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಾದಿ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಏಳು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಇದ್ದು ಕುಬ್ಜಾಮ್ರ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಡೆದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಹೃಷೀಕೇಶವನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ವರಾಹ ತೀರ್ಥ, ಭದ್ರಕರ್ಣವೆಂಬ ತೀರ್ಥ, ಜಗನ್ನಾಥವೆಂಬ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಯೋಗ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾರದರು '' ಪುರೂರವನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನಾರಾಧಿಸಿ ತನ್ನ ವೈರೂಪ್ಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಂದರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಿದನು?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ -

''ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮದ್ರದೇಶವೆಂಬ ದೇಶವು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಹಳವಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಕಲವೆಂಬ ಶಾಖಾನಗರವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಸಧರ್ಮನೆಂಬ ವೈಶ್ಯನು, ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಧನಗಳಿಸಿ, ಭೋಗ ವಿಲಾಸಿಯೂ, ನಾನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಗುಣಶಾಲಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದು ಸಲ ಕೆಲವು ಜನ ಸಂಗಡಿಗರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರದ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಮಧ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಳ್ಳರ ಗುಂಪಿಗೆ ಆತನು ಸಿಕ್ಕನು. ಅವನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಅಪಹೃತವಾಯಿತು.

ನಿರ್ಗತಿಕನಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ತಿರುಗಾಡತೊಡಗಿದ. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಬನ್ನಿ ಗಿಡವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಆತನು ಬಳಲಿದ್ದನು. ಆ ಬನ್ನೀ ಗಿಡದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಪಶಾಚಿಗಳ ಗುಂಪು ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಕಲಹ ಮಾಡುತ್ತ ಈತನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೇ ಬಂದವು. ಆ ಪಿಶಾಚಿಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಈ ಸಧರ್ಮನೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವನು ಆತನನ್ನು ಮಿತ್ರನಂತೆ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಪಿಶಾಚಾಧಿಪತಿಯು ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಕೇಳಿದನು. ''ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಯೇ? ಈ ನಿರ್ಜನ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೇಕೆ ಬಂದಿರುವಿ? ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯಪಡಬೇಡ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳು.'' ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ''ಕಳ್ಳರಿಂದ ಬಹಳ ಧನಹಾನಿ ಯಾಗಿದೆ'' ಯೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಪಿಶಾಚಿಯು ಬಂಧುವಿನಂತೆ ಕೇಳಿ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿ ಹೇಳಿತು, ''ನೀನು ದುಃಖ ಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ದೈವವು ಪ್ರಬಲವಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾವು ತಂದು ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುವೆವು.'' ಹೀಗೆ ಅವನಿಗೆ ಅಭಯ ಕೊಟ್ಟು ಪಿಶಾಚಿಯು ತನ್ನ ಸೇವಕರಿಗೆ ಹೇಳಿತು. ''ನನ್ನ ಅತಿಥಿಯು ನನಗೆ ಬಂಧುವಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. ಇವನ ಸಮ್ಮಿಲನದಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಉಂಟಾಗಿದೆ.'' ಹೀಗೆ ಅನ್ನುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ, ಮೊಸರನ್ನು ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆ ಅವನ ಮುಂದೆ ಬಂದಿತು? ಹಾಗೆಯೇ ಸಿಹಿಯಾದ ನೀರೂ ದೊರಕಿದವು. ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಉಳಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅವನೊಡನೆ ಪಿಶಾಚಿಯೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿತು.

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಮಾಯವಾದವು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಚಕಿತನಾಗಿ ಪಿಶಾಚಾಧಿಪತಿಗೆ ಕೇಳಿದನು - ''ಎಲೈ ಸಾಧುವೇ, ಈ ನಿರ್ಜನವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸುಸ್ವಾದುವಾದ ಭೋಜನ ಹಾಗೂ ನೀರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುವವು? ಇಷ್ಟು ಭೋಜನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಭೃತ್ಯರು ಏಕೆ ಕೃಶಕಾಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ? ನೀನು ಮಾತ್ರ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಹಾಗೂ ಪುಷ್ಟನೂ ಆಗಿರುವಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಅಲ್ಲದೇ ನೀನು ಯಾರು? ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯವಾದ ಈ ಬನ್ನೀಮರವು ಎಂತಹದು? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೋಸ್ಕರ ಹೇಳು.'' - ಎಂದಾಗ ಆ ಪಿಶಾಚಿ ನಾಯಕನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. ''ನಾನು ಮೊದಲು ಶಾಕಲವೆಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸೋಮಶರ್ಮನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಮನೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮಹಾಧನಿಕನಾದ ಸೋಮಶರ್ಮನೆಂಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಯಿದ್ದನು. ಅವನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಮೂಢನಾದ ನಾನು ಧನವಂತನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಹಾಕೃಪಣನಾಗಿ ತ್ಯಾಗ ಭೋಗಗಳಿಲ್ಲದೇ ಇದ್ದೆನು. ನಾನೆಂದೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಮೂರು ಜನ ಭೃತ್ಯರು ದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಃಸಹವಾದ ಬೊಕ್ಕೆಗಳೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಪಾಪಿಯಾದ ನಾನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪ್ರಾಣಧಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತವುಡು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನೇ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಕಳೆದೆನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿ ಎಂಬ ವ್ರತ ಬಂದಿತು. ಊರಿನಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯೆಲ್ಲರೂ ಇರಾವತೀ ನದಿಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಅವರೊಡನೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ಹೋದೆನು. ಅವರೊಡನೆ ನಾನೂ ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುದ್ಧನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಿಗೆ ದಧ್ಯನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದೆನು. ನಾನು ಬದುಕಿರುವಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ದಾನ ಮಾಡಿದುದೆಂದರೆ ಇದು ಒಂದೇ. ಮರಣಹೊಂದಿನಂತರ ಪಿಶಾಚಿಯಾದೆನು. ಈ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಉಳಿದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ದಾನ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವವು? ನಾನು ಒಂದು ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ನನಗೆ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಹಚರನಿಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯಕ್ಕೆ ದಧ್ಯನ್ನ ಹಾಗೂ ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ದೊರಕುವವು.

ನಾನು ಊಟ ಮಾಡುವವರೆಗೂ ಅನ್ನವು ಕ್ಷಯಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಎಲ್ಲವೂ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ನಾನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಛತ್ರಿಯೇ ಈ ಬನ್ನೀ ಮರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಪಿಶಾಚಿಗಳೂ ನನಗೆ ವಾಹನವಾಗಿ ದೊರಕಿರುವವು. ನಾನು ಪಿಶಾಚಿಯಾದದ್ದನ್ನೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿಯ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ಪಿಶಾಚಿಯು ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸಿತು. ಆಗ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ''ತಂದೆಯೇ, ಈಗ ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನೆಂಬುದನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸು'' ಎಂದಾಗ ಪಿಶಾಚಾಧಿಪತಿಯು ಹೇಳಿತು -

''ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗುವಂತೆಯೂ ನನಗೂ ಮುಂದೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಗಯಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ನನ್ನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡು. ಹಾಗೆ ನೀನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ನಾನೂ ಸಹ ಪ್ರೇತಭಾವದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದಿ ದಿವ್ಯ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ಬುಧವಾರ ಶ್ರವಣಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ದ್ವಾದಶೀ ತಿಥಿಯು ಅತಿ ಪುಣ್ಯಕರವಾದುದೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿ. ಹೀಗೆ ಆತನಿಗೆ ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಭೃತ್ಯರಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಆ ಪಿಶಾಚಾಧಿಪತಿಯು ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮರುಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ರಮ್ಯವಾದ ಶೂರಸೇನವೆಂಬ ದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ನಂತರ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ದೈವಬಲದಿಂದ ಬಹಳ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಗಯಾ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಪಿಶಾಚಿ ವರ್ಗಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಪಿಂಡ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ತನ್ನ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೂ ಆಲೋಚಿಸಿ ತಿಲರಹಿತವಾದ ಆತ್ಮಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಗೋತ್ರ ಜ್ಞಾತಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಮನಃಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮ ಪಿಶಾಚಧರ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯೂ ಸಹ ಪಿಂಡ ದಾನ ಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಕಾಲಕ್ರಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಆತನು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ನಂತರ ಆತನು ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಕಾಲವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಪುನಃ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಖೋಪ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶೀ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಗುಹ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯವಾದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಈ ಸಲ ಆತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದನು. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೃತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದಾನ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಇಂದ್ರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಆದರ ಮನ್ನಣೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು. ಪುಣ್ಯಕ್ಷಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಮತ್ತೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶಾಕಲ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ತಾನು ಸ್ವತಃ ಕುರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಅಸದೃಶ ರೂಪವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕನ್ನಿಕೆಯನ್ನು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಕನ್ಯೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯು ಈ ರೀತಿ ಕುರೂಪಿಯಾದುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೆಡುಕೆನಿಸಿತು. ಆಗ ಅವನು ಇರಾವತೀ ದಡದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ರೂಪಧಾರಿಯೆಂಬ ಜಗತ್ಪತಿಯನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷರೊಡನೆ ಆರಾಧಿಸಿ ಅತೀವ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಸುರೂಪಿಯಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಭೋಗಿಯೂ, ತ್ಯಾಗಿಯೂ ಆಗಿ ಬದುಕಿದನು.

ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶೀ ಆಚರಣದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದುದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮನ್ಮಥ ಸದೃಶವಾದ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಮೃತನಾದುದರಿಂದ ಮತ್ತೆ ಉತ್ತರ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುರೂರವನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ದಾನದ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ೭೯ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೦

೯೮. ಪುರೂರವಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಯಥಾ ದೇವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಂ ।
ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷಾಖ್ಯೇನ ಆರಾಧಯತ ತದ್ವದ ॥

ಪುರೂರವನು ಶ್ರೀಪತಿಯಾದ ರೂಪೇಶ್ವರನನ್ನು ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಹೇಗೆ ಆರಾಧಿಸಿದನೆಂಬ ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ದೇವ ದೇವನ ಅವಯವಗಳು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಇದರಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದು. ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ, ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರವು ಮೊಳ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಶ್ವಿನಿಯು ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ. ಆಷಾಢ ದ್ವಯವು ಟೊಂಕಾದ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ವಾ, ಉತ್ತರಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಗುಹ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು, ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ತರಗಳೂ ಟೊಂಕಾದ ಭಾಗವನ್ನು, ಅನುರಾಧಾ, ವಿಶಾಖಾ, ಹಸ್ತಾ, ಪುನರ್ವಸು, ಆಶ್ಲೇಷಾ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ, ಶ್ರವಣ, ಪುಷ್ಯ, ಸ್ವಾತಿ ಈ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಭುಜ, ಕರ, ಪಾದ, ಉಗುರು, ಕುತ್ತಿಗೆ, ಕರ್ಣ, ತುಟಿ, ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿವೆ.

ಈ ರೀತಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷರು ಹರಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹರಿಯು ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಹರಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಹರಿಯ ಮೊಳಕಾಲನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಆಜ್ಯಾನ್ನವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆಯೇ ಆಷಾಢದ್ವಯದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಕಟಿಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ, ಹುಬ್ಬಾ ಉತ್ತರಾಗಳಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಗುಹ್ಯ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಕಟಿಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಭಾದ್ರಪದಯುಗ್ಮದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಪಾರ್ಶ್ವ ಭಾಗವನ್ನೂ ರೇವತಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿರುವಾಗ ಕುಕ್ಷಿಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಹಸ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅರಗಿನ ರಸವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಪಡವಲಕಾಯಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ತತ್ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಪೂಜಿಸುವದೇ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ ಪೂಜೆ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ.

ಸರ್ವಪಾಪ ನಾಶಕವಾದ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೃಗುವು ಆಚರಿಸಿದನು. ಪ್ರಭುವಿನ ಈ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಂಗೋಪಾಂಗಗಳೂ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಏಳೂ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ರೀತಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೇಶವನು ನಾಶಮಾಡುವನು. ಉತ್ತಮವಾದ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂಪ್ರೀತನಾದ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷನು ಪೂಜಕನ ವಾಙ್ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನೂ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವನು. ಈ ತೆರನಾದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಳು.

ಅದಿತಿಯು ಸಹ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ ಪೂಜೆಯಿಂದಲೇ ರೈವತದಲ್ಲಿ ಸುರೂಪನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನೂ ಪಡೆದಳು. ರಂಭೆಯು ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವಾಙ್ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಪುರೂರವನು ರಮ್ಯವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ವಿಧಾನದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮಂಗಲಕರವಾದ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದಾಯಿತು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷ ಎಂಬ ಎಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಜಲೋದ್ಭವ ದಾನವ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೧

೯೯. ಇರಾವತೀಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ಪುಣ್ಯಾಂ ತಾಮೃಷಿ ಕನ್ಯಕಾಂ ।
ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಂಪೂಜಯಾಮಾಸ ಚೈತ್ರಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಜನಾರ್ದನಂ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ : ಅನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಇರಾವತೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಪುರುಷನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಚೈತ್ರಾಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಐರಾವತ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥವನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಯಥಾ ವಿಧಿಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕುರುಧ್ವಜನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು. ಅನಂತರ ದೇವಿಕಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಅನಂತರ ಮಹಾಂಭಸ್ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುಂಡರೀಕನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮೂರು ದಿವ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಹಂಸ ಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಅಖಂಡಾಚ್ಯುತನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪಯೋಷ್ಣೀ ತೀರ್ಥವಿರುವದು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಕುಮಾರಿಲನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ಮರೀಚಿಗಳು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಮಧೇನುವು ದೇವತೆಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಕಪಿಲೆ ಎಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ಅನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶಂಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಣಿ ಮಂತವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮಧುನಂದಿನಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾದ ಹರನನ್ನು ಶೂಲಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಆಗ ನಾರದರು : ''ಶಂಭುವು ಏಕೆ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಧರಿಸಿದ? ವಾಸುದೇವನು ಏಕೆ ಶೂಲವನ್ನು ಧರಿಸಿದ?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲು ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ವಿಷ್ಣುವು ಪುನಃ ನಾನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವೆನೆಂದು ಒಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿದನು. ಹಿಂದೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಲೋದ್ಭವನೆಂಬ ಮಹಾಸುರನು ಬಹಳ ಪರಾಕ್ರಮ ಶಾಲಿಯಾಗಿದ್ದು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವಾಸುರರಿಂದ ವಧ ಹೊಂದದೇ ಇರತಕ್ಕ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಅಜೇಯನಾಗಿದ್ದ ಶತ್ರುವು ತನ್ನ ದರ್ಪದಿಂದ ಅಶಾಂತನಾದನು. ದೇವತೆ ಗಳನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ರಾಜರುಗಳನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿದನು.

ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಆಸರವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಆಗ ಹರಿಯು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿರುವ ಹರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹಿತ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹರನೊಡನೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡಿ ಹರಿಹರರು ನಿರಾಯುಧರಾಗಿಯೇ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೊಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತಿರುವ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡಿ ಜಲೋದ್ಭವನು ಭಯದಿಂದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಹರಿಹರರಿಬ್ಬರೂ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅತನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೂಢವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತರು.

ಆಗ ಆ ದಾನವನು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿ ಹೇಗೋ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊಕ್ಕನು. ಹರಿ ಶಂಕರರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಆತನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದರು. ಸಶಸ್ತ್ರರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಂದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ಶೂಲಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ, ಹರನು ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾಗಿಯೂ ವೇಗದಿಂದ ಆ ಗಿರಿ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಬಂದರು.

ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ದಾನವನು ಚಕ್ರಶೂಲಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರವು ಕಳಚಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಶತ್ರು ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವು ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನೂ ಹರನು ಚಕ್ರವನ್ನೂ ಧರಿಸಿದರು.

ಆ ದಾನವನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶೂಲಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿ ಪರ್ವತದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದನೋ, ಶಂಕರ ವಾಸುದೇವರು ಹೊರಟುಹೋದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಓಡಲು ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದನೋ ಅಂಥ ಹರಿಹರ ಸೇವಿತವಾಗಿದ್ದ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದೈತ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶಿವ ವಿಷ್ಣು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕರನನ್ನೂ, ಹರಿಯನ್ನೂ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ವಿತಸ್ತಾ ಹಾಗೂ ಹಿಮವತಿ ಎರಡು ನದಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಭೃಗುತುಂಗ ಎಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶಂಕರನು ಶತ್ರುನಾಶಕವಾದ ಚಕ್ರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ದಿವ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜಲೋದ್ಭವ ದಾನವ ಎಂಬ ೮೧ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

—○—

ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಕಥೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೨

೧೦೦. ಭಗವಾನ್ ಲೋಕನಾಥಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ ವಿಷಮೇಕ್ಷಣಃ ।
ಕಿಮರ್ಥಮಾಯುಧಂ ಚಕ್ರಂ ದತ್ತವಾನ್ ಲೋಕಪೂಜಿತಂ ॥

''ಶಂಕರನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಏಕೆ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು? ಎಂಬ ನಾರದರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

''ವೇದ ವೇದಾಂಗ ಪಾರಂಗತನಾದ ವೀತಮನ್ಯು ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಳಾದ ಧರ್ಮಶೀಲಾ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯು ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆಂದೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಹಳ ದಿವಸದವರೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂತಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಋತುಕಾಲ ಗಮನದಿಂದ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಮನ್ಯು ಎಂಬ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು.

ದರಿದ್ರರಾದುದರಿಂದ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟಿನ ರಸವನ್ನೇ ಹಾಲೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಉಪಮನ್ಯುವು ಹಾಲಿನ ನಿಜವಾದ ರುಚಿಯನ್ನೇ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಕ್ಷೀರಾನ್ನವನ್ನೂಟ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅತನಿಗೆ ಹಾಲಿನ ನಿಜವಾದ ರುಚಿ ತಿಳಿಯಿತು.

ಮಾರನೇಯ ದಿನ ತಾಯಿಯ ಕೊಟ್ಟ ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿನ ರಸವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದನು. ಹಾಲಿಗಾಗಿ ಬಹಳ ಅಂಗಲಾಚಿದನು. ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ತಾಯಿಯು ದುಃಖದಿಂದ ಕಣ್ಣೀರುದುರಿಸುತ್ತ ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ ಹೇಳಿದಳು.

''ಮಗುವೇ, ಪಾರ್ವತೀಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗದ ಹೊರತು ನಿನಗೆ ಹಾಲಿನ ಭೋಜನವು ಹೇಗೆ ದೊರೆತೀತು! ನೀನು ಸರಿಯಾದ ಹಾಲನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವದಾದರೆ ತ್ರಿಶೂಲಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನಾರಾಧಿಸು. ಜಗನ್ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಆತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಹಾಲಿನದೇನು ಮಹತ್ವ? ಅಮೃತ ಪಾನವೇ ಲಭಿಸೀತು!'' ಈ ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಾಲಕನು ''ಆರಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಾರು?'' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಧರ್ಮಶೀಲೆಯ ಧರ್ಮಸಮ್ಮತವಾದ ಮಾತನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ಮಗುವೇ ಕೇಳು, ಶ್ರೀದಾಮನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಒಬ್ಬ ದಾನವನಿದ್ದನು. ಅವನು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ತನ್ನ ದುರ್ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಿದನು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟನು. ಆಗ ವಾಸುದೇವನು ಇವನ ಮನಸ್ಸಿನ ದುರಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ನಾಶಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶಂಕರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಧ್ಯಾನತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದನು. ಅ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಹರಿಯು ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷವಾದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತ ಶಂಕರನನ್ನು ಸ್ವಾತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು.

ಹರಿಯ ಸಹಸ್ರವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತರವಾಗಿ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ನಿಂತು ಶಿವನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಹರನು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ತೇಜೋ ಭಾಸುರವಾದ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸರ್ವಭೂತಮಯನಾದ ಶಂಕರನು ಉಜ್ವಲವಾದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

''ಇದು ಸರ್ವಾಯುಧನಾಶಕವಾದ ಸುದರ್ಶನವೆಂಬ ಅಸ್ತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ ಹನ್ನೆರಡು ಹಲ್ಲುಗಳುಂಟು. ಇದು ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ವೇಗಶಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಇದರ ಹನ್ನೆರಡು ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವುಂಟು. ಮಾಸ, ರಾಶಿ, ಋತುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನವಲ್ಲದೇ ಅಗ್ನಿ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೂ ವಾಸಿಸಿರುವರು. ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ವಾಯುದೇವನೂ, ದೇವರ ವೈದ್ಯನಾದ ಧನ್ವಂತರಿಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವರು. ಈ ಚಕ್ರವನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ದೇವತಾ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡು. ಇದು ಅಮೋಘ ಅಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ. ನಾನೂ ಕೂಡ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದೆನು''. ''ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷ್ಣುವು ''ಇದು ವ್ಯರ್ಥವೋ, ಅಥವಾ ಸಾರ್ಥಕವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಲಿ ? ಚಕ್ರವು ಸಫಲವಾದದ್ದೆಂತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶಿವನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ಹಾಗೆಯೆ ಮಾಡೆಂದು ಶಂಕರನು ನಿಃಶಂಕವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಶಂಕರನ ಮಾತಿನಂತೆ ವಿಷ್ಣುವು ಶಂಕರನ ಮೇಲೆ ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಸುದರ್ಶನದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದನು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕೈಯಿಂದ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಕ್ರವು ಯಜ್ಞಪತಿಯಾದ ಶಂಕರನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಗುಲಿ ಆತನ ಶರೀರವನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದ ಹರಿಯು ತಾನು ತನ್ನ ತಿಳಿಗೇಡಿತನಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಶಂಕರನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ರನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಶಂಕರನು 'ಏಳು ಏಳು' ಎಂದು ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ನುಡಿದನು. ''ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವೇ ನೀನು ವ್ಯಥೆ ಪಡಬೇಡ. ಭೇದ ಹೊಂದಿದ ಈ ತೆರನಾದ ವಿಕಾರ ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ.

ನಾನು ಅಪ್ರಾಕೃತನಾದುದರಿಂದ ಭೇದ, ಭೇದಗಳು ನನಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಭೇದ ಹೊಂದಿದ ನನ್ನ ಅಂಶಗಳು ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರವೆಂದೇ ನೀನು ತಿಳಿ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ, ಎರಡನೆಯದು ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷಿ ಮೂರನೇಯದು ವಿರೂಪಾಕ್ಷವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಜನರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದಗಳೇ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಏಳು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಮುಂದುವರೆ. ಶ್ರೀದಾಮನು ಹತನಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷ ಹೊಂದಲಿ.'' ಶಂಕರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಸುಮೇರು ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀದಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ''ಎಲೈ ಶತ್ರುವೇ, ನೀನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಹತನಾದೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಚಕ್ರಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಚಕ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ದೈತ್ಯನ ಶಿರಸ್ಸು ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅವನ ಧಡವು ಕೂಡಲೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿತು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀದಾಮನು ಹತನಾದ ನಂತರ ವಿಷ್ಣುವು ತನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಇಂತ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಯೂ, ನೀನು ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ದಾದರೆ ಈತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವೀತಮನ್ಯುವಿನ ಮಗನು ವಿರೂಪಾಕ್ಷನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕ್ಷೀರಾನ್ನ ಹೊಂದುವೆನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಈ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಲ್ಲ ನಡೆಯಿತು. ಇಂಥ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚಕ್ರತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಲ್ಹಾದನು ನಡೆದನು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರತೀರ್ಥದ ಕಥೆ ಎಂಬ ೮೧ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೨

೧೦೧. ತಸ್ಮಿನ್ ತೀರ್ಥವರೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾದೇವಂ ತ್ರಿಲೋಚನಂ
ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷಂ ನೈಮಿಷಂ ಪ್ರಯಯೌ ತತಃ ॥

ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷನೆಂಬ ತ್ರಿಲೋಚನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ನೈಮಿಷಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಗೋಮತಿ, ಕಾಂಚನಾಕ್ಷಿ, ಶುಭದಾ ಎಂಬ ಮಹಾನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಪೀತಾವಾಸಸನೆಂಬ ಹರಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಗಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪತಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಉದಪಾನವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಗದಾಪಾಣಿಯಾದ ನಾರಾಯಣ ನನ್ನು ಹಾಗೂ ಗೋಪತಿ ಎಂಬ ಶಂಕರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಸರಯೂ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮಾಡಿ ಹೋಪ್ರತಾನೆಂಬ ಕುಶೇಶಯನೆಂಬ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ರಜಸ್ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣಪೂರ್ವಕ ಅಜಿತನೆಂಬ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಆರು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಉಪವಾಸವಾಗಿದ್ದು ಮಹೇಂದ್ರನ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಧವಲಮೂರ್ತಿಯೂ, ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನೂ ಆಗಿರುವ ಪರಮ ಶಿವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೋಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಹೋದಕೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವೈಕುಂಠರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಿತೃದರ್ಪಣ ಪೂರ್ವಕ ಪಾರಿಯಾತ್ರವೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಲಾಂಗಲೀ ಎಂಬ ನದಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಪರಾಜಿತ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಶೇರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಶಂಭುವು ಗಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದನು. ಆ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ನೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಕಣಿಕಾ ಎಂಬ ನದಿಯು. ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಮಹೇಶ್ವರನ ಮಂದಿರ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ನಿತ್ಯ ಸುಗಂಧಿಯಾಗಿರುವ ಮಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಹ್ರದವೆಂಬ ತೀರ್ಥ, ಶಂಕರನ ಮೂರ್ತಿ. ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಿಪಾಶಾ ಎಂಬ ನದಿ, ಸದಾಶಿವನ ಮೂರ್ತಿ. ಅವಂತೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಾ ಎಂಬ ನದಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ನೋಡಲು ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಶಂಕರನು ತಾಮಸ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಂಕರನು ಯಮದೇವನನ್ನೂ ಸಹ ತನ್ನ ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸಿ ಶ್ವೇತಕಿ ಎಂಬ ಭಕ್ತನಾದ ದೊರೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹರನು ಅನೇಕ ಪ್ರಮಥ ಗಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಮಹಾಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಯಮನಿಗೂ ಅಂತಕನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವನೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಹೀಗಿರುವ ಶಂಭುವನ್ನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪೂಜಿಸಿ ನಿಷಧ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಅಮರೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಮಹೋದಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಶ್ವತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಯಗ್ರೀವ ದೇವರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಧರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪಾಂಚಾಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಂಚಾಲಕನನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಯಮುನಾ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ವಟೇಶ್ವರನೆಂಬ ಶಂಕರನನ್ನೂ, ಯೋಗಶಾಲಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಾಘಮಾಸ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಉಪವಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ವಾರಾಣಾಸಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಅಮುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಕೇಶವಸ್ವಾಮಿ ಇವರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಧುವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ದೇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದನು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯು ಉಪಾಖ್ಯಾನವು ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರ ಕೀರ್ತನ ಶ್ರವಣವೂ ಕೂಡ ಯಶಸ್ಕರವಾದುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಭತ್ತಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಹರಿಸ್ತೋತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೪

೧೦೨. ಗತೇಷು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಪ್ರಹ್ಲಾದೇ ದಾನವೇಶ್ವರೇ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಭ್ಯಾಗಾದ್ದ್ರಷ್ಟುಂ ವೈರೋಚನೋ ಮುನೇ ॥

ಪ್ರಹ್ಲಾದ ರಾಜನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ ನಂತರ ವಿರೋಚನ ಪುತ್ರನಾದ ಬಲಿಯು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದನು. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಬಹಳ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದನು.

ಅವನ ಕರೆಗೆ ಓಗೊಟ್ಟು ಬಂದ ಅತ್ರೇಯ, ಗೌತಮ, ಕೌಶಿಕ, ಅಂಗೀರಸ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಶತದ್ರುವೀ ನದಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಕುರಜಾಂಗಲ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಿವಾಸವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರವಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಕಿರಣಾ ನದಿಗೆ ಹೋದರು. ತದನಂತರ ದೇವಿಕಾ, ಪ್ರಯೋಷ್ಣೀ, ಭಾನವೀ, ನದಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಚಕಿತರಾದರು. ದಡದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ನಿಂತು ನೋಡಿದಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಂತರಾದರು.

ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾಗಿದ್ದ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ ಅಯೋಗಂಧಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ವೃಷಭಧ್ವಜನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಮಗಧ, ಸೈಂಧವ, ಧರ್ಮಾರಣ್ಯ, ಪುಷ್ಕರ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯ, ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹರನು ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ದರ್ಶನವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೋಟಿ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು.

ಎಲ್ಲರೂ ರುದ್ರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡರು. ಹಾಗೂ ಆ ತೀರ್ಥವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತರು. ಆ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ರುದ್ರನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ರುದ್ರಕೋಟಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಅಂತಹ ಕೋಟಿ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಕುರುಜಾಂಗಲ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಸ್ಥಾಣು ರೂಪಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀ ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಅನಂತರ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸರಸ್ವತೀ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಥಾಣುರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ದಶಾಶ್ವಮೇಧವೆಂಬ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಸೋಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸೋಮಪ್ರಭುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕ್ಷೀರಿಕಾವಾಸವೆಂಬ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ವಟವೃಕ್ಷವನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಕುರುಧ್ವಜನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪದ್ಮಾಕ್ಷೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು.

ಅಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರಾವರುಣರನ್ನು ಮತ್ತೂ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ಕುಮಾರಧಾರಾ ಕಪಿಲಧಾರಾ ನರ್ಮದಾ ನದಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಷಣ್ಮುಖಸ್ಕಂದ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾದ ವಾಸುದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಭೂವರಾಹದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ವರಾಹ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಕೋಕಾಮುಖವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವರಾಹ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತ್ರಿಸೌವರ್ಣವೆಂಬ ಮಹಾದೇವ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ನಾರೀ ಹ್ರದವೆಂಬ ತೀರ್ಥ. ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಶಂಕರನ ಸ್ಥಾನ, ಸಮೀಪ ದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲಿಂಜರವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಅಲ್ಲಿ ನೀಲಕಂಠನ ಆವಾಸಸ್ಥಾನ. ನೀಲತೀರ್ಥದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶಿವನವಾಸ, ನಾಗರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಭಾಸ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರ, ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸೋಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು.

ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ದಗ್ಧನಾಗಿ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಾರಕಾಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರನು ವಿಷ್ಣು, ಶಂಕರರಿಂದ ಶೀತಲವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆ ವಿಷ್ಣು ಶಂಕರರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಹಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಸಪ್ತ ಗೋದಾವರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ದಾರುವನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಪೃಕ್ಷಾವತರಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು.

ಅನಂತರ ಮಾಗದಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಜಾಸುಖವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ ಹಾಯ್ದು ಮಹೀತೀರ್ಥವೆಂಬಲ್ಲಿಯ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಶೋಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಅನಂತರ ಗಿರಿವಜ್ರಕ್ಕೆ ಮಹೇಶ್ವರನನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಪರ್ವತ ಪುತ್ರನಾದ ತ್ರಿಕೂಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಚಕ್ರಪಾಣಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮ ಪವಿತ್ರನಾದ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಣವೆಂಬ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಸುವರ್ಣಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರತಿದಿನವೂ, ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮೂಲನಾಶಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನನ್ನು ದಿನಾಲು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾವ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದನೋ ಆ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು. ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಮಹಾಭಾಗವತನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಯಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವವರು ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ೮೪ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೫

೧೦೫. ಯಾನ್ ಜಪಾನ್ ಭಗದದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಹ್ಲಾದೋ ದಾನವೋಽಜಪತ್
ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಣಾದೀಂಸ್ತ್ವಂ ಚತುರಸ್ತಾನ್ ವದಸ್ವ ಮೇ॥

ನಾರದರು ಪುಲಸ್ತ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ:- ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತಿ ಭರಿತನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ನೀವು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ-

ಈ ಸ್ತುತಿಗಳು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರವಾದುದು. ಪಠಿಸುವುದರಿಂದ, ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವವದರಿಂದ ದುಃಸ್ವಪ್ನ ದೋಷವು ದೂರವಾಗುವದು. ಮೊದಲು ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೇಳು. ಅನಂತರ ಸಾರಸ್ವತ, ಪಾಪಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ''ಚಿತ್ರಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಸುಮೇರುವಿನ ಪುತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಆ ಪರ್ವತವು ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಅನೇಕ ಗಿರಿ ನದಿಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಕೂಡಿರುವದರಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಕಿನ್ನರರು ಬಹಳ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆನೆಗಳು ಇವುಗಳ ಅವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಧವಾದ ವೃಕ್ಷಗಳು, ಲತೆ, ಪೊದೆಗಳು ವಿರಾಜಮಾನವಾಗಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇರುವ ಗೈರಿಕಾದಿ ಧಾತುಗಳಿಂದಲೂ ರಮ್ಯವಾದ ಸಾನು ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಪರ್ವತವು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಿಲಕಿಲಾಟ, ಚಕೋರ ನವಿಲುಗಳ ನಲಿದಾಟ ಇವುಗಳಿಂದ ಅದರ ರಮ್ಯತೆಯು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆ ತ್ರಿಕೂಟ ಪರ್ವತದ ಒಂದು ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಪ್ರದೇಶವಿತ್ತು. ಅದು ಸುಗಂಧಿ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಖರ ಪ್ರದೇಶ. ಅದು ರಜತಮಯ ವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿ ವಜ್ರ, ವೈಢೂರ್ಯ, ಇಂದ್ರ ನೀಲಮಣಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೂರನೇಯದಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಖರವು ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅರಸಿಕರೂ ರಸಿಕರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು, ಘಾತುಕರಾದ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಮಿದುಹೃದಯದವರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆ ಪರ್ವತದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸರೋವರವಿದ್ದಿತು. ಅದು ಚಿನ್ನದ ಕಮಲ ಗಳಿಂದಲೂ, ರಾಜಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ನೈದಿಲೆ ಕಮಲಗಳಿಂದಲೂ, ಕೆಂದಾವರೆ ಗಳಿಂದಲೂ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ದಡದಲ್ಲಿ ಪಚ್ಚೆಯ ಕಲ್ಲು ಹಾಸುಗಳಿದ್ದವು. ಹೊಂಬಣ್ಣದ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣದ ಹೂಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸುತ್ತಲೂ ಬಿದಿರಿನ ಮಳೆಗಳು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಸರೋವರದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ಒಂದು ಮೊಸಳೆಯು ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಮದೋದಕವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಪರ್ವತವನ್ನೇ ಸುಗಂಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲವು ಆನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಯೂಥಪತಿಯೊಡನೆ ಆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಬಂದವು.

ಐರಾವತದಂತಿರುವ ಆ ಮುಖ್ಯ ಆನೆಯು ತನ್ನ ಸಹಚರಿಯರೊಡನೆ ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಆ ಕಮಲವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೊತೆಯ ಆನೆಗಳೊಡನೆ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ವಿಹರಿಸಿತು. ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವಾಗಿರುವ ಭಯಂಕರ ಮೊಸಳೆಯು ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು ಯೂಥಪತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಚೀತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದವು. ದೊಡ್ಡ ಆನೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆಳೆಯಲು ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೇ ಸಾಗಿಸಿದರು. ಆನೆ ಮೊಸಳೆಗಳ ಜಗ್ಗಾಟ ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರ ಪರ್ಯಂತರ ನಡೆಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಯೂಥಪತಿಯು ಸೋತು ಬೆಂಡಾಗಿ ವಿಫಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಯಿತು. ನಿರಾಶೆಯ ನಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ಬಿಡುತ್ತ ಮಹಾವ್ಯಥೆಯಿಂದ ಚೀತ್ಕರಿಸಹತ್ತಿತು. ಅನ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣದೇ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಆ ಆನೆಯು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಶರಣು ಹೋಯಿತು.

ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕಾರ ಬಲದಿಂದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ಗಜೇಂದ್ರನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ತನಗೆ ಪರಮ ರಕ್ಷಕನು ಎಂದು ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಆತನ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿತು. ಈ ತೆರನಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಪತ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಪ್ರಪತ್ತಿಯನ್ನು ಗಜೇಂದ್ರ, ದ್ರೌಪದಿ, ಕಾಕಾಸುರ, ವಿಭೀಷಣ ಮೊದಲಾದವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಆ ಗಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದ ದೇವನಲ್ಲಿ ಏಕಾತ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆದಿ ಪುರುಷನಾದ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ, ಶಂಖ ಚಕ್ರ ಗದಾಧಾರಿಯಾದ, ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೊಂಡಲಿನ ಅಗ್ರಭಾಗದಿಂದ ಸರೋವರದ ಕೆಂಪು ಕಮಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅರ್ಪಿಸಿತು. ಮತ್ತು ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಈ ರೀತಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿತು.

ಗಜೇಂದ್ರನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದು - ''ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆದಿಕಾರಣನಾದ ಪ್ರಭುವೇ, ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪಹೊಂದಿದ್ದು ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನೇ, ಅಜಿತ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಹಾಮಹಿಮನಾದವನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ದೇಶಕಾಲ ವಸ್ತುಗಳಿರುವ ಮೂರು ವಿಧದ ಅಳತೆ ಹಾಗೂ ಪರಿಮಾಣಗಳು ನಿನಗೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಮೂರ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ಚೇತನಾ ಚೇತನರ ಅಂತಃಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಚಾಲನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೀನೇ ಅವತರಿಸಿ ಸಾಂಖ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿರುವಿ. ಅನಂತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಣಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾದ ನೀನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪದಿಂದ ಅಪರಿಮಿತ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವಿ ? ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳು ನಷ್ಟವಾದರೂ ವೇದರಾಶಿಗಳು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಚತುರ್ಮುಖ ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಂತರಾ ವೇದಗಳನ್ನೇ ನೀನು ಆತನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವಿ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಆದಿಶೇಷನಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವಿ. ಮಹಾಸುರನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ನೃಸಿಂಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಿ.

ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಅಚ್ಯುತನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ವಿಘ್ನನಾಶದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನು ಕೂಟಸ್ಥ ನಿತ್ಯನು. ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು, ಪ್ರಕೃತಿ ಬಂಧ ರಹಿತನು, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಧೀನವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು, ಇಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಅನನ್ಯಭಾವದಿಂದ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ರುದ್ರ, ಅಶ್ವಿನಿಗಳೂ, ವಸುಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ಇರುವ ನೀನು ಹೇಯಗುಣಗಳಿಂದ ಸರ್ವಥಾ ರಹಿತನಾಗಿರುವಿ. ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಗಮ್ಯನಾಗಿರುವಿ. ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಅಣು, ಬೃಹದ್ರೂಪನಾಗಿಯೂ ನೀನು ಇರುವಿ. ಇಂಥ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಭಯಪ್ರದನಾದ ನೀನು ಸಾವಿರ ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅನಂತ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಿ. ಇಂಥ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಹೀಗೆ ಗಜೇಂದ್ರನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರಗದಾಧಾರಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಗೈದುದರಿಂದ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಗಜೇಂದ್ರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ಕೂಡಲೇ ವಿಷ್ಣುವು ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಸರೋವರದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹಾಕಿದನು.

ಮೊಸಳೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಹೂಹೂ ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚಕ್ರಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಾಪ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಗಜೇಂದ್ರನೂ ಸಹ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಗಜರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಿವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುರುಷನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರ ಮುಕ್ತಿಯೂ ಆಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಭಗವಂತನು ಮಧುರ ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಿದನು. ''ಎಲೈ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನೇ, ನನ್ನ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿರುವ ಜಲಾಶಯವನ್ನೂ ಯಾರು ಸ್ಮರಿಸುವರೋ ಯಾರು ಈ ಸ್ತುತಿಪಾಠ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರ ದುಸ್ವಪ್ನದ ಪಾಪವು ದೂರವಾಗುವದು.

ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ ಮತ್ತೂ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷದ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸುವರೋ, ಅವರು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು.'' ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ಹೃಷಿಕೇಶನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವನನ್ನೂ ಮಮತೆಯಿಂದ ಮೈದಡವಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಗಜೇಂದ್ರನು ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ಗರುಡಧ್ವಜನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಈ ಗಜೇಂದ್ರ ಮೋಕ್ಷಣದ ಘಟನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾದರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಭಕ್ತವತ್ಸಲತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಸಿದ್ಧಚಾಣರರೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಗೈದರು.

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಣ ಮಾಡುವವನೂ ಹೇಳುವವನೂ, ಕೇಳುವವನೂ, ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿ ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಯಾಗುವನು. ಈ ರೀತಿ ಉಪಾಖ್ಯಾನದ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಅಂಥ ಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತಾವೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತೈದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ರಾಕ್ಷಸನ ಪರಿವರ್ತನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೬

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ :- ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯನಿದ್ದನು. ಆತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದ್ರೋಹಿಯೂ, ಪರಪೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೀಣನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ನಿರ್ದಯತೆ ಆತನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆತನೆಂದಿಗೂ ಪೂಜಿಸಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮರಣಾ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಆತನು ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ರಾಕ್ಷಸನಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕ್ರೂರಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆತನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಹೀಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಆತನು ಕಳೆದನು. ಜುಗುಪ್ಸಿತ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ರಾಕ್ಷಸನು ನೋಡಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಸಿಸಿ ತಿನ್ನಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಒಂದು ದಿನ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಒಂದು ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು ಅಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ತಪಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ಯೋಗನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಕುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುವು ರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಅದೇ ತರಹದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಆತನು ಭಗವದ್‌ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರವು ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಭೂತ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶಾಕಿನಿಡಾಕಿನಿಯರನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ವಾಸುದೇವನ ಶಾರ್ಙ್ಗವೆಂಬ ಧನುಸ್ಸಿನ ಟೇಂಕಾರವು ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ದೂರೋಡಿಸುತ್ತದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯು ಆತನಿಗಿತ್ತು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಶಂಖಧ್ವನಿಯಿಂದ ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸರು, ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಹಿಂಸ್ರ ಪಶುಗಳು ದೂರ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇವನ ಶಂಖಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಷ್ಮಾಂಡರು ದೂರ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರ ಉತ್ತಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಘ್ನತರುತ್ತಾರೆಯೋ, ಸಜ್ಜನರ ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಕೂಷ್ಮಾಂಡರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ.'' ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ಮತ್ತೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದನು. ''ವಾಸುದೇವನ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಸ್ಥಿರಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಲಿ. ಸರ್ವತೋ ಮುಖವಾದ ನನ್ನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಆತನು ಮಾಡಲಿ. ಹರಿಯೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನು. ನನ್ನ ಮೋಕ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿ.''

ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಪುನೀತನಾಗಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವ ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಆ ತಪಸಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು.

ಆದರೆ ಸರ್ವ ರಕ್ಷಕನಾದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ನಿಸ್ತೇಜಸ್ಕನಾಗಿ ತಾಪಸಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದನು. ಹೀಗೆ ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿರುವ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ ''ದೂರನಿಲ್ಲಲು ಕಾರಣವೇನು?'' ಎಂದು ತಾಪಸಿಯು ಕೇಳಿದನು.

ತಾನು ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹಾಗೂ ತಾಪಸಿಯ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನ ತೇಜೋಹಾನಿ ಉಂಟಾದುದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ತನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ತೋಡಿಕೊಂಡನು. ''ನಾನು ಅನೇಕ ಸತ್ಪುರುಷರನ್ನು ಕೊಂದುದಾಯಿತು. ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು, ವಿಧವೆಯರನ್ನು, ನಿರಾಪರಾಧಿ ಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ನೀನು ನನಗೆ ಸದುಪದೇಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು.'' ರಾಕ್ಷಸನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ''ಇಷ್ಟು ದುರ್ಮಾರ್ಗಗಾಮಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು.? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ''ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸುವಂತೆ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಹಿಂಸಿಸಲು ನಾನು ಬಂದೆನು. ಆದರೆ ನೀನು ಪಠಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ರಕ್ಷಾಕವಚದಿಂದ ನನ್ನ ಬಲವು ಕುಗ್ಗಿತು. ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ನಿರ್ವೇದವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಆ ಕವಚವು ಯಾವುದು? ಎಂಬುದನ್ನು ನನಗೆ ಅರುಹು. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ದಯೆ ತೋರು.'' ಹೀಗೆ ರಾಕ್ಷಸನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಹೇಳಿದನು -

ನಿಂದ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ನಿರುತ್ಸಾಹಿತನಾದ ನೀನು ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾದುದು. ಆದರೆ ನಾನು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಯಾವ ಉಪದೇಶವನ್ನೂ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಆ ರೀತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಕ್ಷಸನು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ಉಪದೇಶಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟನು.

ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ದಣಿದರೂ, ಬಳಲಿದರೂ ಈಗ ಆತನು ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಕಂಡನು. ರಾಕ್ಷಸನು ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಹೆದರಿ ಹೇಳಿದನು. ''ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಹಿಡಿದಿರುವಿ.?'' ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಹೇಳಿದನು ''ನನ್ನದೊಂದು ನಿಯಮವಿದೆ.'' ದಿವಸದ ಆರನೇ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸಿಗುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರನ್ನು ಆಹಾರವನ್ನಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವಿ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಕೃತಿಯಾದ ನನಗೆ ಈಗ ಹಸಿವೆಯು ಹೇಗೆ ತೀರಬೇಕು?'' ಆಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಂದನು''

ಎಲೈ ರಾಕ್ಷಸನೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಲು ಯಾವ ಅಭ್ಯಂತರವೂ ಇಲ್ಲ. ಗುರುಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಫಲ ತಂದಿರುವೆನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬಿಡುವೆನು. ಈ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡು.''

ಇಂತೆಂಬ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಕ್ಷಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ''ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ದಿವಸದ ಆರನೇಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವನು ದೇವತೆಯಾದರೂ ಅವನನ್ನು ಬಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.'' ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಒಂದು ಕಾರಣವಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ನಡೆಸಿ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬಿಡುವೆನು'' ಎಂದನು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನುಡಿದನು, ''ನನ್ನ ಧರ್ಮ, ವ್ರತನಿಯಮುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ವಾಗದೇ ಇದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ.'' ಆಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ''ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ, ನಾನು ರಾಕ್ಷಸ ಜಾತಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಕರ್ತವ್ಯಾಕರ್ತವ್ಯ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ಪಾಪಾಚರಣದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೇ ರಾಕ್ಷಸ ಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿರುವೆನು.

ಅಂತಹ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಸಮರ್ಥನಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಹಾಗೆ ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸುವದಾದರೆ ನಾನು ಈಗ ಹಸಿದಿದ್ದೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ.'' ಈ ರೀತಿಯಾದ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೇಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಮುನಿಕುಮಾರನು ಉಪದೇಶಿಸಲು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಲಶಕ್ತನಾಗಿ ಬಹಳ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದನು. ''ನಿತ್ಯವೂ ಗುರು ಶುಷ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಾನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ್ದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅಗ್ನಿದೇವನು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೌರವ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ನನ್ನನ್ನು ಅಗ್ನಿದೇವನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.'' ಹೀಗೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವಂತೆ ಸರಸ್ವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದಳು. ಬಂದ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ರಾಕ್ಷಸನ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ, ಭಯಪಡಬೇಡ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ಬಿಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅದೃಶ್ಯಳಾದಳು.

ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆವೇಶ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಆತನು ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು ''ಇದು ಬಹಳ ಮಹತ್ವದ ಸ್ತೋತ್ರವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಜಪಿಸುವವರು ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯಾವದೆಂದರೆ.

ಓಂ, ಹರಿಕೃಷ್ಣಂ, ಹೃಷೀಕೇಶಂ, ವಾಸುದೇವಂ ಜನಾರ್ದನಂ
ಪ್ರಣತೋಸ್ಮಿ ಜಗನ್ನಾಥಂ, ಸ ಮೇ, ಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತು
ಚರಾಚರ ಗುರುಂ ನಾಥಂ ಗೋವಿಂದಂ ಶೇಷಶಾಯಿನಂ
ಪ್ರಣತೋಸ್ಮಿ ಪರಂ ದೇವಂ ಸರ್ವಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತು

ಹೀಗೆ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿತೈಷಿಯಾದ, ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪಾಪನಾಶ ಮಾಡಲಿ, ಕೇಶಿ, ಕಂಸ, ಅರಿಷ್ಟ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಪ್ರಭುವಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಆತನು ನಾಶಪಡಿಸಲಿ. ಆತನು ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕನೂ ಸರ್ವಾಧಾರಕನೂ ಆಗಿರುವನು.

ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಯಾವ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಹೊಂದುವರೋ ಅಂಥ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಅಷ್ಟ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಯಜ್ಞಯಾಮಕನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವನ್ನೂ ಕಾಲರೂಪಿ ಯಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವ ದೇವ ಪಿತೃ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಂದಲೂ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಪಶು ಮೃಗ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ದುಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ದುಷ್ಟ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಕೊಡುವವನು ಸಕಲ ಭೋಜ್ಯವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತನೇ ವ್ಯಾಪ್ತನು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ನಾಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದಾ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪುನಃ ಪುನಃ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನೇ ವಂಚನೆಯಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನು, ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನ ದರ್ಪವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದವನು. ರಾವಣರಂತಹ ಅಸುರರನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದವನು, ಪೂತನಾ ಮೊದಲಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನು ಇಂಥ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ.'' ಈ ರೀತಿಯಾದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ರೂಪನಾದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಯಾರು ಜಪಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಗಳೂ, ಮತ್ತೂ ಹಿಂದಿನ ಏಳು ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೂ ಆಗುವರು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹದಿನಾರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ನಿಯಮವಂತನಾದವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

ಇದು ಪರಮಸತ್ಯವಾದ ಮಾತು. ಹೀಗೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನು ಆ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಈ ಬೀಜ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅವನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಮತ್ತೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಮಾರನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ''ಎಲೈ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯೇ, ಅಗ್ನಿಸೇವೆಯ ಬಲದಿಂದ ಸರಸ್ವತಿಯು ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವದರಿಂದ ಈ ಸರ್ವಶಾಂತಿಪ್ರದವಾದ ವಿಷ್ಣುಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿರುವೆನು. ಈ ಸಾರಸ್ವತಸ್ತೋತ್ರವು ನಿನ್ನ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ನಾಶಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಆ ಹೃಷಿಕೇಶನನ್ನು ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು

ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿ. ಹರಿಯ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವು ಸರ್ವ ಪಾಪನಾಶಕವಾಗಿರುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.''

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಈ ಸಾರಸ್ವತಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಜಪಿಸಿದನು. ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ಶುಭವಾದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮುಖವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಸ್ವಯಂ ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಹೇಳಿದ ಈ ವಿಷ್ಣುಸಾರಸ್ವತ ಸ್ತೋತ್ರವು ಪರಮ ಮಂಗಲಕರವಾದುದು. ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಸರ್ವ ದುಃಖಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನ ಪರಿವರ್ತನೆ ಎಂಬ ೮೬ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—○—

ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನಸ್ತೋತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೭

ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವದೇವ ನಮೋಸ್ತುತೇ ।
ವಾಸುದೇವ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಬಹುರೂಪ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಪಾಪಪ್ರಶಮನಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ - ''ಎಲೈ ಜಗನ್ನಾಥನೇ, ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಬಲವುಳ್ಳವನೇ, ವೃಷಭಧ್ವಜ ನಾದ ಶಂಕರನಿಗೂ ಕೂಡ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದವನೇ, ನಿನಗೆ ಅನಂತಾನಂತ ವಂದನೆಗಳು.

ನೀನು ಸರ್ವತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಕನಾಗಿರುವಿ. ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನೀನು ಅವಾಂತರ ಪ್ರಳಯಗಳಿಗೂ, ಮಹಾಪ್ರಳಯಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವಿ. ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಧವಲಕೀರ್ತಿಯಾದ ನೀನು ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭವಿಸಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಿ. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮದರ್ಶಿ ಯಾದ ಯಮನನ್ನೇ ನೇತ್ರವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಜಗತ್ ಚಕ್ರಸಂಚಾಲಕ ನಾಗಿಯೂ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದವನಾಗಿಯೂ, ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಕೂಡ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ, ನಿನಗೆ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಅಷ್ಟಿಷೇಣ ಮಹಾಸೇನ ಎಂಬ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ, ಶ್ವೇತದ್ವೀಪ ವಾಸಿಯಾದ, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಹರಿತವರ್ಣಕೇಶವುಳ್ಳ ಮಹಾಕೇಶನಾದ ರುದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕ ನಾದ, ಬಲರಾಮನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ವ್ರತನಿಯಮದಿಂದ ನೀನು ದರ್ಭಶಾಯಿಯಾಗಿರುವಿ. ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಿಂದ ನೀನು ಸಮುದ್ರಜಲಶಾಯಿ ಯಾಗಿರುವಿ. ಮಧುನಾಮಕ ದೈತ್ಯನ ನಾಶಕನಾದ ನೀನು ಸಹಸ್ರ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವನೂ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿಗಳೆಂಬ ನೇತ್ರವುಳ್ಳವನೂ ಆಗಿರುವಿ.

ಅಥರ್ವಶಿರವೆಂಬ ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನೀನು ಬಹುಮುಖವಾದ ಭುಜ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಿ. ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣ ವಿಶ್ವರೂಪಿಯಾದ ನೀನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾಗಿರುವಿ. ಇಂಥ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಆಲದಮರದಂತಿರುವಿ. ಅದರ ರೆಂಬೆಗಳೂ, ಎಲೆಗಳೂ, ಮೊಗ್ಗುಗಳು ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಕೊಂಬೆಗಳು ಬುಡವೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು. ಕೊಂಬೆಗಳೇ ವೈಶ್ಯರು, ತೊಗಟೆಯೇ ಶೂದ್ರರು. ಹೀಗೆ ನೀನು ವನಸ್ಪತಿ ರೂಪನಾಗಿರುವಿ. ಅಗ್ನಿಯೊಡನೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದಲೂ ಆಯುಧ ,ದಾರಿಗಳಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ, ವೈಶ್ಯರೂ ತೊಡೆಗಳಿಂದಲೂ, ಶೂದ್ರರೂಪಾದಗಳಿಂದಲೂ ಉದಯಿಸಿದರು. ನಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಚಂದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳು ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಉದಯಿಸಿದರು. ಪಶುಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಮಲದಿಂದ ಉಂಟಾದರು. ಔಷಧಿ ವಿಶೇಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ರೋಮದಿಂದ ಉದಯಿಸಿ ದವು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಉತ್ಪಾದಕನಾಗಿದ್ದರೂ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಪಾಪಲೇಪವಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿರುವಿ. ವಷಟ್‌ಕಾರ, ವೌಷಟ, ಸ್ವಧಾ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಗಳಿಗೆ ವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವ ನೀನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಷ್ಟರಾದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ನೀನೇ ಫಲಪ್ರದನಾಗಿರುವಿ.

ಪ್ರಭುವೇ, ನೀನು ಸರ್ವವೇದಮಯನೂ, ಸರ್ವದೇವಮಯನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗಿರುವಿ. ಭೂಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ, ಸುವರ್ಲೋಕ ಎಂಬ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಅಮೃತಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವವನಾಗಿಯೂ, ಯಜ್ಞಕರ್ತುವಾದ ಯಜಮಾನನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಯಜ್ಞ ಸಾಧನಗಳಾದ ಸ್ರುಕ್, ಸ್ರುವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿಯೂ, ಹೋಮ ದ್ರವ್ಯಸಾರ ಭೋಜಿಯಾಗಿಯೂ ನೀನು ಯಜ್ಞರೂಪನಾಗಿರುವಿ. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಹೋತಾ, ಉದ್ಗಾತೃ ಎಂಬ ಋತ್ವಿಜರು ಇರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನೇ ಆವಾಸವಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವು ಸಾವಿರಾರು ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಷ್ಟು ಇರುವದು. ಮಾಸಗಳೆಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ಹಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಋತುವೆಂಬ ಆರು ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲಚಕ್ರಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಮುಖ್ಯ ಸಂಚಾಲಕನಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಮಹೋನ್ನತವಾದುದು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನನ್ಯ ಶರಣಾಗತನಾಗಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ರಾಜನು ಸ್ತೋತ್ರಗೈದನು. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ವಾರಾಣಸಿಯಲ್ಲಿ ಮಹೇಶ್ವರನು ಕೇಶವಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಂದೆ ಪಠಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಉಪಶಾಂತಿಯಿಂದ ತುಷ್ಟನಾದನು. ಯಾರು ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಪಾಪಮುಕ್ತರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ೮೭ನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

ಎರಡನೆಯ ಪಾಪ ಪ್ರಶಮನ ಸ್ತೋತ್ರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೮

ದ್ವಿತೀಯಂ ಪಾಪಶಮನಂ ಸ್ತವಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ಮುನೇ ।
ಯೇನ ಸಮ್ಯಗಧೀತೇನ ಪಾಪನಾಶನಂ ಗಚ್ಛತಿ

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಪಾಪಶಮನವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ- ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮರೂಪಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಕೋರಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕುಮಾರಿಲ ರೂಪಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನೂ ಗರುಡವಾಹನನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೂ, ವಿಜಯಪ್ರದನಾದ ನರಸಿಂಹನನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯನಾದ ಅಖಂಡನಾದ ಕಾಮಪಾಲನನ್ನೂ, ವಿಶ್ವಕಾರಣನಾದ ಅಜಿತಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅನಂತರ ಶೂಲಪಾಣಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು, ಗದಾಪಾಣಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಶಾಂತನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನನ್ನು, ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು, ಗಜಮುಖದೇವನನ್ನೂ ನಾನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ನಾಚೀಕೇತವೆಂಬ ಅಗ್ನಿತ್ರಯವುಳ್ಳ ಕರ್ಮದಿಂದ ಲಭ್ಯನಾಗುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಧಿ ನಾಶಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಭೀಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ, ಹಾಟಕೇಶ್ವರನ್ನೂ, ಸದಾಹಂಸ ಘ್ರಾಣತರ್ಪಣ ಮೂರ್ತಿ ಸುವರ್ಣಕವಚಧಾರಿ, ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಕಂಠ, ನೀಲಕಂಠ, ಸದಾಶಿವ, ಶರ್ಮ, ಗೌರೀಶ, ಲಕುಡೇಶ್ವರ, ಎಂಬ ತೀರ್ಥ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣನ ಅನೇಕ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುರರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಗದೆಯನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸುನೇತ್ರನೆಂಬ ಭೂಧರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ವೃಷಭಾರೂಢನಾದ ಶಂಕರ, ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ವಿಶ್ವಮಿತ್ರ, ಸಾವಿರ ತಲೆಯುಳ್ಳ ಕುಂದಮಾಲಿ ಗಜಚರ್ಮಧಾರಿಯಾದ ರುದ್ರದೇವ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಊಹಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಅನೇಕ ಮುಖವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯುಳ್ಳ ಚತುರ್ಭುಜನಾದ ದೇವರಿಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪಾಪಲೇಪವಿಲ್ಲದೆಯೋ, ಪ್ರಾಕೃತಾಕಾರ ಇಲ್ಲದೆಯೋ ಇರುವ ಸರ್ವ ಪಾಪನಾಶ ನಾದ ಶರಣಾಗತನಾಗಿ ರಕ್ಷಕನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ನಾನು ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವೆನು. ಸರ್ವಪಾಪನಾಶಕವಾದ ಈ ಪಾಪನಾಶನಸ್ತವನವು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇದರ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಸ್ಮರಣೆಗಳು ಸರ್ವಪಾಪಗಳ ನಾಶಕವಾಗಿಯೂ ಯಶಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವವು.

ಇತಿ ವಾಮನ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಬತ್ತೆಂಟನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

—o—

ಬಲಿಯ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೮೯

ಗತೇಽಥ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಂ ಪ್ರಲ್ಹಾದೇ ದಾನವೇಶ್ವರೇ ।
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಭ್ಯಾಗಾದ್ ದ್ರಷ್ಟುಂ ವೈರೋಚನೋ ಬಲಿಃ॥

ದಾನವರಾಜನಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ತೆರಳಿದ ನಂತರ ವಿರೋಚನ ಪುತ್ರನಾದ ಬಲಿಯು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅತ್ರೇಯ, ಗೌತಮ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ-ತ್ತಮರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಭೆ ಕರೆದನು.

ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಕುರುಜಾಂಗಲ ದೇಶದ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಿಂದ ಹೊರಟು ಶತದ್ರುವೀ ನದಿಗೆ ಬಂದು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟು ಕಿರಣಾ ನದಿಗೆ ಬಂದರು. ಅನಂತರ ಐರಾವತಿ, ದೇವಿಕಾ, ಪ್ರಯೋಷ್ಣಿ ಎಂಬ ನದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಹೊರಟರು. ಪಯೋಷ್ಣಿನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇಳಿದಾಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಂಡರು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಹೊರಟ ನಂತರ ಒಂದು ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆ ಅರಣ್ಯವು ಅನೇಕ ವನ್ಯ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಮಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಮ್ಯವಾದ ಸರೋವರಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು. ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು.

ಆ ವನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂಧು ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಆಶ್ರಮವಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಪಾಲಕರಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಅದು ಆಶ್ರಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾಳೆ ಹಾಗೂ ಅಶೋಕವನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾದ ಧರ್ಮಾಶ್ರಮವೂ, ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾದ ಅರ್ಥದ ಆಶ್ರಮವೂ, ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖ ವಾದ ಕಾಮದ ಆಶ್ರಮವೂ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದವು. ಆತ್ರೇಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು. ಆ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅದು ಅಖಂಡನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವದರಿಂದಅಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಚಿತ್ತ ದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಚರ್ಚೆಯಿಂದ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ದಿಂದ ಆ ಅಖಂಡನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೇ ಆರಾಧಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಇವರ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸುರರಿಂದ ಆಗಾಗ ಭಯ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ಅವರು ಭಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ಹೆದರಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಹೊರಟರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅಸುರರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಶಕ್ಯವಾದ ಅವಂತೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಂಶಜರಾದ ಭಾರ್ಗವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ತಾನು ನಿಯಾಮಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನುಟ್ಟು ಬಿಳಿಯ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹಯಗ್ರೀವ, ಕ್ಷುರ, ಮಯ, ಬಾಣ ಈ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಆ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ವಿಂಧ್ಯಾವಲಿಯು ಒಬ್ಬ ಋಷಿಪುತ್ರಿಯು.

ಅವಳೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಾ ನಿಯಮಹೊಂದಿ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಯಜ್ಞಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಳು. ಇತ್ತ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ಒಂದು ಬಿಳಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಲು ಚೈತ್ರಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ತಾರಕಾಕ್ಷನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಯಜ್ಞಾಶ್ವದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಹಿಂದೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಇತ್ತ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಗ್ನಿಯು ಹರಣ, ಹೋಮಹವನಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಪೂಜೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಹೋತ್ಸವದಂತೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದವು. ಸೂರ್ಯನು ಮಿಥುನ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶುಭಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ದೇವಮಾತೆ ಯಾದ ಅದಿತಿಯು ವಾಮನಾಕಾರವುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಲೋಕನಾಯಕನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಅವತರಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ತೋತ್ರಗೈದನು. ''ಎಲೈ ಸತ್ವಮೂರ್ತಿಯೇ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ನೀನು ಶತ್ರುಗಳ ಸಮೂಹವೆಂಬ ವನಕ್ಕೆ ದಾವಾಗ್ನಿಯಂತೆ ನಾಶಕನಾಗಿರುವಿ. ವಿಶ್ವೋತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಕನಾದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೇ, ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಅನಿಷ್ಟನಿವಾರಕನೂ ಇಷ್ಟ ಪ್ರಾಪಕನೂ ಆಗಿರುವಿ. ನೀನು ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವಿ. ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಒದಗಿದ ಆಪತ್ತನ್ನು ನೀನೇ ದೂರ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಲಯಗಳ ಕರ್ತನು ಆಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ಹೀಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಜಗತ್ಪತಿಯಾದ ಹರಿಯು ''ನನಗೆ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ'' ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಪುತ್ರನಾದ ಭಾರಧ್ವಜ ಮುನಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಮುನಿಯು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಪುಲಹ ಮಹರ್ಷಿಯು ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನೂ ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರದ್ವಯವನ್ನೂ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನೂ ಭರಧ್ವಜನು ಮೌಂಜಿಯನ್ನೂ ಮರೀಚಿಯು ದಂಡವನ್ನೂ ವರುಣಪುತ್ರನು ಅಕ್ಷಮಾಲೆಯನ್ನೂ ಅಂಗಿರಸನು ದರ್ಭಾಸನ ಹಾಗೂ ನಾರುಮಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಸೂರ್ಯನು ಛತ್ರಿಯನ್ನೂ, ಭೃಗು ಋಷಿಯು ಪಾದುಕಾಯುಗ್ಮವನ್ನೂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಕಮಂಡಲವನ್ನೂ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಂಗವಾದ ವೇದವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದನು. ಅಂಗಿರಸ ಭರದ್ವಾಜರಿಂದ ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವಸಹಿತವಾದ ಆಖ್ಯಾನದೊಡನೆ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಸರ್ವಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಂದು ಸಲ ಭಾರದ್ವಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.